

TARBIJAKAITSE JA
TEHNILISE JÄRELEVALVE
AMET

KÄSKKIRI

19.12.2022 nr 1-2/22-091

**Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti
ohuproгноosi kinnitamine**

Korraldatseseaduse § 24 lg-te 4 ja 5 alusel:

1. kinnitan:

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (edaspidi TTJA) ohuproгноosi (Lisa 1).

2. Tunnistan kehtetuks:

TTJA peadirektori 07.06.2022 käskkirja nr 1-2/22-044 „TTJA ohuproгноosi kinnitamine (2022)“.

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristi Talving
peadirektor

Martti Kangur

Lisa 1
KINNITANUD
peadirektor
19.12.2022
käskkirjaga nr 1-2/22-091

TARBIJAKAITSE JA TEHNILISE JÄRELEVALVE AMET

OHUPROGNOOS

2022 Tallinn

SISU

SISSEJUHATUS	10
1. OHUPROGNOOSI FUNKTSIOON: OHUENNETUSLIKU RIIKLIKU JÄRELEVALVE ALUS	10
2. OHUPROGNOOSI MEETOD: PROGNOOSITAVA OHU (1) KAALUKUS JA (2) TÕENÄOSUS	11
2.1. Ohuolukorra kirjeldus	11
2.2. Ohuolukorra hinnang	11
▪ (1) Tagajärje kaalukus: tavaline, oluline, kõrgendatud	11
▪ (2) Realiseerumise tõenäosus: väike, keskmine, suur	12
2.3. Kontrolli ulatuse piiritlemine: TTJA kaalutlusruumi sisustamine	14
2.4. Ohu ennetamise pädevus ja rakendatavad riikliku järelevalve meetmed	15
ETTEVÕTLUSE OSAKOND	17
1. LEPINGUEELNE TEAVE, TÜÜPTINGIMUSED JA EBAAUSAD KAUPLEMISVÕTTED: 6- SUUR-OLULINE OHT	17
1.1. Ohuolukorra kirjeldus	17
1.2. Ohuolukorra hinnang	18
▪ Tagajärje kaalukus: oluline oht	18
1.3. Kontrolli ulatus	18
1.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	18
2. HINNA KUVAMISEGA MANIPULEERIMINE, EKSITAVAD SOODUSHINNAD: 6- SUUR-OLULINE OHT	19
2.1. Ohuolukorra kirjeldus	19
2.2. Ohuolukorra hinnang	20
▪ Tagajärje kaalukus: oluline oht	20
▪ Realiseerumise tõenäosus: suur	20
2.3. Kontrolli ulatus	20
2.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	20
3. KAUPLEJA EI TÄIDA ALKOHOLISEADUSEST TULENEVAID NÕUDEID: 5- KESKMINE-OLULINE OHT	20
3.1. Ohuolukorra kirjeldus	20
3.2. Ohuolukorra hinnang	21
▪ Tagajärje kaalukus: oluline oht	21
▪ Realiseerumise tõenäosus: keskmine	21
3.3. Kontrolli ulatus	21
3.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	21
4. ALKOHOLIREKLAAMI REEGLITE RIKKUMINE: 6- SUUR-OLULINE OHT	21
4.1. Ohuolukorra kirjeldus	21
4.2. Ohuolukorra hinnang	22
▪ Tagajärje kaalukus: oluline oht	22
▪ Realiseerumise tõenäosus: suur	22
4.3. Kontrolli ulatus	22
4.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	22
5. TUBAKATOOTE JA SELLEGA SEOTUD TOOTE MÜÜGINÕUETE RIKKUMINE: 5- KESKMINE-OLULINE OHT	22
5.1. Ohuolukorra kirjeldus	22
5.2. Ohuolukorra hinnang	23
▪ Tagajärje kaalukus: oluline oht	23
5.3. Kontrolli ulatus	23
5.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	23
6. NÕUETEKOHASE EESTIKEELSE KASUTUSJUHENDI PUUDUMINE: 6- SUUR-OLULINE OHT	23
6.1. Ohuolukorra kirjeldus	23
6.2. Ohuolukorra hinnang	24
▪ Tagajärje kaalukus: oluline oht	24
▪ Realiseerumise tõenäosus: suur	24
6.3. Kontrolli ulatus	24
6.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	24
7. LENNUREISIA ÕIGUSTE RIKKUMINE EBAAUSATE KAUPLEMISVÕTETEGA: 3- SUUR-TAVALINE OHT	24
7.1. Ohuolukorra kirjeldus	24
7.2. Ohuolukorra hinnang	25
▪ Tagajärje kaalukus: tavaline oht	25
▪ Realiseerumise tõenäosus: suur	25
7.3. Kontrolli ulatus	25
7.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	25

8.	REISITEENUSTE NÕUETEKOHASE TAGATISE ESITAMATA JÄTMINE:	3-SUUR-TAVALINE OHT	25
8.1.	Ohuolukorra kirjeldus		25
8.2.	Ohuolukorra hinnang		26
	Tagajärje kaalukus: tavaline oht		26
	Realiseerumise tõenäosus: suur		26
8.3.	Kontrolli ulatus		26
8.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed		26
9.	REISITEENUSTE MÜÜMISEL PUUDULIKU LEPINGUEELSE TEABE ANDMINE:	3-SUUR-TAVALINE OHT	26
9.1.	Ohuolukorra kirjeldus		26
9.2.	Ohuolukorra hinnang		27
	Tagajärje kaalukus: tavaline oht		27
	Realiseerumise tõenäosus: suur		27
9.3.	Kontrolli ulatus		27
9.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed		27
10.	SPORDIKLUBIDE JT VABAAJA TEENUSTE OSUTAJATE ÕIGUSVASTANE TEGEVUS:	1-VÄIKE-TAVALINE OHT	27
10.1.	Ohuolukorra kirjeldus		27
10.2.	Ohuolukorra hinnang		28
	Tagajärje kaalukus: tavaline oht		28
	Realiseerumise tõenäosus: väike		28
10.3.	Kontrolli ulatus		28
10.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed		28
11.	MAJUTUSETTEVÖTETE ÕIGUSVASTANE TEGEVUS:	2-KESKMINE-TAVALINE OHT	28
11.1.	Ohuolukorra kirjeldus		28
11.2.	Ohuolukorra hinnang		29
	Tagajärje kaalukus: tavaline oht		29
	Realiseerumise tõenäosus: keskmine		29
11.3.	Kontrolli ulatus		29
11.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed		29
12.	LENNU-, LAEVA- JA BUSSIREISIA ÕIGUSTE RIKKUMINE:	2-KESKMINE-TAVALINE OHT	29
12.1.	Ohuolukorra kirjeldus		29
12.2.	Ohuolukorra hinnang		29
	Tagajärje kaalukus: tavaline oht		29
	Realiseerumise tõenäosus: keskmine		30
12.3.	Kontrolli ulatus		30
12.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed		30
13.	AGRESSIIVSE KAUPLEMISVÖTTE KASUTAMINE TARBIJATELE EDASTATAVATE LAENUPAKKUMISTE TEGEMISEL JA VASTUTUSTUNDLIKU LAENAMISE PÕHIMÖTTE JÄRGIMATA JÄTMINE:	6-SUUR-OLULINE OHT	30
13.1.	Ohuolukorra kirjeldus		30
13.2.	Ohuolukorra hinnang		31
	Tagajärje kaalukus: oluline oht		31
	Realiseerumise tõenäosus: suur		31
13.3.	Kontrolli ulatus		31
13.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed		32
14.	KINDLUSTUSLEPINGU TINGIMUSED EI OLE ARUSAADAVAD:	1-VÄIKE-TAVALINE OHT	32
14.1.	Ohuolukorra kirjeldus		32
14.2.	Ohuolukorra hinnang		32
	Tagajärje kaalukus: tavaline oht		32
	Realiseerumise tõenäosus: väike		32
14.3.	Kontrolli ulatus		33
14.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed		33
15.	FINANTSTEENUSE REKLAAMI NÕUETE RIKKUMINE:	6-SUUR-OLULINE OHT	33
15.1.	Ohuolukorra kirjeldus		33
15.2.	Ohuolukorra hinnang		33
	Tagajärje kaalukus: oluline oht		33
15.3.	Kontrolli ulatus		34
15.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed		34
16.	MEEDIASTEENUSTE PROGRAMMI STRUKTUURI JA KÕRVALTINGIMUSTE NÕUETE RIKKUMINE:	2-KESKMINE-TAVALINE OHT	34
16.1.	Ohuolukorra kirjeldus		34
16.2.	Ohuolukorra hinnang		34
	Tagajärje kaalukus: tavaline oht		34
	Realiseerumise tõenäosus: keskmine		34

16.3.	Kontrolli ulatus.....	35
16.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	35
17.	MEEDIA TEENUSE OSUTAJA KOHTA TEABE AVALDAMATA JÄTMINE: 1- VÄIKE-TAVALINE OHT	35
17.1.	Ohuolukorra kirjeldus	35
17.2.	Ohuolukorra hinnang.....	35
▪	Tagajärje kaalukus: tavaline oht.....	35
▪	Realiseerumise tõenäosus: väike	35
17.3.	Kontrolli ulatus.....	36
17.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	36
18.1.	Ohuolukorra kirjeldus	36
18.2.	Ohuolukorra hinnang.....	36
▪	Tagajärje kaalukus: oluline oht	36
▪	Realiseerumise tõenäosus: suur	36
18.3.	Kontrolli ulatus.....	36
18.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	37
19.	VEEBIPÕHISTE VAHENDUSTEENUSTE ÕIGLASED JA LÄBIPAISTVAD TINGIMUSED ÄRIKASUTAJATELE: 2- KESKMINE-TAVALINE OHT	37
19.1.	Ohuolukorra kirjeldus	37
19.2.	Ohuolukorra hinnang.....	37
▪	Tagajärje kaalukus: tavaline oht.....	37
▪	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	37
19.3.	Kontrolli ulatus.....	37
19.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	37
20.	MEEDIA – JA INFOHISKONNATEENUSTE SISU SEADUSLIKKUS: 5- KESKMINE-OLULINE OHT	38
20.1.	Ohuolukorra kirjeldus	38
20.2.	Ohuolukorra hinnang.....	38
▪	Tagajärje kaalukus: oluline oht	38
▪	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	38
20.3.	Kontrolli ulatus.....	38
20.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	38
21.	PUUETEGA INIMESTELE LIGIPÄÄSETAVUS AUDIOVISUAALMEEDIA TEENUSTELE: 3- SUUR-TAVALINE OHT	39
21.1.	Ohuolukorra kirjeldus	39
21.2.	Ohuolukorra hinnang.....	39
▪	Tagajärje kaalukus: tavaline oht.....	39
▪	Realiseerumise tõenäosus: suur	39
21.3.	Kontrolli ulatus.....	39
21.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	39
22.	ÄRITEADETELE SÄTESTATUD NÕUETE RIKKUMINE: 2- KESKMINE-TAVALINE OHT	40
22.1.	Ohuolukorra kirjeldus	40
22.2.	Ohuolukorra hinnang.....	40
▪	Tagajärje kaalukus: tavaline oht.....	40
▪	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	40
22.3.	Kontrolli ulatus.....	40
22.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	40
23.	INFOHISKONNA TEENUSE OSUTAJA KOHTA TEABE AVALDAMATA JÄTMINE: 3- SUUR-TAVALINE OHT	40
23.1.	Ohuolukorra kirjeldus	40
23.2.	Ohuolukorra hinnang.....	41
▪	Tagajärje kaalukus: tavaline oht.....	41
▪	Realiseerumise tõenäosus: suur	41
23.3.	Kontrolli ulatus.....	41
23.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	41
24.	AVALIKU SEKTORI DIGILIGIPÄÄSETAVUSE NÕUETE TÄITMATA JÄTMINE: 3- SUUR-TAVALINE OHT	41
24.1.	Ohuolukorra kirjeldus	41
24.2.	Ohuolukorra hinnang.....	42
▪	Tagajärje kaalukus: tavaline oht.....	42
▪	Realiseerumise tõenäosus: suur	42
24.3.	Kontrolli ulatus.....	42
24.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	42
TEHNIKAOSAKOND		43
1.	LASTELE SUUNATUD TOODETE NÕUETELEVASTAVUS: 8- KESKMINE-KÕRGENDATUD OHT	43
1.1.	Ohuolukorra kirjeldus	43

▪ Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	43
▪ Realiseerumise tõenäosus: keskmine	44
1.3. Sõltuvalt toodete otstarvetest, omadustest ja parameetritest võib mittevastavate või ohtlike lastele suunatud toodete esinemise tõenäosus olla suur. Kontrolli ulatus	44
1.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	44
2. ISIKUKAITSEVAHENDITE NÕUETELEVASTAVUS: 7- VÄIKE-KÕRGENDATUD OHT	44
2.1. Ohuolukorra kirjeldus	44
2.2. Ohuolukorra hinnang	45
▪ Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	45
▪ Realiseerumise tõenäosus: keskmine	45
2.3. Sõltuvalt toodete otstarvetest, omadustest ja parameetritest võib mittevastavate isikukaitsevahendite esinemise tõenäosus olla keskmine, võttes arvesse sealhulgas nii järelevalvetulemusi kui ka läbi RAPEX süsteemi ohtlike isikukaitsevahendite kohta avaldatud teateid. Kontrolli ulatus	45
2.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	45
3. TARBEKAUPADE NÕUETELEVASTAVUS: 5- KESKMINE-OLULINE OHT	45
3.1. Ohuolukorra kirjeldus	45
3.2. Ohuolukorra hinnang	46
▪ Tagajärje kaalukus: oluline oht	46
▪ Realiseerumise tõenäosus: keskmine	46
3.3. Kontrolli ulatus	46
3.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	46
4. ELEKTRI- JA RAADIOSEADMED EI VASTA NÕUETELE: 5- KESKMINE-OLULINE OHT	46
4.1. Ohuolukorra kirjeldus	46
4.2. Ohuolukorra hinnang	47
▪ Tagajärje kaalukus: oluline oht	47
▪ Realiseerumise tõenäosus: keskmine	47
4.3. Kontrolli ulatus	47
4.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	47
5. EHITUSTOODETE NÕUETELEVASTAVUS: 5- KESKMINE-OLULINE OHT	48
5.1. Ohuolukorra hinnang	48
▪ Tagajärje kaalukus: oluline oht	48
▪ Realiseerumise tõenäosus: keskmine	48
5.2. Kontrolli ulatus	48
5.3. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	48
6. TEHNILISTE SEADMETE JA PAIGALDISTE NÕUETELEVASTAVUS: 9- SUUR-KÕRGENDATUD OHT	49
6.1. Ohuolukorra kirjeldus	49
6.2. Ohuolukorra hinnang	49
▪ Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	49
▪ Realiseerumise tõenäosus: suur	49
6.3. Kontrolli ulatus	49
6.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	50
7. MÕÕTEVAHENDITE JA MÕÖTETEGEVUSE NÕUETELEVASTAVUS: 5- KESKMINE-OLULINE OHT	50
7.1. Ohuolukorra kirjeldus	50
7.2. Ohuolukorra hinnang	50
▪ Tagajärje kaalukus: oluline oht	50
▪ Realiseerumise tõenäosus: keskmine	51
7.3. Kontrolli ulatus	51
7.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	51
8. KAEVANDAMISE OHUTUSNÕUETE RIKKUMINE: 7- VÄIKE-KÕRGENDATUD OHT	51
8.1. Ohuolukorra kirjeldus	51
8.2. Ohuolukorra hinnang	52
▪ Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	52
▪ Realiseerumise tõenäosus: väike	52
8.3. Kontrolli ulatus	52
8.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed	52
9. OHTLIKU KEMIKAALI KÄITLEMISNÕUETE RIKKUMINE: 8- KESKMINE TÕENÄOSUS-KÕRGENDATUD OHT	52
9.1. Ohuolukorra kirjeldus	52
9.2. Ohuolukorra hinnang	53
▪ Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	53
▪ Realiseerumise tõenäosus: keskmine	53
9.3. Kontrolli ulatus	53

9.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	53
10.	LÕHKEMATERJALI KÄITLEMISNÕUETE RIKKUMINE: 7- VÄIKE-KÕRGENDATUD OHT.....	54
10.1.	Ohuolukorra kirjeldus	54
10.2.	Ohuolukorra hinnang.....	54
▪	Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	54
▪	Realiseerumise tõenäosus: väike	54
10.3.	Kontrolli ulatus.....	54
10.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	54
11.	PÜROTEHNILISE TOOTE KÄITLEMISNÕUETE RIKKUMINE: 7- VÄIKE-KÕRGENDATUD OHT.....	55
11.1.	Ohuolukorra kirjeldus	55
11.2.	Ohuolukorra hinnang.....	55
▪	Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	55
▪	Realiseerumise tõenäosus: väike	56
11.3.	Kontrolli ulatus.....	56
11.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	56
12.	VABAAJATEENUSTE OHUTUSNÕUETE RIKKUMINE: 9- SUUR-KÕRGENDATUD OHT.....	56
12.1.	Ohuolukorra kirjeldus	56
12.2.	Ohuolukorra hinnang.....	57
▪	Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	57
▪	Realiseerumise tõenäosus: suur	57
12.3.	Kontrolli ulatus.....	57
12.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	57
EHITUS- JA RAUDTEEOSAKOND		58
1.	KASUTUSEST VÄLIA LANGENUD JA PEREMEHETUD EHITISED: 8- KESKMINE-KÕRGENDATUD OHT.....	58
1.1.	Ohuolukorra kirjeldus	58
1.2.	Ohuolukorra hinnang.....	58
▪	Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	58
▪	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	58
1.3.	Kontrolli ulatus.....	58
1.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	59
2.	MÖÖDUNUD VÕI LÄHIAJAL LÕPPEVA KASUTUSEAGA KORTERELAMUD: 9- SUUR-KÕRGENDATUD OHT.....	59
2.1.	Ohuolukorra kirjeldus	59
2.2.	Ohuolukorra hinnang.....	59
▪	Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	59
▪	Realiseerumise tõenäosus: suur	60
2.3.	Kontrolli ulatus.....	60
2.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	60
3.	RAUDTEE OHUTU ÜLETAMISE RAJATISTE NÕUETELEVASTAVUS: 9- SUUR-KÕRGENDATUD OHT.....	60
3.1.	Ohuolukorra kirjeldus	60
3.2.	Ohuolukorra hinnang.....	61
▪	Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	61
▪	Realiseerumise tõenäosus: suur	61
3.3.	Kontrolli ulatus.....	61
3.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	61
4.	ALLMAAKAEVANDUSTE KOHALE EHITATUD EHITISED: 7- VÄIKE-KÕRGENDATUD OHT.....	62
4.1.	Ohuolukorra kirjeldus	62
4.2.	Ohuolukorra hinnang.....	62
▪	Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	62
▪	Realiseerumise tõenäosus: väike	62
4.3.	Kontrolli ulatus.....	62
4.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	62
5.	RAUDTEE KAITSEVÖÖNDI NÕUETE RIKKUMISED: 8- KESKMINE-KÕRGENDATUD OHT.....	63
5.1.	Ohuolukorra kirjeldus	63
5.2.	Ohuolukorra kirjeldus	63
▪	Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	63
▪	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	63
5.3.	Kontrolli ulatus.....	63
5.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	63
6.	RAUDTEE INFRASTRUKTUURI NÕUETELEVASTAVUS: 8- KESKMINE-KÕRGENDATUD OHT.....	64
6.1.	Ohuolukorra kirjeldus	64

6.2.	Ohuolukorra hinnang.....	64
▪	Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	64
▪	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	64
6.3.	Kontrolli ulatus.....	65
6.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	65
7.	AVALIKUD JA LASTEASUTUSTE TERRITOORIUMILE EHITATUD MÄNGUVÄLJAKUD JA SEIKLUSPARGID: 9- SUUR – KÕRGENDATUD OHT.....	65
7.1.	Ohuolukorra kirjeldus	65
7.2.	Ohuolukorra hinnang.....	65
▪	Tagajärje kaalukus: oluline oht	65
▪	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	65
7.3.	Kontrolli ulatus.....	66
7.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	66
8.	EHITISE KAITSEVÖÖNDI NÕUETE RIKKUMINE: 6- SUUR-OLULINE OHT.....	66
8.1.	Ohuolukorra kirjeldus	66
8.2.	Ohuolukorra hinnang.....	67
▪	Tagajärje kaalukus: oluline oht	67
▪	Realiseerumise tõenäosus: suur	67
8.3.	Kontrolli ulatus.....	67
8.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	67
9.	AVALIKE HOONETE NÕUDED SEOS ES POUETEGA INIMESTE ERIVAJADUSTEGA: 6- SUUR-OLULINE OHT.....	67
9.1.	Ohuolukorra kirjeldus	67
9.2.	Ohuolukorra hinnang.....	68
▪	Tagajärje kaalukus: oluline oht	68
▪	Realiseerumise tõenäosus: suur	68
9.3.	Kontrolli ulatus.....	68
9.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	68
10.	EHITAMINE AVALIKUS VEEKOGUS: 7- VÄIKE- KÕRGENDATUD OHT.....	68
10.1.	Ohuolukorra kirjeldus	68
10.2.	Ohuolukorra hinnang.....	69
▪	Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	69
▪	Realiseerumise tõenäosus: väike	69
10.3.	Kontrolli ulatus.....	69
10.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	69
11.	ENERGIAMÄRGISTE KONTROLLIMINE: 5- KESKMINE-OLULINE OHT.....	69
11.1.	Ohuolukorra kirjeldus	69
11.2.	Ohuolukorra hinnang.....	70
▪	Tagajärje kaalukus: oluline oht	70
▪	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	70
11.3.	Kontrolli ulatus.....	70
11.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	70
12.	SUURETTEVÖTETE ENERGIAAUDITITE KONTROLLIMINE: 5- KESKMINE-OLULINE OHT.....	71
12.1.	Ohuolukorra kirjeldus	71
12.2.	Ohuolukorra hinnang.....	71
▪	Tagajärje kaalukus: oluline oht	71
▪	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	71
12.3.	Kontrolli ulatus.....	71
12.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	72
13.	RAUTTEEVEEREMI NÕUETELEVASTAVUS: 5- KESKMINE-OLULINE OHT.....	72
13.1.	Ohuolukorra kirjeldus	72
13.2.	Ohuolukorra hinnang.....	72
▪	Tagajärje kaalukus: oluline oht	72
▪	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	72
13.3.	Kontrolli ulatus.....	72
13.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	73
14.	EHITUSVALDKONNA ETTEVÖTJA JA PÄDEVA ISIKU NÕUETELEVASTAVUS: 2- KESKMINE-TAVALINE OHT.....	73
14.1.	Ohuolukorra kirjeldus	73
14.2.	Ohuolukorra hinnang.....	73
▪	Tagajärje kaalukus: tavaline oht	73
▪	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	73
14.3.	Kontrolli ulatus.....	73

14.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	73
SIDEOSAKOND		75
1.	RAADIOSAGEDUSTE KASUTAMISE NÕUETELEVASTAVUS: 8- KESKMINE-KÕRGENDATUD OHT.....	75
1.1.	Ohuolukorra kirjeldus	75
1.2.	Ohuolukorra hinnang.....	75
	Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht.....	75
1.3.	Realiseerumise tõenäosus: keskmine.....	75
1.4.	Kontrolli ulatus.....	75
1.5.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	76
2.	NUMERATSIiooni KASUTAMISE TINGIMUSTE RIKKUMINE: 4- VÄIKE-OLULINE OHT.....	76
2.1.	Ohuolukorra kirjeldus	76
2.2.	Ohuolukorra hinnang.....	76
	Tagajärje kaalukus: oluline oht.....	76
	Realiseerumise tõenäosus: väike.....	76
2.3.	Kontrolli ulatus.....	76
2.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	77
3.	LEPINGUEELSE TEABE EBAKORREKTNE ANDMINE (SIDE- JA ÜLDHUVITEENUSED): 5- KESKMINE-OLULINE OHT.....	77
3.1.	Ohuolukorra kirjeldus	77
3.2.	Ohuolukorra hinnang.....	77
	Tagajärje kaalukus: oluline oht.....	77
	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	77
3.3.	Kontrolli ulatus.....	77
3.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	77
4.	EBAASÜSATE KAUPLEMISVÕTETE KASUTAMINE (SIDE- JA ÜLDHUVITEENUSED): 2- KESKMINE-TAVALINE OHT.....	78
4.1.	Ohuolukorra kirjeldus	78
4.2.	Ohuolukorra hinnang.....	78
	Tagajärje kaalukus: tavaline oht	78
	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	78
4.3.	Kontrolli ulatus.....	78
4.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	78
5.	TÜÜPTINGIMUSTE EBASEADUSLIKKUS (SIDE- JA ÜLDHUVITEENUSED): 2- KESKMINE-TAVALINE OHT.....	79
5.1.	Ohuolukorra kirjeldus	79
5.2.	Ohuolukorra hinnang.....	79
	Tagajärje kaalukus: tavaline oht	79
	Realiseerumise tõenäosus: keskmine	79
5.3.	Kontrolli ulatus.....	79
5.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	80
6.	ELUTÄHTSA TEENUSE OSUTAJALE KEHTESTATUD NÕUETE RIKKUMINE: 8- KESKMINE-KÕRGENDATUD OHT.....	80
6.1.	Ohuolukorra kirjeldus	80
6.2.	Ohuolukorra hinnang.....	80
	• Tagajärje kaalukus: kõrgendatud oht	80
	• Realiseerumise tõenäosus: keskmine	80
6.3.	Kontrolli ulatus.....	80
6.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	81
7.	MÄRKIMISVÄÄRSE TURUJÕUGA ETTEVÕTE EI TÄIDA TALLE KEHTESTATUD KOHUSTUSI: 1- VÄIKE- TAVALINE OHT.....	81
7.1.	Ohuolukorra kirjeldus	81
7.2.	Ohuolukorra hinnang.....	81
	• Tagajärje kaalukus: tavaline oht.....	81
	• Realiseerumise tõenäosus: väike	81
7.3.	Kontrolli ulatus.....	81
7.4.	TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed.....	81

Sissejuhatus

1. Ohuprognoosi funktsioon: *ohuennetusliku riikliku järelevalve alus*

- 1 Ohu tõrjumine ja ennetamine on riikliku järelevalve osad, mille üldiseid põhimõtteid reguleerib korrakaitseseadus (KorS). Riiklik järelevalve jaguneb kaheks:
  - **Ohutõrjeline riiklik järelevalve.** See on riiklik järelevalve olukorras, kus eksisteerib korrarikkumine (KorS § 5 lg 1), oht (KorS § 5 lg-d 2-5) või ohukahtlus (KorS § 5 lg 6). Eeltoodu ei ole seotud asjaoluga, kas olukord vastab mõnele süüteo koosseisule. Ohutõrjelise riikliku järelevalve eesmärk on ohu tõrjumine, sh ohukahtluse korral ohu välja selgitamine. Selle riikliku järelevalve siht on tegeleda konkreetse ohuga.
  - **Ohuennetuslik riiklik järelevalve.** See on riiklik järelevalve olukorras, kus puudub ohukahtlus, kuid saab pidada võimalikuks olukorda, mille realiseerumisel tekib ohukahtlus või oht (KorS § 5 lg 7). Ohuennetusliku riikliku järelevalvega on tüüpiliselt tegemist juhtudel, kus seadusest tulenevalt peab korrakaitseorgan kontrollima teatud avalik-õiguslike nõuete järgimist, sõltumata sellest, kas konkreetse isiku või olukorra ohtlikkuse kohta on teavet (nn inspektsiooniline riiklik järelevalve).
- 2 Riikliku järelevalve üldmeetmetest saab ohu ennetamiseks kasutada vaid avalikkuse või konkreetsete isikute teavitamist (KorS §-d 23 ja 26). Korrakaitseorganil on lubatud kohaldada riikliku järelevalve erimeedet ohu ennetamiseks eeldusel, et ohuprognoosile tuginedes saab pidada võimalikuks olukorda, mille realiseerumisel tekib oht (KorS § 24 lg 1). Seega tuleb ohtude ennetuseks kaardistada ohuprognoosis olukorrad, mil võivad tekkida ohuolukorrad.
- 3 Eeltoodust tulenevalt on koostatud Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (edaspidi TTJA või Amet) tegevusvaldkondade ohuprognoosid. Järjepidevalt ja vähemalt üks kord aastas hinnatakse ohuprognoosi asjakohasust ning tehakse vajaduse korral muudatused (KorS § 24 lg 4). Ohuprognoosi asjakohasuse hõlpsamaks hindamiseks on iga valdkonna puhul ära kaardistatud õigusaktidest tulenevad kõik TTJA ülesanded selles valdkonnas.
- 4 Ohuprognoosi funktsioon kokkuvõtvalt on anda sekkumiseks kontrollitav ja arusaadav alus:

(1) Kodanikele ja ettevõtjatele

(2) TTJA-le

- 5 Tuginedes ohuprognoosile kinnitatakse igaks kalendriaastaks eraldiseisva dokumendina järelevalve plaan (nn tööplaan), kus kajastatakse täpsemalt, millist valimit kirjeldatud olukordadest sel aastal kontrollitakse (nt et kontrollitakse mingi piirkonna tanklaid või hajaasustuse tanklaid vmt).
- 6 Ohuprognoos peab põhinema faktidel ja teaduslikel või tehnilistel teadmistel või Euroopa Liidu õigusaktist tuleneval järelevalvekohustusel ning lähtuma võrdse kohtlemise põhimõttest (KorS § 24 lg 2). Ohuprognoos koostatakse seega objektiivsete tunnuste alusel ja lähtutakse senise järelevalve tulemustest, ametile esitatud märgukirjadest ja süüteoteadete analüüsist, teiste asutuste edastatud järelevalveesildistest ning õnnetusjuhtumite ja intsidentide analüüsist tulemustest, samuti teadus- ja erialakirjanduses avaldatud käsitlustest ja ülevaadetest.

Märkus: Iga ametkondliku ohuhinnangu õiguspärasuse puhul on määravaks *ex ante* perspektiiv, s.t ajahetk, kui hinnangu annab korrakaitseorgan. Hiljem *ex post* perspektiivist selgunud asjaolud ohuhinnangu õiguspärasust reeglina ei mõjuta, v.a kui tegu oli ilmse hooletusega. Seega ohu hindamisel (kas ja milline) teeb pädev haldusorgan tõendatud asjaolude põhjal

prognoosi isiku käitumise kohta vaatega tulevikku. Seega hõlmab ohuhinnang nii tõendite hindamist kui ka määratlemata õiguspõhiste sisustamist. Ohu kindlakstegemisel ei ole täitevvõimul kohtuvaidluses reeglina kontrollivaba hindamisruumi.¹

2. Ohuprognoosi meetod: prognoositava ohu (1) kaalukus ja (2) tõenäosus

- 7 Ohuprognoosi koostamisel kajastatakse iga olukorra kohta, mille realiseerumisel tekib ohukahtlus või oht, järgmised andmed:

2.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 8 Iga ohuolukorda tähistab eraldiseisev pealkiri, milles sõnastatakse lühidalt probleem, mille kohta vastav ohuprognoos on koostatud. Ohuolukorra raskuspunkt on reeglina kaitstav õigushüve.
- 9 Olukorra kirjelduses tuuakse välja olukorra sisulised, olulised tunnused, millele tugineva hinnangu järgi võib olukorda pidada ohtlikuks (kirjeldades sõnaliselt või ka viitega konkreetsele normile). Selles osas võib ka määratleda nt lävendi, määra või piiri, millest alates loetakse olukord tekkinuks.

Näide: Kui ohuolukorrana on määratletud kasutusloa või -teate nõude rikkumine eramute ehitamisel, siis tuleb kirjeldada, mis etapist või tegevusest alates loetakse ehitise kasutusse võetuks, kas (a) siseviimistlustööde tegemisest, (b) ruumide möbleerimisest ja isiklike asjade sisseviimisest; c) ruumide kasutamisest ja nendes ajutisest viibimisest (nt ilma ööbimiseta) või (d) eramusse püsivalt sissekolimisest, mujalt väljakolimisest vmt.

- 10 Olukorda kirjelduses tuuakse välja andmed, millele tuginedes saab pidada võimalikuks ohu teket.

Näide: Statistilised andmed (mh varasemad menetlused, õnnetusjuhtumid), märgukirjad, selgitustaotlused, järelevalveesildised.

- 11 Tähtis on, et olukord oleks hästi piiritletud ega piirduks üksnes sellega, et mööndakse võimalust, et toimub mõne seaduse rikkumine.

Näide: Hea pole ning liiga üldiseks jääb „tarbijakaitseseaduse rikkumine“ või „toote nõuetele vastavuse seaduse rikkumine“, kuid sobilik on „ebaausate kauplemisvõtete kasutamine ehituspoodides“ või „agressiivsete müügivõtete kasutamine koduuksemüügi puhul“ vms.

2.2. Ohuolukorra hinnang

- 12 Iga ohuolukorra puhul hinnatakse vastavas olukorras (1) kõigepealt saabuda võiva tagajärje raskust, (2) seejärel ohu tõenäosust.

▪ (1) Tagajärje kaalukus: tavaline, oluline, kõrgendatud

- 13 Tagajärjena tuuakse ära, millised õigushüved ja millises ulatuses võivad kahjustatud saada ohu realiseerumisel. Tuleb määrata kindlaks, kas tegemist on ohuga (nn lihtoht), olulise või kõrgendatud ohuga KorS-i tähenduses:

tavaline oht	oluline oht	kõrgendatud oht
--------------	-------------	-----------------

- 14 **Oht** on olukord, kus ilmnenu asjaoludele antava objektiivse hinnangu põhjal võib pidada piisavalt tõenäoliseks, et lähitulevikus leiab aset korrarikkumine (KorS § 5 lg 2).
- 15 **Oluline oht** on oht isiku tervisele, olulise väärtusega varalisele hüvele (st ületab enam kui kümnekordselt ühe kuu palga alammäära, s.o 2023. aastal 10x725 eurot), keskkonnale (KorS § 5 lg-d 3 ja 8 p 1) või KorS § 5 lõikes 4 (kõrgendatud oht) nimetatata kuriteo toimepanemise oht . .

¹ Vt nt RKHKo 3-17-1545/81, p 26.

- 16 **Kõrgendatud oht** on oht isiku elule, kehalisele puutumatusele (st seksuaalse enesemääramise õiguse raske rikkumine või raske tervisekahjustuse tekitamine), füüsilisele vabadusele, suure väärtusega varalisele hüvele, suure keskkonnakahju tekkimise oht või karistusseadustiku 15. peatükis sätestatud I astme kuriteo või 22. peatükis sätestatud kuriteo toimepanemise oht (KorS § 5 lg 4).

Märkus: Kui tegemist on kaalukate õigushüvede kaitsmisega (nt elu), piisab sekkumisel vähem tõenäolisemast korrariikkumise võimalusest kui õigushüvede puhul, mis niivõrd kaalukad ei ole. Siinkohal omandavadki ohuhinnangu andmisel olulise rolli erineva raskusega ohukategooriad, s.o tavaline oht (KorS § 5 lg 1), oluline oht (KorS § 5 lg 3) ja kõrgendatud oht (KorS § 5 lg 4).

Näited:

(1) Kui olukorrana on kirjeldatud suurõnnetuse ohuga ettevõtte (mille vahetus lähenduses viibivate inimeste hulk on muutuv), siis iseloomustab kaitstava õigushüve kaalukus seda, mis on õnnetuse tagajärg - kas ja mitu inimest võib õnnetuse ajal konkreetsel aastal sattuda ohu või surra või mis on keskkonnamõju. Sellisel juhul on ohu tase sõltuvalt ohustatud õigushüvest (tervis või elu või keskkond) tavaline, oluline või kõrgendatud.

(2) Kui ohuolukorrana on kirjeldatud alkoholireklaami nõueteid rikkuva reklaami edastamist avalikkusele, siis tagajärje osas tuleb hinnata, kas (a) sellega rikutakse üksnes formaalseid reklaamile esitatavaid nõudeid; (b) sellega kahjustatakse kõlblust; (c) selle tulemusena rikutakse konkreetse inimese tervist või võime oma elu iseseisvalt korraldada või (d) selle tulemusena tekib kahju paljude inimeste tervisele ehk oht rahvatervisele.

■ **(2) Realiseerumise tõenäosus: väike, keskmine, suur**

- 17 Ohu realiseerumise tõenäosus iseloomustab, kui suure tõenäosusega kirjeldatud olukorras tekib oht või ohukahtlus. Ohu realiseerumise tõenäosuse hindamise skaalal on kolm astet:

väike tõenäosus	keskmine tõenäosus	suur tõenäosus
------------------------	---------------------------	-----------------------

- 18 Ohu ennetamisel ei pea olema korrariikkumise toimumine tulevikus täielikult kindel, samuti ei pea korrariikkumine olema vahetult eelseisev. Ohukahtlus on olukord, kus ilmnenu asjaoludele antava objektiivse hinnangu põhjal ei saa tõenäosust, et korrariikkumine aset leiab, pidada piisavaks, kuid mille puhul on alust arvata, et korrariikkumine ei ole välistatud. Siin tuleb KorS § 5 lg 2 järgi lähtuda keskmise objektiivse hindaja perspektiivist. Piisavat tõenäosust saab sellekohaselt jaatada siis, kui korrariikkumise aset leidmisega tulevikus võib arvestada keskmine mõistlik isik.

Märkus: Praktikas peaks ohuennetusliku riikliku järelevalve teostamisel kehtima nn „mida-seda“ reegel: (a) mida kaalukam on õigushüve, seda leebemad nõudmised on sekkumisele tõenäosuse hindamisel. (b) Samuti kehtib ka vastupidi, mida suurem on tõenäosus, seda vähem kaalukas võib olla kaitstav õigushüve. Teisisõnu ohuennetuslik riiklik järelevalve on seda pakilisem, mida kõrgemad on nõ panused.

Näited:

(1) Kui olukorrana on kirjeldatud suurõnnetuse ohuga ettevõtte, kus õnnetuse võimalus on ettevõtja enda rakendatud ettevaatusabinõudest tulenevalt muutuv, siis iseloomustab tõenäosus seda, kas ja kui palju mõjutavad konkreetsed ettevaatusabinõud seda, et leiab aset õnnetus – selline tõenäosus on sõltuvalt asjaoludest väike, keskmine või suur. Olles rakendanud korralikult kõiki abinõusid, on suurõnnetuse tõenäosus väike.

(2) Kui ohuolukorrana on kirjeldatud alkoholireklaami nõueteid rikkuva reklaami edastamist avalikkusele, siis tõenäosuse osas tuleb hinnata, kas (a) tegu uue reeglga majandusekeskkonnas (mis toob kaasa vähese teadlikkuse), on rikutav nõue iseenesest selge või pigem vajab arutelu (sh ka grammatiline selgus), kas (b) TTJA on andnud nõude rikkumisel varasemalt välja juhise (mis toob kaasa suurema teadlikkuse) või on korraldatud koolitusi/seminare; (c) kas nõue puudutab suuremaid või väiksemaid ettevõtteid (viimastel on võimekust spetsialisti palkamiseks vähem) või (d) näitab senine kogemus teatud valdkonnas rikkumiste sagedust (tulenevalt hoopis mõnes muust asjaolust või motivatsioonist, maksunõuetest lähtuvalt vms).

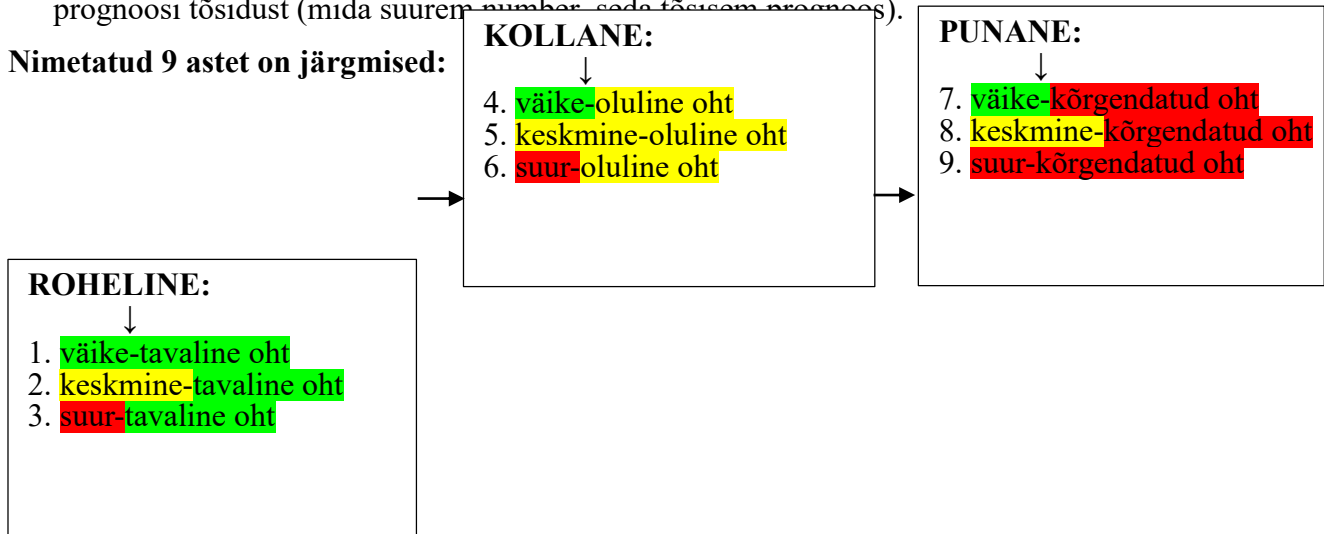
- 19 **Lähtudes eeltoodust on iga ohuolukord seotud:**

- (1) esiteks prognoositava ohuga ning
- (2) teiseks selle ohutüübi realiseerumise tõenäosusega järgmiselt:

tavaline oht			oluline oht			kõrgendatud oht		
väike	keskmine	suur	väike	keskmine	suur	väike	keskmine	suur

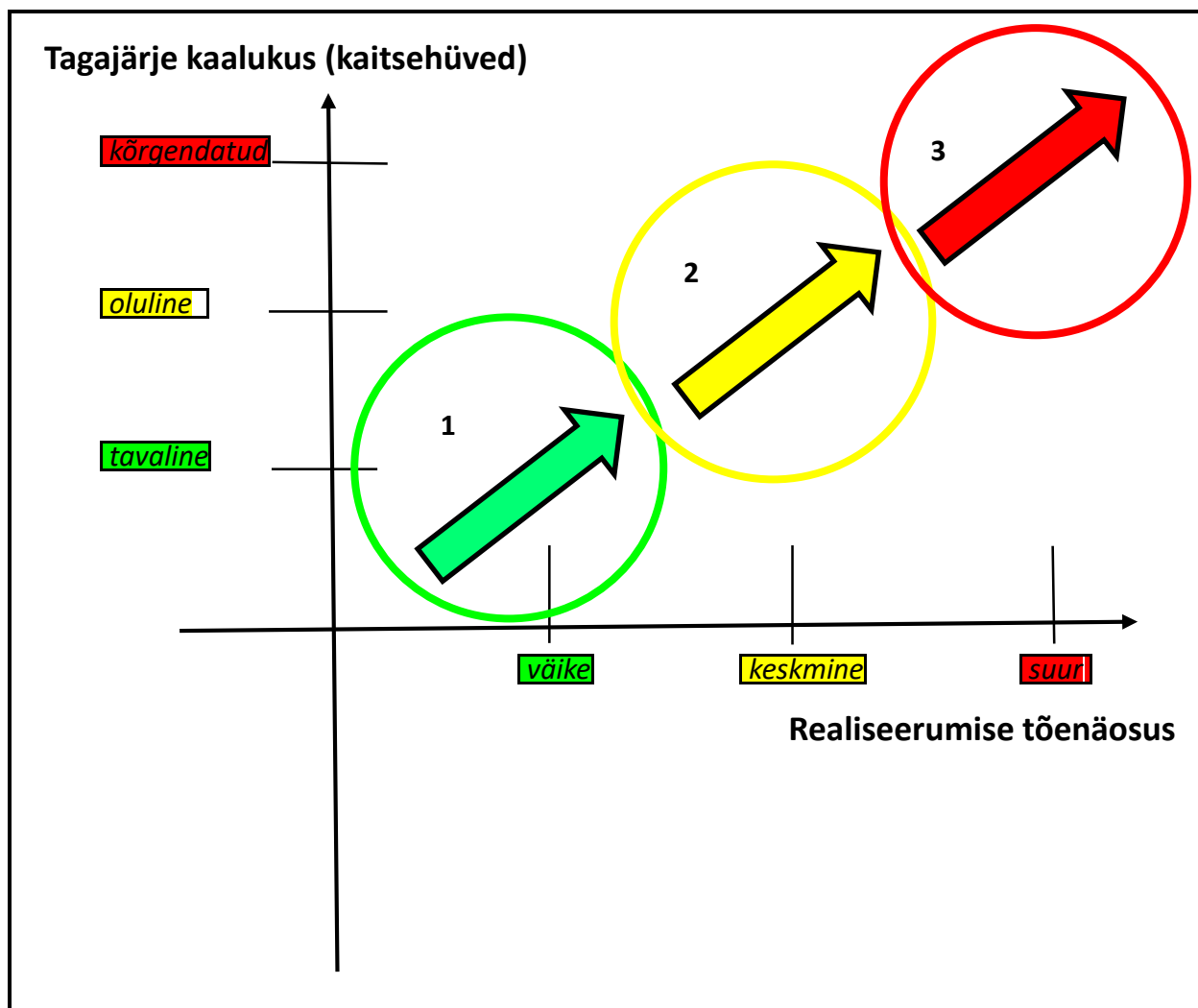
- 20 Nii moodustub ohuprognosis iga ohuolukorra kohta **3x3=9 astet**, mis kirjeldavad kasvavalt prognoosi tõsidust (mida suurem number, seda tõsisem prognoos).

Nimetatud 9 astet on järgmised:

- 21 Kokkuvõtvalt on TTA ohuprognosis 3-astmelise mudeli alusel sekkumisvajaduse kasv ohu kaalukuse ja ohu realiseerumise teljel järgmine:

Joonis. TTJA 3-tasemelise ohuprognosis mudel

2.3. Kontrolli ulatuse piiritlemine: TTJA kaalutlusruumi sisustamine

- 22 Kontrolli ulatuse all piiritletakse vajadusel täpsemalt, millistel kaalutlustel peab TTJA vajalikuks sekkuda. Siin määratakse vajadusel ära (1) *keda*, (2) *mida* ja (3) *kuidas* täpsemalt kontrollitakse.
- 23 (1) Kontrolli ulatuse juures tuleks eelkõige ära määratleda kontrollitavate isikute ring (avaliku korra eest vastutavad isikud). Tähtis on teadvustada, milliste tunnuste alusel tehakse kindlaks isik, kellel lasub vastavas ohuolukorras vastutus avaliku korra eest ehk kes on riikliku järelevalve menetluse subjektid (KorS § 15). Vastutus avaliku korra eest võib tekkida ka üksnes seeläbi, et isik omab või valdab asja, sh kinnisasja, ehitist, rajatist (KorS § 15 lg-d 4 ja 5). Korrakaitseõigusliku vastutuse subjektideks võivad olla:
- füüsilised isikud;
  - eraõiguslikud juriidilised isikud (nt osaühingud ja aktsiaseltsid).

Märkus: Praktikas võib tõusetuda õiguslik küsimus, kas haldusekandjad saavad samuti korrakaitseõiguslikult vastutada, kui nendest peaks lähtuma oht avalikule korrale. Lühidalt kokku võetuna vastutavad ka haldusekandjad, kuid teine riigiasutus (sh TTJA) ei saa nende suhtes rakendada riikliku järelevalve meetmeid (vt KorS § 15).

Näited: Avalik-õiguslikud juriidilised isikud ja haldusorganid.

- 24 (2) Lisaks saab vajadusel täiendavalt ära määratleda kontrollitavate objektide (asjad, kinnisasjad, hooned, dokumendid, ohtlikud tooted, seadmed vms) või milliseid nõudeid

kontrollitakse (kirjeldades või ka viitega konkreetsele normile). Eesmärk on kontrolli ulatust selgemalt piiritleda.

Näited:

(1) Kui ohuolukorrana on määratletud kasutusloa või -teate nõude rikkumine hoone või rajatise ehitamisel, siis kontrolli ulatuse all võib kirjeldada, milliseid nõudeid täpsemalt kontrollitakse.

(2) Kui ohuolukorrana on määratletud alkoholiseadusest tulenevate reeglite järgimine, võib kontrolli ulatuse juures täpsustada ning piiritleda, milliseid jaekaubanduse müügikohti kontroll hõlmab (kauplused, kioskid, tanklad).

- 25 (3) Kontrolli ulatuse juures võib ära nimetada, milliseid riikliku järelevalve meetmeid TTJA eelistatult rakendada kavatseb, sh kas reeglina toimub pigem vaid leebemate meetmete rakendamine, nt küsitlemine ja dokumentide nõudmine (KorS § 30), või rakendatakse ka teisi sekkuvamaid meetmeid, nt valdusesse sisenemist ja selle läbivaatust (KorS § 50 ja § 51).

2.4.Ohu ennetamise pädevus ja rakendatavad riikliku järelevalve meetmed

- 26 Selguse huvides võib ohuproгноosis nimetada õigusaktid ja vajadusel ka õigusnormid, millest tuleneb TTJA pädevus vastava ohuolukorra suhtes. Samuti nimetatakse dokumendis ära need erimeetmed, mida korrakaitseorgan saab ohuproгноosi ja KorS § 24 lg-e 1 alusel rakendada. Riikliku järelevalve erimeetmete volitused sõltuvad konkreetsest seadusest, mille alusel järelevalvet teostatakse.
- 27 Eriseadustest tulenevad täiendavad nn spetsiaalsed riikliku järelevalve meetmed (nt kontrolltehing) või riikliku järelevalve meetme eritingimused (nt lammutusettekirjutus). Sellised täiendavad erimeetmed on selguse huvides otstarbekas ära nimetada.
- 28 Haldussunni abinõusid eraldi nimetada vaja ei ole, sest need on kõikides olukordades alati olemas ning samad (asendustäitmine, sunniraha ja vahetu sund).

Märkus: KorS näeb ette ka ettekirjutuse tegemise ja selle täitmata jätmisel sunniraha võimaluse (§ 23 lg 4). Lisaks näeb samuti osa eriseadusi ette sunniraha määramise võimalusi. Seejuures tuleb tähele panna, mis on konkreetset juhul ettekirjutuse tegemise ja sunniraha määramise alus, mh võimalik sunniraha suurus. Ohu ennetamiseks ei ole lubatud kohaldada vahetut sundi, välja arvatud juhul, kui see on vajalik olulise või kõrgendatud ohu ennetamiseks (KorS § 24 lg 6).

TTJA rakendatavad erimeetmed on ülevaatlikult ära toodud eraldi tabelina:

Tabel. TTJA rakendatavad erimeetmed

	<u>ESS</u>	<u>MeeTS</u>	<u>EhS</u>	<u>KemS</u>	<u>LMS</u>	<u>TNVS</u>	<u>TKS</u>	<u>MööteS</u>	<u>MaaPS</u>	<u>SeOS</u>	<u>RdtS</u>
KorS § 26. Teavitamine	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KorS § 28. Ettekirjutus ja haldussunnivahendi kohaldamine	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KorS § 29. Ohu tõrjumine [--] korrakaitseorgani poolt	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KorS § 30. Küsitlemine ja dokumentide nõudmine	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
KorS § 31. Kutse ja sundtoomine	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
KorS § 32. Isikusamasuse tuvastamine	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
KorS § 33. Isikusamasuse tuvastamine erilise tuvastusmeetmega											
KorS § 34. Isikuandmete töötlemine jälgimisseadmetiku [--]ga											
KorS § 35. Isikuandmete töötlemine [--] sideettevõtjalt											

KorS § 35 ¹ . Hädaabinumbrile edastatud informatsiooni töötlemine											
KorS § 37. Isiku joobeseisundi kontrollimine ja tuvastamine											
KorS § 38. Alkoholihoobe kontrollimine ja tuvastamine kohapeal					X						
KorS § 39. Isiku toimetamine [--] tervishoiuteenuse osutaja juurde											
KorS § 40. Alkoholihoobe tuvastamine vereproovi uuringuga											
KorS § 41. [--] joovastava aine tarvitamise [--] tuvastamine											
KorS § 42. Joobeseisundis isiku kainenema toimetamine											
KorS § 43. Kainenema toimetatud isiku kinnipidamistingimused											
KorS § 44. Viibimiskeeld				X	X						
KorS § 45. Sõiduki peatamine				X					X		
KorS § 46. Isiku kinnipidamine											
KorS § 47. Turvakontroll					X						
KorS § 48. Isiku läbivaatus											
KorS § 49. Vallasasja läbivaatus	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
KorS § 50. Valdusesse sisenemine	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
KorS § 51. Valduse läbivaatus	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
KorS § 52. Vallasasja hoiulevõtmine	X		X	X	X	X	X	X		X	X
KorS § 53. Hoiulevõetud vallasasja müümine või hävitamine	X		X	X	X	X	X	X		X	
EhS § 132 lg 3 lammutamisettekirjutus			X								
TNVS § 56 ¹ // TKS § 63. Kontrollteingu tegemine					X	X	X				

Ettevõtluse osakond

1. Ebaausad kauplemisvõtted, kauba peamiste omaduste kohta esitatud teave, lepingueelne teave, tüüptingimused ja asjakohase klienditeeninduse tagamine: 6

suur-oluline oht

1.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 29 Kauba või teenuse tarbijale pakkumine ja müük ning muul viisil turustamine peab toimuma head kaubandustava arvestades ning tarbija suhtes ausalt. Kauplemisvõtet peetakse eksitavaks, kui sellega esitatud teave on ebaõige või kui faktiliselt õige teabe esitusviis petab või tõenäoliselt petab keskmist tarbijat ja kummalgi juhul teeb või tõenäoliselt teeb keskmise tarbija selle mõjul tehinguotsuse, mida ta muul juhul ei oleks teinud. Teave on ebaõige, kui see sisaldab muuhulgas valeandmeid kauba või teenuse peamiste omaduste ning kauba kasutamisest tuleneva kasu või kasutamisega seotud riskide kohta. TKS § 3 kohaselt on tarbijal õigus nõuda ja saada kaupa või teenust, mis vastab nõuetele, mis on ohutu tarbija elule, tervisele ja varale. Seega teadliku ostuotsuse tegemiseks on oluline, et kaupleja annab tarbijale kauba kohta vajalikku, tõest ja võimalikult täpset teavet teadliku valiku tegemiseks. Vajaliku teabe olemasolu korral on tarbijal võimalik enne lepingu sõlmimist veenduda, et kaup vastab tarbija ootustele ja oleks kasutatav vastavalt kaupleja poolt esitatud kirjeldustele. Lisaks eelnevale on keelatud mõjutada tarbija majanduskäitumist ka roheväidetega, mis ei vasta tegelikkusele. Kaupleja peab suutma oma väiteid ka tõendada. Vastasel juhul loetakse kauplemisvõttega seotud väited ebatäpseteks (TKS § 16¹ lg 2).
- 30 E-kaubandus on kiiresti arenev valdkond ja e-poe loomine on väga lihtne ja odav eriti sotsiaalmeedias, mistõttu tuleb turule üha enam juurde e-kauplejaid. Seega ei pruugi kauplejad viia ennast kurssi ka nõuetega, millele e-pood peab vastama. Nähtuvalt ametile laekunud pöördumistest on kauplejate poolt tarbijatele antav lepingueelne teave esitatud puudulikult ja tüüptingimuste sätted seadusega vastuolus ning tarbija õigusi on ebaseaduslikult piiratud. 2021. aastal kontrolliti 612 e-poe tüüptingimusi (45 Facebooki e-poodi ja 567 nõ tavalist e-poodi) ning üksnes 5% tüüptingimused olid täielikult seadusega kooskõlas. Nt ei viidata korrektselt õiguskaitsevahenditele, mida tarbijal on õigus kasutada lepingurikkumise puhul, ja tarbija ei pruugi seadusest tulenevate oma õigustega kursis olla ega tea neid õigusi seetõttu ka kasutada. Välistatakse või kitsendatakse seadusest tulenevat taganemisõigust, nt märkides hügieeniriskiga toodete alla kaupa, mis sinna tegelikult ei kuulu. Taganemisõigusele viitamata jätmine kitsendab ka ettevõtja õigusi – kasutatud tagastatava asja puhul ei ole tal sel juhul õigus tugineda väärtuse vähenemisele. Palju pööratakse TTJA poole juhtudega, kus kaupleja ei tärni kaupa lubatud aja jooksul või jätab kauba üldse tarnimata. Tarbija jaoks on tarneaeg oluline tehinguotsuse tegemise kriteerium. Kui kaupleja ei suuda lubatud lühikese tähtaja jooksul tegelikult kaupa tarnida või jäetakse kaup tarnimata, petetakse sellega tarbijat ja moonutatakse oluliselt tarbija majanduskäitumist, mistõttu tarbija ei saa teha teadlikke tehinguotsuseid.
- 31 Alati ei ole tarbijal võimalik (mõistliku pingutusega) mõista, kes on teine lepingupool – tarbija ei saa aru, et tegu on vahenduskeskkonnaga ja müügileping sõlmitakse hoopis kellegi teisega.
- 32 Nii TTJA-le esitatud tarbijate kaebused ja pöördumised kui ka järelevalvetulemused näitavad, et müüjad ei tee vahet seadusest tuleneval pretensiooni esitamise õigusel ja tootja või müüja poolt antud vabatahtlikul müügigarantiil ning eksitavad seetõttu väärinfo andmisega tarbijat. Ühtlasi jõustus seadusmuudatus, millega pikendati alates 01.01.2022 senist 6-kuulist tarbija kasuks ümberpööratud tõendamiskoormist 1 aastale. Kui tarbijale antakse ebaõiget teavet või jäetakse sellekohane teave üldse andmata, võib tarbija saada

majanduslikku kahju, kuna ei pöördunud kaubal ilmnenu puuduse ilmnemisel õigeaegselt kaebusega kaupleja poole (nõudes asja tasuta parandamist, asendamist).

1. E-kaubanduse valdkonna kaardistamise analüüs näitab, et enim tellitakse tarbijate poolt e-kaubanduse teel elektroonikat (39%), seejärel ilu- ja tervisetooted (36%) ning rõivaid (33%), samuti tellitakse mööblit ja sisustust ning kodu ja aiaga seonduvaid tooteid. Kaupade hinnad varieeruvad väga suurelt, kuna internetipoodidest on võimalik tellida nii 2 eurot maksvaid aksessuaare kui ka tuhandeid eurosid maksvaid kodumasinaid.
33. Lisaks eelnevale on kaubanduse kui ka e-kaubanduse valdkonnas oluline, et kaupleja tagab asjakohase klienditeeninduse olemasolu tarbija kaebuste lahendamiseks ja tarbijale teabe andmiseks. Tarbijavaidluste komisjonile laekunud kaebustest nähtub, et paljudele tarbija kaebustele ei vastata ja paljud kauplused ei lahenda neid.
34. Olulisel kohal on ka koostöö teiste järelevalve asutustega: Veterinaar- ja Toiduamet, Ravimiamet, Terviseamet. Koostöö vajadus tekib, kui tegemist on toodetega, mida ei tohi üldse müüa või mille puhul on tegemist tootega, mille reklaamimisel on kasutatud tervistavaid ja tarbijaid eksitavaid väiteid. Sel juhul on oluline teha teiste asutustega koostöönt veebilehele ligipääsu piiramisel, teavitamisel jne.

1.2. Ohuolukorra hinnang

■ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

35. Avaldub oht, et kaupleja saab ebaausa konkurentsieelise eksitava kauplemisvõtte kasutamise tagajärjel, kui moonutatakse tarbija majanduskäitumist esitades eksitavat infot kauba peamiste omaduste ja tarneaja kohta. Puuduliku lepingueelse teabe ja asjakohase klienditeeninduse tagamata jätmise tõttu on oluline oht tarbija õigustele ja majandushuvidele. Eelnev hõlmab nii jaemüüki kui ka e-poodi. Ebaausa konkurentsieelise võib saada ka olukorras, kus kaupleja omistab kaupadele keskkonnalaseid väiteid, mis ei ole tõendatavad ega vasta tõele.
36. Tarbija õigustele ja majandushuvidele avaldub oht, kui e-poe müügitingimused ei vasta nõuetele (ntks jäetakse andmata teave õiguskaitsevahendite kohta, kitsendatakse tarbija kahjuks taganemisõigust vms). Tarbijad ei pruugi olla teadlikud oma õigustest ja seega ei osata oma õiguste eest seista mistõttu saadakse rahalist kahju. Ühtlasi saadakse rahalist kahju, kui kaupleja ei tärni tähtaegselt kaupa ja tarbijapoolse lepingust taganemise korral ei tee kaupleja tagasimakseid.

Kokkuvõtvalt avaldab eelnev negatiivset mõju kogu turule. Realiseerumise tõenäosus on seeläbi suur.

37. Palju on kaebusi ja Tarbijavaidluste komisjoni (TVK) menetlusi e-poodide kohta, ka järelevalveprojektid kinnitavad rikkumiste suurt hulka. Ebaausate kauplemisvõtete kasutamise kohta esitatakse ka järjepidevalt vihjeid.

1.3. Kontrolli ulatus

38. Kontrollitakse kõiki jaemüügi ettevõtteid, e-poe vormis kaupu või teenuseid pakkuvaid ettevõtjaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik). Seejuures kontrollitakse e-poe müügitingimusi, samuti kauplemisvõtteid ja kauplemisvõtetega seotud väiteid.

1.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

39. TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab tarbijakaitseseadus (TKS).

- 40 Ettekirjutus tehakse vastavalt TKS §-le 64. TTJA võib rakendada KorS §-des 30–32 ja 49–53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel (TKS § 62 lg 1). TTJA võib nõuda, et kaupleja tõendaks tema kauplemisvõttega seotud faktiliste väidete täpsust ja kui kaupleja ei täida eelnevat nõuet, võib TTJA lugeda väited ebatäpseks (TKS § 16¹). TTJA-l on õigus nõuda kolmandatelt isikutelt asjakohase teabe, dokumentide ja andmete esitamist, kui see on vajalik tarbijate huve kaitsva liidu õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise tagamisel korrarikkumise väljaselgitamiseks vajalike asjaolude kindlakstegemiseks, kaupleja esitatud teabe kontrollimiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks (TKS § 62¹ lg 1). Lisaks on õigus saada elektroonilise side ettevõtjalt üldkasutatava elektroonilise side võrgus kasutatavate identifitseerimistunnustega seotud lõppkasutaja tuvastamiseks vajalikke andmeid (TKS § 62¹ lg 2). Samuti võib TTJA nõuda veebiliidesele juurdepääsu piiramist (TKS § 62²). TKS §-s 63 on sätestatud erimeetmena kontrolltehing.

2. Hinna kuvamisega manipuleerimine, eksitavad soodushinnad: 6- suur-oluline oht

2.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 41 Tarbijatele jäetakse ekslik mulje hinnaeelise saamisest. Suurema allahindluse kuvamise eesmärgil kergitatakse kunstlikult võrdlushinda ja soodushinnana kuvatakse varasemat müügihinda. Selliselt mõjutatakse tarbija majanduskäitumist jättes ekslik mulje suurest allahindlusprotsent, mida tarbija tegelikult ei saa. Kirjeldatud tegevuse tagajärjel ei võimaldata tarbijal teha teadlikku tehinguotsust. Ühtlasi jäetakse tarbija ilma võimalusest objektiivselt võrrelda hindu kuna ei esitata tõest teavet kauba müügi- ja soodushinna kohta. Sooduskampaaniate perioodid ei ole kauplajatel piiritletud ja lõputult või suurema osa ajast näidatakse soodushinda ning selliselt jäetakse samuti tarbijatele ekslik mulje hinnaeelise saamise kohta. Alates 28.05.2022 kehtib uus, rangem soodushinna kuvamise regulatsioon, kus allahindlust tuleb näidata viimase 30 päeva madalaimast hinnast. 2022. aastal on olnud jõustunud muudatusega palju rikkumisi.
- 42 Jaekaubanduses esineb juhtumeid, kus tarbijale müügisaaits välja pandud kauba hind ei vasta hinnale kassasüsteemis, nt tuleb tarbijal kaupluses ostu tehes tasuda kauba eest tunduvalt suurem hind, kui oli müügisaaits kauba juures avaldatud hinnateabel. Samuti on juhtumeid, kus kaupleja poolt antakse tarbijale eksitavat teavet sooduskampaaniate kohta. Näiteks on tarbijal võimalik osta lubatud kaupa allahindlusprotsendiga, kuid kauplusest toodet ostes selgub, et lubatud allahindlusprotsent antud kaubale ei laiene või on kaup kampaaniaperioodi ajal (nt reklaamlehel toodud kaup) enne kampaaniaperioodi lõppu nt keti kõikides kaupluses läbimüüdud.
- 43 2022. aastal on sagenenud olukorrad, kus kauplejad ei kuva enimmärgatavana mitte müügi-ega ühikuhinda, vaid nt 100 g või 500 g hinda. See on eksitav, kuna selline hinna kuvamise viis tõenäoliselt petab keskmist tarbijat ja tõenäoliselt teeb keskmine tarbija selle mõjul tehinguotsuse, mida ta muul juhul ei oleks teinud.
- 44 Hinnateabe avaldamisel kuvatakse lisatasusid lõpphinnast eraldi. Lõpphinnas peavad sisalduma kõik kohustuse täitmisega seotud kulutused, sh ka maksud. E-kauplused lisavad aga ostuhinnale täiendavaid lisatasusid, mis peaks sisalduma juba lõpphinnas, nt haldustasu ja tellimuse töötlemise tasu, mida küsitakse kauba komplekteerimisega, laotöödega ja kauba ettevalmistusega seotud kulude hüvitamiseks.

2.2. Ohuolukorra hinnang

■ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

- 45 Tarbijale tekitatav kahju ühe ostu puhul ei pruugi olla suur, kuid summaarselt saavad tarbijad ulatuslikku kahju. Eriti ehituspoodides teeb tarbija ostuotsuse sageli ka siis, kui saab aru, et tegemist oli eksitava soodustusega, sest soovitakse kaup kohe kasutusse võtta ega taheta kulutada aega järgmisesse poodi minekule. Seeläbi saavad rikkujad ebaausa konkurentsieelise.

■ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

- 46 2022. aastal on tulnud palju pöördumisi, eriti ehitus-, mööbli ja tehnikakaupade (e-)poodide kohta, mille järgi esitatakse soodushinda manipuleerivalt.

2.3. Kontrolli ulatus

- 47 Kontroll hõlmab kõiki ettevõtjaid, kes omavad jaekaubanduse müügikohti ning e-kauplusi (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

2.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 48 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab tarbijakaitseseadus (TKS).
- 49 Ettekirjutus tehakse vastavalt TKS §-le 64. TTJA võib rakendada KorS §-des 30–32 ja 49–53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel (TKS § 62 lg 1). TTJA võib nõuda, et kaupleja tõendaks tema kauplemisvõttega seotud faktiliste väidete täpsust ja kui kaupleja ei täida eelnevat nõuet, võib TTJA lugeda väited ebatäpseks (TKS § 16¹). TTJA-l on õigus nõuda kolmandatelt isikutelt asjakohase teabe, dokumentide ja andmete esitamist, kui see on vajalik tarbijate huve kaitsva liidu õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise tagamisel korrarikkumise väljaselgitamiseks vajalike asjaolude kindlakstegemiseks, kaupleja esitatud teabe kontrollimiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks (TKS § 62¹ lg 1). Lisaks on õigus saada elektroonilise side ettevõtjalt üldkasutatava elektroonilise side võrgus kasutatavate identifitseerimistunnustega seotud lõppkasutaja tuvastamiseks vajalikke andmeid (TKS § 62¹ lg 2). E-poodide puhul võib TTJA nõuda veebileidesele juurdepääsu piiramist (TKS § 62²). TKS §-s 63 on sätestatud kontrollitehing.

3. Kaupleja ei täida alkoholiseadusest tulenevaid nõudeid: 5- **keskmine-oluline oht**

3.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 50 Alkoholiseadus (AS) kohustab kauplejaid paigutama alkohoolsed joogid kaupluses teistest kaupadest eraldi ning piirama alkohoolsete jookide nähtavust väljastpoolt müügikohta. Alates alkoholi väljapanekut reguleerivate AS-i muudatuste jõustumisest 1.06.2019 kuni 31.12.2019 läbiviidud järelevalve tulemused näitasid, et mitte kõik kauplejad ei täida alkohoolsete jookide väljapaneku osas AS § 40 lõigetest 1² ja 1³ tulenevaid nõudeid. Samuti on kauplejaid, kes on teinud küll ümberkorraldusi kaupluses eraldamiseks alkohoolsed joogid teistest kaupadest ja piiramaks alkohoolsete jookide väljapaneku nähtavust ülejäänud müügisaalist, sh väljastpoolt müügikohta, kuid teostatud ümberkorraldused ei ole olnud alati piisavad täitmaks AS-i nõudeid. 2022. aastal ilmnes, et kauplejad on hakanud reegliti unustama ja esines rikkumisi poodides, kus varasemalt oli alkoholi väljapaneku regulatsiooniga kooskõlas.

3.2. Ohuolukorra hinnang

■ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

- 51 Prognoositav tagajärg on oluline oht, kuna esineb oht tarbija tervisele. Eriti on ohustatud alkoholisõltlaste tervis, keda alkoholi nägemine kergesti ahvatleb (liigselt) tarbimisele.

■ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

- 52 Alkoholi väljapaneku muudatused jõustusid küll juba 2019. aastal, aga ka 2021. aastal esines jätkuvalt rikkumisi. 2022. saenes pöördumiste arv ja ilmnemine AS-i nõuete rikkumised.

3.3. Kontrolli ulatus

- 53 Kontroll hõlmab kõiki ettevõtjaid, kes omavad jaekaubanduse müügikohti – nt kauplused, kioskid, tanklad, kus müüakse alkoholi (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

3.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 54 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab alkoholiseadus.
- 55 AS § 49¹ lg 1 kohaselt korrakaitseorgan võib AS-s sätestatud riiklikku järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51 ja 52 sätestatud riiklikku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras.

4. Alkoholi reklaami reeglite rikkumine: 6- suur-oluline oht

4.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 56 Ohuhinnangu seisukohast on relevantne risk, et kaupluseid ei täida alkoholiseid jooke müües reklaamiseadusest (RekS) tulenevaid nõudeid, sh alkoholsete jookide reklaamimisel rikutakse reklaamiseadusest tulenevaid nõudeid.
- 57 1.06.2019 kuni 31.12.2019 jõustunud muudatuste järel läbi viidud järelevalvetulemused näitasid, et mitte kõik kauplused ei täida RekS §-st 28 tulenevaid nõudeid, avalikustades internetis, trükimeedias, telemeedias ja sotsiaalmeedias alkoholsete jookide reklaami, mis on vastuolus RekS § 28 sätetega. Enim rikkumisi on seotud RekS § 28 lg-tes 1 ja 3 sätetega, kus on kehtestatud nõuded alkoholi reklaamis kuvamiseks lubatud teabele ja nõuded lubatud teabe visuaalsele ja helilisele kujundusele.
- 58 Ühtlasi esineb palju rikkumisi sotsiaalmeedias avalikustatava alkoholi reklaami puhul. Nimelt on RekS § 28 lg 7 p 14 kohaselt alkoholi reklaam keelatud sotsiaalmeedia võrgustikes, välja arvatud alkoholikäitleja veebilehel ja sotsiaalmeedia kontol. Piirangu eesmärk on vähendada laste ja noorte eksponeeritust alkoholi reklaamile. Samas on üha enam hakanud levima alkoholi reklaami avalikustamine erinevate suunamudijate sotsiaalmeedia kontode kaudu, kes ei ole alkoholikäitlejad. Seetõttu jõuab alkoholi reklaamist tingitud mõju aina enam laste ja noorteni, kes moodustavad suure osa suunamudijate jälgijakonnast.
- 59 Rikkumisi tuvastati ka 2022. aastal, nii TTJA ametnike oma algatusel kui TTJA-le laekunud vihjete põhjal.

4.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

- 60 Prognoositav tagajärg on oluline oht, kuna esineb oht tarbija tervisele. Eriti *online* meedias ja sotsiaalmeedias jõuab reklaam väga paljude isikuteni, sh alaealisteni, kelle tervist ning käitumisharjumusi reklaam tulevikus mõjutab või võib mõjutada. Brit Mesipuu 2022. aastal kaitsnud magistritööst “Suunamudijate turundustegevuse tajumine ja ostukäitumisele suunamine – Eesti noorte arvamused ja kogemused” nähtub, et suunamudijate reklaamitavaid tooteid ostetakse peaaesjalikult selleks, et olla trendikas ja jälgitavale suunamudijale sarnaneda. Suunamudijate reklaame tajutakse atraktiivsematena ning neid usutakse rohkem, kui brändi enda tehtud reklaame.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

- 61 Sotsiaalmeedias ja *online* meedias võib alkoholireklaami nõuete rikkumisi täheldada pea iga päev. Korduvad koolitused ja teavitustegevused ning varasemad järelevalvemenetlused ei ole rikkumiste hulka piisavalt vähendanud.

4.3. Kontrolli ulatus

- 62 Kontrollitakse kõiki ettevõtjaid, kes teevad alkoholi reklaami internetis ja sotsiaalmeedias (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik), samuti mõjuisikute, sh suunamudijate, tegevust veebis.

4.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 63 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab reklaamiseadus.
- 64 RekS § 31 kohaselt võib korrakaitseorgan kohaldada KorS-i §-des 30 (küsitlemine ja dokumentide nõudmine) ja 50 (valdusesse sisenemine) sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid KorS-is sätestatud alusel ja korras. RekS alusel vastutavad reklaami korrektsuse eest nii tellija, teostaja kui ka avaldaja.

5. Tubakatoote ja sellega seotud toote müüginõuete rikkumine: 5-keskmine-oluline oht

5.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 65 Ohutõrjeliselt on relevantne olukord, kus tubakatoote, tubakatoote tarvitamiseks mõeldud toote, tubakatootega sarnaselt kasutatava toote või selle osiste müümisel rikutakse kaupleja poolt tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote jaemüügi ja märgistuse nõudeid ning reklaamiseadusest tulenevaid nõudeid.
- 66 Tubakaseaduse (TubS) § 22 lg 3¹ kohaselt on tubakatoote või tubakatootega seonduva toote jaekaubanduse müügikohas kõnealuse toote nähtav väljapanek ja selle kaubamärgi esitlemine keelatud. RekS § 17 lg 1 kohaselt on tubakatoote, samuti tubakatoote tarvitamiseks mõeldud toote ning tubakatootega sarnaselt kasutatavatele toodete ja nende osiste reklaam (edaspidi tubakareklaam) keelatud. Varasemate järelevalvetulemuste põhjal on joonistunud välja tubakatoote ja tubakatootega seonduvate toodete müümisel kauplevate poolt probleemsete tegevuste pingerida: 1) tubakatoote ja tubakatootega seonduvate toodete väljapanekul müügikohas sisaldab teave reklaamielemente; 2) tubakatoode ja tubakatootega seonduvate toodetega kauplevate ettevõtjate sotsiaalmeediakontodel avalikustatakse reklaami; 3) tubakatootega seonduv toode ei ole kohaselt märgistatud; 4) tubakatooteid pakutakse müügiks kaugteel, mis on keelatud.

Samuti on keelatud e-vedelike müük, mis on maitsestatud või lõhnastatud (v.a tubaka ja mentooli maitse ja lõhn). Ühtlasi on keelatud müüa aineid, mis annavad e-sigaretile tubakast ja mentoolist erineva maitse.

5.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

- 67 Prognoositav tagajärg on oluline oht, kuna esineb oht tarbija, sh alaealise, tervisele ja pikaajalisel tarbimisel võib avaldada isegi ohtu elule. Reklaami ja väljapaneku eesmärgiks on müügi ja seeläbi tarbimise suurendamine. Seega aitab tubakatoodete nähtava väljapaneku ning reklaami keelustamine vähendada tubakatoodete kahjulikku mõju tarbijate tervisele, eriti alaealistele.. Reklaamile ja väljapanekule on eriti vastuvõtlikud alaealised kuna nende otsustusküpsus ei ole veel täiskasvanute tasemel, võimaldades teha teadlikke otsuseid, mis mõjutavad nende tervist. Ühtlasi kujutab maitsestatud ja lõhnastatud e-vedelike reklaami- ja müügikeelu rikkumine ohtu laste tervisele, kuna maitse ja lõhn võivad muuta e-sigareti lastele atraktiivseks meenutades nt kommi lõhna ja maitset. Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*
- 68 Eelkõige jõuab keelatud reklaam sotsiaalmeedias alaealisteni, tubakatoodete ja sellega seotud toodete reklaamimine on eriti populaarne Instagramis. TTJA monitooris 2022. aastal nelja Instagrami kontot, kõigil kontodel avastati tubareklaami. Tubakareklaami leidub ka tubakamüüjate veebilehtedel, kuid sinna jõuavad vaid need, kes ise infot tubakatoodete kohta otsivad. . Interneti otsingumootori kasutamise tulemusel nähtus, et pea igas vaadeldud e-poes olid müügil e-sigarettide maitsestajad.

5.3. Kontrolli ulatus

- 69 Kontrollitakse kõiki ettevõtjaid, kes tegelevad tubakatoote, tubakatoote tarvitamiseks mõeldud toote, tubakatootega sarnaselt kasutatava toote või selle osiste jaemüügiga kauplustes ja e-poodides, samuti ettevõtjaid, kes teevad reklaami internetis ning trükimeedias (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

5.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 70 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestavad tubakaseadus ja reklaamiseadus.
- 71 TubS § 33 lg 1 kohaselt võib korrakaitseorgan TubS sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 31, 32, 44, 49, 50, 51 ja 52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid KorS-s sätestatud alusel ja korras. RekS § 31 kohaselt võib korrakaitseorgan RekS-s sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada KorS-i §-des 30 (küsitlemine ja dokumentide nõudmine) ja 50 (valdusesse sisenemine) sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid KorS-is sätestatud alusel ja korras.

6. Nõuetekohase eestikeelse kasutusjuhendi puudumine: 6-suur-oluline oht

6.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 72 Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus puudub eestikeelne kasutusjuhend tehniliselt keerukal või kasutamisel erioskust nõudval kaubal.
- 73 TKS § 6 lg 1 kohaselt tehniliselt keerukale või kasutamisel erioskust nõudvale kaubale peab tootja lisama kasutusjuhendi. Sellisteks kaupadeks on näiteks erinevad kodumasinad ja olmeelektronika, sidevahendid (telefonid, arvutid jm), erinevad komplekteeritavad kaubad

(mööbel, valgustid jm). Vastavalt TKS-le peab kasutusjuhend sisaldama tarbijale vajalikku teavet kauba õigeks, sihipäraseks ja säästlikuks kasutamiseks ning kauba õigeks kokkupanemiseks, paigaldamiseks (paigaldusjuhise peab ilmnema vajadusel asjale sobiv asukoht), ühendamiseks, hooldamiseks (käsitleb asja puhastust või korrapärasest hooldamist) või säilitamiseks (asja säilitamiseks sobivad tingimused) ja vajaduse korral ka hävitamiseks. Müüja peab ostjale asja vastuvõtmiseks ning valdamiseks, kasutamiseks ja käsutamiseks vajalikud dokumendid (asja juurde kuuluvad dokumendid) lepingus ettenähtud vormis üle andma asja üleandmise kohas asja üleandmise ajal (VÕS § 211 lg 1).

- 74 Tehniliselt keerukal või kasutamisel erioskust nõudval kaubal eestikeelse kasutusjuhendi puudumine võib põhjustada tarbija poolt toote valesti käsitlemise ja kasutamise, mis omakorda võib põhjustada otsest ohtu tarbija elule, tervisele ja varale. Probleeme võib olla ka toote paigaldamisega. Tarbijate pöördumistest nähtuvalt pakutakse müügiks kaupu, millel puudub kasutusjuhend.

6.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

- 75 Prognoositav tagajärg on oluline oht, kuna esineb oht tarbija tervisele, elule ja varale – inimene võib end eksliku kasutamisega vigastada või halvemal juhul surma saada (nt ehitusmasinad), toode võib puruneda või lõhkuda mõne muu asja, süttida.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

- 76 Tõenäosus on suur. 2021. aastal 472 kontrollitud toote puhul puudus kasutusjuhend 80-l.

6.3. Kontrolli ulatus

- 77 Kontrollitakse kõiki ettevõtjaid, kes pakuvad ja müüvad tarbijale tehniliselt keerukaid või kasutamisel erioskust nõudvaid kaupu (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

6.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 78 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab tarbijakaitseseadus.
79 Ettekirjutus tehakse vastavalt TKS §-le 64.
80 Riikliku järelevalve erimeetmeid rakendatakse korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras vastavalt TKS § 62 lg-le 1.
81 Täiendav erimeede on TKS §-s 63 sätestatud kontrolltehing.

7. Lennureisija õiguste rikkumine ebaausate kauplemisvõtetega: 3-suur-tavaline oht

7.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 82 Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus lennureisijale jäetakse kirjalik teatis andmata ja hüvitise nõue rahuldandmata kasutades ebaausaid kauplemisvõtteid.
83 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 261/2004 (edaspidi lennureisijate määrus) järgi peab lennuettevõtja reisijat teavitama viimase õigustest. Igale reisijale, keda puudutab lennureisist mahajätmine, lennu tühistamine, või lennu hilinemine vähemalt kaks tundi, peab lennuettevõtja andma kirjaliku teatise, milles on märgitud hüvitise maksmise ja abi

andmise eeskirjad ning siseriikliku määratud asutuse kontaktandmed. Ebaausa kauplemisvõtte kasutamine on vastavalt TKS §-le 14 keelatud.

- 84 Lennuettevõtjalt kirjaliku teatise saamata jäämisel ei pruugi reisija olla oma õigustest teadlik ja ta jääb ilma õigusest hoolitsusele, abile ja hüvitisele. Ametile ja Tarbijavaidluste komisjonile laekunud pöördumistest nähtub, et lennuettevõtjad ei täida alati teavitamiskohustust.
- 85 Lennuettevõtja ei ole kohustatud lennu hilinemise või lennu tühistamise korral hüvitist maksma üksnes siis, kui lennu hilinemise või tühistamise põhjustasid erakorralised asjaolud. Varasemad pöördumised on näidanud, et tihtipeale ei ole reisijad lennuvedajalt saanud määrusejärgset hüvitist. Ametile ja Tarbijavaidluste komisjonile esitatud pöördumistest nähtub, et lennuettevõtjad tuginevad erakorraliste asjaolude selgitamisel tihtipeale tehnilistele riketele. Samas võib tehniline rike vastavalt Euroopa Kohtu praktikale olla käsitletav erakorralise asjaoluna vaid väga erandlikel juhtudel.
- 86 Süstemaatilist lennuettevõtja tegevust, millega keeldutakse reisijate hüvitise nõuete rahuldamisest tuues põhjenduseks tehnilise rikke või muu taolise asjaolu, mida vaidluse korral tõendada ei püüta ega suudeta, võib teatud juhtudel (iseäranis siis, kui varasemalt on lennuettevõtja sama lennu reisijatele hüvitist makstud) käsitleda ebaausa kauplemisvõtte kasutamisenä. On tõenäoline, et keskmine lennunduse valdkonna eriteadmisteta tarbija võib lennuettevõtjalt saadud hüvitise maksmisest keelduva vastuse järel oma õiguste edasisest kaitsmisest loobuda ning rahulduda lennuettevõtjalt kui lennundusvaldkonna eksperdilt saadud vastusega.

7.2. Ohuolukorra hinnang

■ Tagajärje kaalukus: *tavaline oht*

- 87 Prognoositav tagajärg on tavaline oht (lihtoht), sest selle realiseerumisega kaasneb rahaline kahju tarbijale.

■ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

- 88 Varasematest pöördumistest nähtub, et realiseerumise tõenäosus on suur.

7.3. Kontrolli ulatus

- 89 Kontrollitakse kõiki lennuvedajaid (selles ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

7.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 90 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab lennundusseadus (LennS) ja tarbijakaitseseadus.
- 91 Ettekirjutus tehakse vastavalt LennS § 60³ lg-le 2 ja TKS §-le 64.
- 92 Riikliku järelevalve erimeetmeid rakendatakse korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras vastavalt LennS § 60² lg 1 ja TKS § 62 lg-le 1.

8. Reisiteenuste nõuetekohase tagatise esitamata jätmine: 3-suur-tavaline oht

8.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 93 Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus pakettreiside ja seotud reisikorraldusteenuste pakkumine ja müümine toimub nõuetekohast tagatist omamata.

- 94 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2015/2302 (nn pakettreiside ja seotud reisikorraldusteenuste direktiiv) on reisijatele ette nähtud kaitse reisikorraldaja ning seotud reisikorraldusteenuste lepingute sõlmimist hõlbustava ettevõtja maksejõuetuse eest. Neil ettevõtetel peab olema tagatis, et reisiettevõtja maksejõuetuse korral oleks võimalik täita järgmised kohustused: 1) kõik reisijad reisi lähtekohta või teise kokkulepitud kohta tuua ja majutada, eeldusel, et pakettreis või seotud reisikorraldusteenused sisaldavad reisijavedu ning seotud reisikorraldusteenuste puhul on seotud reisikorraldusteenuste lepingute sõlmimist hõlbustav ettevõtja vastutav reisijaveo eest; 2) pakettreisi või seotud reisikorraldusteenuste ära jäämisel tagastada kõikidele reisijatele nende poolt või nimel tasutud reisisad, pakettreiside puhul ka lunastamata kinkekaardid.
- 95 Kui reisiettevõtjal ei ole tagatist või selle suurus on ebapiisav, on reisijate õiguste ja huvide kõrgetasemeline kaitse tagamata ning tagatisega ei ole võimalik täita eeltoodud kohustusi.
- 96 Ametile on varasemalt esitatud vihjeid ja pöördumisi, mille kohaselt tagatise kohustust omavad isikud on jätnud tagatise kohustuse täielikult täitmata. Ühtlasi on amet järelevalvemenetluste käigus tuvastanud, et reisiettevõtjate tagatis ei ole alati piisav. Varasemates tagatise kasutamise menetlustes (reisiettevõtja maksejõuetused) on selgunud reisiettevõtjate tagatiste ebapiisavus, mille tulemusena on reisijatele kaasnud rahaline kahju.

8.2. Ohuolukorra hinnang

■ Tagajärje kaalukus: *tavaline oht*

- 97 Prognoositav tagajärg on tavaline oht (lihtoht), sest selle realiseerumisega võib kaasneda rahaline kahju reisijale.

■ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

- 98 Varasematest tagatise kasutamise menetlustest (reisiettevõtja maksejõuetused) tulenevalt on realiseerumise tõenäosus suur.

8.3. Kontrolli ulatus

- 99 Kontrollitakse kõiki pakettreisi või seotud reisikorraldusteenuste tunnustele vastavate reisisaaduste pakkujaid (selles ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

8.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 100 Ettekirjutus tehakse vastavalt TKS § 65 lõigetele 1 ja 2.
- 101 Riikliku järelevalve erimeetmeid rakendatakse korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras vastavalt turismiseaduse (TurS) §-le 30¹.
- 102 Täiendav erimeede on kontrollitehing vastavalt TKS §-le 63.

9. Reisisaaduste müümisel puuduliku lepingueelse teabe andmine: 3- suur-tavaline oht

9.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 103 Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus leiab aset pakettreiside ja seotud reisikorraldusteenuste müümisel puuduliku lepingueelse teabe andmine.
- 104 Reisijate paremaks teavitamiseks pakettreiside ja seotud reisikorraldusteenuste kohta peavad reisiettevõtjad esitama standardteabe infotele. Pakettreiside ja seotud

reisikorraldusteenuste direktiivi järgi peavad ettevõtjad selgelt ja nähtavalt välja tooma, kas nad pakuvad pakettreise või seotud reisikorraldusteenust ning teavitama asjaomasest kaitse tasemest enne, kui reisija on andnud maksmise kohta nõusoleku. Reisivahendajad peavad selgelt välja tooma, kelle pakettreise nad vahendavad.

- 105 Varasematest menetlustest on selgunud, et ettevõtjad on andnud lepingueelset teavet puudulikult.

9.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *tavaline oht*

- 106 Prognoositav tagajärg on tavaline oht (lihtoht), sest selle realiseerumisega võib kaasneda rahaline kahju reisijale. Olukorras, kus reisijale esitatakse reisiteenuste müümisel puudulikku lepingueelset teavet, võib reisija teha ostuotsuse, millega teha majandushuvid ei ole kaitstud ning ta võib kanda rahalist kahju.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

- 107 Varasematest menetlustest nähtub suur realiseerumise tõenäosus. Reisija teadmatus oma õigustest võib probleemide ilmnemisel olla ettevõtjale kasulik. 2022. aastal kontrolliti korraldajate märkimist vahendajate poolt ja selgus, et korraldajad jäetakse sageli välja toomata.

9.3. Kontrolli ulatus

- 108 Kontrollitakse kõiki pakettreise või seotud reisikorraldusteenuste tunnustele vastavate reisiteenuste pakkujaid.

9.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 109 Ettekirjutus tehakse vastavalt TKS § 65 lõigetele 1 ja 2.
- 110 Riikliku järelevalve erimeetmeid rakendatakse korra- ja reisikaitse seaduses sätestatud alusel ja korras vastavalt TurS §-le 301. Kontrolltehing vastavalt TKS §-le 63.

10. Spordiklubide jt vabaaja teenuste osutajate õigusvastane tegevus: I-väike-tavaline oht

10.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 111 Järjest enam pööratakse rõhku tervislikele eluviisidele ja üheks enda tervise parandamise ja füüsilise aktiivsuse tõstmise võimaluseks on külastada jõusaali ja rühmatreeninguid pakkuvaid spordiklubisid. Lisaks pakuvad ka huvikoolid kestva lepingu alusel treeninguid. Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus spordiklubid ja muud ettevõtjad, kes osutavad kestva lepingu alusel vabaaja teenuseid, rakendavad ebamõistlikke tüüptingimusi.
- 112 Kaupleja ja tootja on seaduse järgi kohustatud andma tarbijale enne kauba omandamist või teenuse kasutamist teavet kauba või teenuse omaduste ja kasutamistingimuste ning kauba omandamiseks või teenuse kasutamiseks sõlmitava lepingu kohta seaduses sätestatud ulatuses ja korras. Ebamõistlikult kahjustavad tüüptingimused on tühised. Ebaausa kauplemisvõtte kasutamine on keelatud.
- 113 Ametile esitatud pöördumistest on selgunud, et tarbijatega sõlmitud lepingud on sisaldanud tingimusi, mis piiravad ja kahjustavad tarbija õigusi ebamõistlikult. Tarbija õiguste ennetavaks tagamiseks peab TTJA kontrollima, et ei kasutataks ebamõistlikult kahjustavaid

tüüptingimusi. Põhjalikku analüüsimist vajab ka teabe andmise kohustuse täitmine ning võimalike ebaausate kauplemisvõtete kasutamine.

Pöördumistest tulenevalt on tõendatud tarbijate rahaline kahju, kuna kaupleja on kasutanud ebamõistlikult kahjustavaid tüüptingimusi.

10.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *tavaline oht*

- 114 Prognoositav tagajärg on tavaline oht (lihtoht), sest selle realiseerumisega võib kaasneda rahaline kahju tarbijale.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *väike*

- 115 Võrreldes varasemate aastatega on pöördumiste arv oluliselt vähenenud ja tulenevalt koroonalevikust põhjustatud mõjude vähenemisest on realiseerumise tõenäosus väike.

10.3. Kontrolli ulatus

- 116 Kontrollitakse kõiki kestvuslepingu alusel vabaajateenuse osutajaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik). Seejuures kontrollitakse tarbijale antavat teavet, sealhulgas lepingueelset teavet ning tarbijaga sõlmitud lepingut ja selle osaks olevaid (tüüp)tingimusi.

10.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 117 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab tarbijakaitseseadus.
- 118 Ettekirjutus tehakse vastavalt TKS §-le 64 või § 65 lõigetele 1 ja 2.
- 119 Riikliku järelevalve erimeetmeid rakendatakse korra- ja tarbijakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras vastavalt TKS § 62 lg-le 1.
- 120 Täiendav erimeede on kontrollitehing vastavalt TKS §-le 63.

11. Majutusteenuste võtete õigusvastane tegevus: 2-keskmise-tavaline oht

11.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 121 Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus majutusteenust osutavad ettevõtjad, kes rikuvad oma tegevuses tarbijate õigusi.
- 122 Kaupleja ja tootja on kohustatud andma tarbijale enne kauba omandamist või teenuse kasutamist teavet kauba või teenuse omaduste ja kasutamistingimuste ning kauba omandamiseks või teenuse kasutamiseks sõlmitava lepingu kohta seaduses sätestatud ulatuses ja korras. Ebamõistlikult kahjustavad tüüptingimused on tühised. Ebaausa kauplemisvõtte kasutamine on keelatud.
- 123 Tarbijate pöördumistest on selgunud, et majutuse broneerimisel ilmnunud teave on olnud ebaõige ja seeläbi tarbijat eksitav. Tarbija õiguste ennetavaks tagamiseks peab TTJA kontrollima, et teenuse pakkumine ja müük tarbijale ning muul viisil turustamine toimub head kaubandustava arvestades ning tarbija suhtes ausalt. Tarbijale ebaõige teabe andmisega ja seeläbi tarbija eksitamisega võib kaasneda rahaline kahju. Analüüsimist vajab ka võimalike ebamõistlikult kahjustavate tüüptingimuste kasutamine.

11.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *tavaline oht*

- 124 Prognoositav tagajärg on tavaline oht (lihtoht), sest selle realiseerumisega võib kaasneda rahaline kahju tarbijale.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

- 125 Varasematest pöördumistest tulenevalt on realiseerumise tõenäosus keskmine.

11.3. Kontrolli ulatus

- 126 Kontrollitakse kõiki majutusteenust osutavaid ettevõtjaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik). Seejuures kontrollitakse tarbijale antavat teavet, sealhulgas lepingueelset teavet ning tarbijaga sõlmitud lepingut ja selle osaks olevaid (tüüp)tingimusi.

11.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 127 Ettekirjutus tehakse vastavalt TKS §-le 64 või § 65 lõigetele 1 ja 2.
- 128 Riikliku järelevalve erimeetmeid rakendatakse korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras vastavalt TKS § 62 lg-le 1.
- 129 Täiendav erimeede on kontrollitehing vastavalt TKS §-le 63.

12. Lennu-, laeva- ja bussireisija õiguste rikkumine: 2-keskmine-tavaline oht

12.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 130 Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus lennu-, laeva ja bussireisija õigusi käsitlevatest määrustest tulenevaid õigusi on rikutud.
- 131 Lennundusseaduse, kaubandusliku meresõidu seaduse ja ühistranspordiseadusega on ette nähtud, et amet tagab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 261/2004 (mis käsitleb lennureisija õiguseid), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1177/2010 (mis käsitleb laevareisija õiguseid) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 181/2011 (mis käsitleb bussireisija õiguseid) rakendamise.
- 132 Viidatud määrustega on terminalidele (lennujaamad, sadamad, bussijaamad) mh ette nähtud teabe andmise kohustus reisijale (näiteks teabe andmise kohustus reisi tühistamise või hilinemise korral), transpordile juurdepääsu tagamise kohustus ja abi andmise kohustus reisijale (näiteks abi andmine puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele).
- 133 Kuigi varasemalt ei ole kontrollitud terminalide reisijatele teabe ja abi andmise kohustuse täimist, tuleks seda kontrollida, veendumaks, et nimetatud õigused on määrustes ette nähtud tingimustel ja korras tagatud.

12.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *tavaline oht*

- 134 Olukorras, kus reisija ees ei täideta teabe või abi andmise kohustust, võib reisijale kaasneda rahaline kahju, mistõttu on prognoositav tagajärg tavaline oht (lihtoht).

■ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

135 Realiseerumise tõenäosust võib pidada keskmiseks.

12.3. Kontrolli ulatus

136 Kontrollitakse kõiki Eestis asuvaid terminale (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

12.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

137 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab lennundusseadus, kaubandusliku meresõidu seadus (KMSS), ühistranspordiseadus (ÜTS) ja tarbijakaitseseadus.

138 Ettekirjutus tehakse vastavalt LennS § 60³ lg 2, KMSS § 60¹ lg 3 ja ÜTS § 82.

139 Riikliku järelevalve erimeetmeid rakendatakse korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras vastavalt LennS § 60² lg 1, ÜTS § 81 lg 3 ja TKS § 62 lg-le 1.

13. Agressiivse kauplemisvõtte kasutamine tarbijatele edastatavate laenupakkumiste tegemisel ja vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimata jätmine: 6

13.1. Ohuolukorra kirjeldus

140 TTJA-s on registreeritud nii tarbijate kui ka krediidiandjate endite poolt edastatud vihjeid erinevate krediidiandjate tegevusele agressiivsete laenupakkumiste edastamisel. Vihjete kohaselt edastatakse tarbijatele igapäevaselt ahvatlevaid pakkumisi n-ö tavalisest soodsamatel tingimustel (nt lepingutasu 0 eurot) laenu võtmiseks või krediidilimiidi suurendamiseks. Samuti edastatakse laenupakkumisi ka enne erinevate sündmuste saabumist (jaanipäev, jõulud jne), milles kutsutakse tarbijaid üles võtma laenu erinevate tähtpäevade tähistamiseks. Tarbijate majanduslikku toimetulekut on tugevalt mõjutanud ka energiakriis ja üldine hinnatõus, mistõttu otsitakse toimetulekuks ning ootamatute väljaminekute tarbeks täiendavaid võimalusi.

141 Tarbijatele edastatakse laenupakkumisi, milles kasutatakse ära tarbijate rasket majanduslikku olukorda (näiteks „võta laenu elektriarvete tasumiseks, et Sa ei peaks küünlavalgel istuma“). Eelnev viitab ka sellele, et krediidiandjad ei pruugi järgida vastutustundliku laenamise põhimõtet, kuna laenamisel kutsutakse üles tarbijaid, kes on niigi raskes majanduslikus olukorras.

142 TTJA on suhelnud ka Eesti Võlanõustajate Liiduga, kes on kinnitanud, et erinevad krediidiandjad edastavad tarbijatele agressiivseid laenupakkumisi, kallutades tarbijaid läbimõtlematule laenuvõtmisele.

143 Rahandusministeeriumi poolt tellitud krediidituru uuringute tulemustest nähtub samuti, et agressiivsed laenupakkumised on Eestis suureks probleemiks, kuivõrd tarbijad teevad läbimõtlematuid ning kaalutlemata laenuotsuseid, millel võib olla negatiivne mõju tarbijate majanduslikule seisule. Samuti nähtub krediidituru uuringust, et tarbijate jaoks otsus laenu võtta on mõnel juhul impulsiivne ja tarbijale on tähtis laenu kättesaamise kiirus ning taotlemise mugavus. Aruandes tõid intervjuueeritud tarbijad kiirlaenude ja järeelmaksude puhul välja, et nõustamisprotsess nende laenude taotlemise puhul kas puudus või oli väga lühike.

144 Krediituru uuringu tulemustest nähtus, et krediidipakkujad jätkasid uute pakkumiste edastamist mobiilsõnumi teel (ca kord kuus) ka pärast seda, kui tarbija oli juba maksimaalse

summa laenanud. Krediidipakkujad soovitasid krediiti suurendada (“....saame pakkuda krediidikontot limiidiga kuni 5000 eurot”), kasutasid ära päevakajalisi sündmusi krediiditoote tarbimise aktiveerimiseks (nt jaanipäev, Rally Estonia). Sõnumid jätkusid ka pärast seda, kui tarbija oli lepingu lõpetanud, ning iga kord oli sõnumi lõppu lisatud link, mis oleks võimaldanud tarbijal minutitega uue lepingu sõlmida. Tarbijale jäeti pigem mulje, et tarbijakrediidi võtmine on riskivaba ja lihtne võimalus finantsprobleemide lahendamiseks ning tarbijat kallutati läbimõtlematule laenuvõtmisele. Krediidituru uuringu käigus läbi viidud mitmetes intervjuudes toodi välja, et vastutustundliku laenamise põhimõtted on kohati mitmeti tõlgendatavad, mis loob olukorra, kus krediidipakkujad tõlgendavad tihti regulatsioone erinevalt. Näiteks ei ole defineeritud, mida tuleks arvestada kliendi krediidivõimelisuse ja sissetuleku puhul. Seetõttu võivad suurema riskiisuga krediidipakkujad anda laenusid kergekäelisemalt ja see võib omakorda suurendada segadust tarbijate hulgas, kuna nad saavad ühtedelt krediidipakkujatelt info, et neil ei ole tulenevalt oma kohustustest ja sissetulekust võimalik rohkem krediiti võtta, teiste krediidipakkujatega seda probleemi aga ei esine ning laen saadakse. Eelnevast tulenevalt on põhjust arvata, et krediidiandjad, kes jätavad tarbijale mulje, et tegemist on lihtsa võimalusega finantsprobleemide lahendamiseks, ei pruugi nii põhjalikult analüüsida tarbija krediidivõimelisust.

13.2. Ohuolukorra hinnang

■ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

- 145 Prognoositav tagajärg on oluline oht tarbija majandushuvidele, kuivõrd agressiivsete SMS-ide või e-kirjadega survestatakse inimesi võtma laenu või kui laenuleping on juba sõlmitud, siis pakutakse tarbijatele võimalust oma krediidilimiiti suurendada. Ühtlasi, kui krediidiandja ei järgi vastutustundliku laenamise põhimõtet ja annab tarbijale kergekäeliselt laenu, siis tekib oht ülelaenamisele, Kuna laenamine on kiire ja lihtne siis võib tarbija võtta mitmelt erinevalt krediidiandjalt laenu, mistõttu ollakse mitmetele krediidiandjatele kokku võlgu juba märkimisväärse summa ulatuses. Selliselt võib tarbija pankrotistuda. Eelnev mõjutab ka tarbija suhteid ja edasist toimetulekut. Ka krediidituru uuringu meediaanalüüsist tulenevalt selgus, et meedias kajastatakse eelkõige probleeme kiiralaenude sektoris, kuna osad krediidiandjad annavad laenu pigem kergekäeliselt ning krediidivõtja krediidivõimelisust ei hinnata alati piisavalt põhjalikult, kuna rõhk on laenuotsuse tegemise ja laenu väljamaksmise kiirusel. Lisaks on välja toodud juhtumeid, kus kiiralaenupakkujad on saatnud laenupakkumisi inimestele, kellel on juba tekkinud makseraskused.

■ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

- 146 Võlanõustajate Liidu poolt edastatud kuvatõmmistest nähtub, et tarbijatele saadetakse igapäevaselt SMS-e ja e-kirju erinevate laenupakkumistega. Krediidituru uuringust nähtub, et tarbijate nõudluse rahuldamiseks saada kiiresti laenu ei pruugita analüüsida tarbijate krediidivõimelisust niivõrd põhjalikult. Samuti nähtub uuringust, et tarbijad ei teadvusta järeelmaksude võtmisel, et tegemist on finantskohustusega. Ühtlasi energiakriis ja üleüldine hinnatõus võib mõjutada tarbijaid ootamatute väljaminekute katteks laenu võtma.

13.3. Kontrolli ulatus

- 147 Kuivõrd otseposti puhul on tegemist teabega, mis ei ole suunatud avalikkusele, siis teostatakse agressiivse kauplemisvõtte kasutamise tuvastamiseks kontrolle vastavalt tarbijate või Eesti Võlanõustajate Liidu poolt edastatud vihjetele. Vastutustundliku

laenamise puhul kontrollitakse krediidiandjaid, kes väljastavad kiirraene ja pakuvad järeelmaksuvõimalusi.

13.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 148 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab tarbijakaitse seadus.
- 149 Ettekirjutus tehakse vastavalt TKS §-le 64.
- 150 Riikliku järelevalve erimeetmeid rakendatakse korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras vastavalt TKS § 62 lg-le 1.

14. Kindlustuslepingu tingimused ei ole arusaadavad: 1- väike-tavaline oht

14.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 151 Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus tarbijatele ei ole sõlmitava kindlustuslepingu tingimused lepingueelse teabena üheselt mõistetavad, samuti ei saada aru lepingutingimuste sisust ega tagajärgedest.
- 152 Eelnevatel aastatel on TTJA poole pöördunud mitmed tarbijad, kes on väitnud, et kindlustusandjad ei pea kindlustuslepingu tingimustest kinni, kindlustuslepingu tingimused ei ole üheselt mõistetavad ning sellest tulenevalt on tarbija jäänud kindlustushüvitisest ilma, s.t kindlustusandja on viidanud oma tüüptingimustele ning leidnud, et tarbijaga toimunu puhul ei ole tegemist kindlustusjuhtumiga ning on seetõttu keeldunud kindlustushüvitise maksmisest. Seeläbi on saanud kahjustada tarbija majandushuvid, kuivõrd tarbija ei ole olnud teadlik näiteks võimalikest välistustest.
- 153 Tarbijad sõlmivad kindlustuslepinguid mõistmata, et nad ei saa kaitset selle riski vastu, mille osas reaalselt kaitset soovivad. Kui leping ei vasta tegelikult soovitud, tekivad osapoolte vahel vaidlused kindlustusjuhtumi toimumise korral, mida saab vältida, kui turuosalised täidavad oma kohustusi.
- 154 2021. aasta lõpus kontrollis TTJA 10 erineva kahjukindlustuspakkuja tüüptingimusi ning algatas järelevalvemenetluse neist 2 kindlustusandja osas, kelle kindlustustingimused olid TTJA hinnangul mitmeti tõlgendatavad ning seetõttu oli oht, et tarbija ning kindlustusandja vahel võib tekkida tõlgendamise osas vaidlusi.

14.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: tavaline oht

- 155 Arvestades asjaoluga, et olukorras, kus kindlustusandjate poolt on tarbijale antav lepingueelne teave on mitmeti tõlgendatav, on oht, et tarbija õigused ning majandushuvid saavad kindlustusandjate poolt sätestatud arusaamatute tüüptingimuste tõttu kahjustada, s.t sõlmitakse kindlustusleping, mis ei vasta tarbija ootustele või vajadustele ega paku tarbijale soovitud kindlustuskaitset.

▪ Realiseerumise tõenäosus: väike

- 156 TTJA-s ning TVK-s on registreeritud mitmeid pöördumisi kindlustusandjate tegevuse kohta, kus kindlustusandjate tüüptingimused on mitmeti tõlgendatavad, mis tekitavad kindlustusandja ning kindlustusvõtja vahelisi vaidlusi.

14.3. Kontrolli ulatus

- 157 Kontrollitakse kõiki kindlustusandjaid, kes pakuvad tarbijatele lepingute tüüptingimusi, mis on avaldatud kindlustusandjate veebilehel, kindlustusandjate müügikohtades, sh elektroonilistes kanalites osutajaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

14.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 158 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab tarbijakaitseseadus (TKS).
 159 Ettekirjutus tehakse vastavalt TKS §-le 64.
 160 Riikliku järelevalve erimeetmeid rakendatakse korra- ja tarbijakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras vastavalt TKS § 62 lg-le 1.

15. Finantsteenuse reklaami nõuete rikkumine: 6 suur-oluline oht

15.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 161 Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus finantsteenuse pakkujad ei järgi reklaami avalikustamisel reklaamiseaduses kehtestatud finantsteenuse reklaami nõudeid.
 162 2021. ja 2022. aastal tuvastati palju rikkumisi finantsteenuste reklaamides. Peamiselt oli probleemiks RekS § 29 lg 7 rikkumine, mille kohaselt peab tarbijakrediidireklaam olema tasakaalustatud ning vastutustundlik (näiteks tarbijakrediidi pakkumine seoses suurenenud elektrihindade, jõulupühade või musta reedega). Esines puudusi ka tüüpnaite ja kohustusliku hoiatusteksti esitamisel (näiteks Google otsingutulemuste vaates kuvatava reklaami puhul), s.t see kas puudus üldse või oli ebaproportsionaalselt väikeses kirjas võrreldes muu olulise teabega.

15.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

- 163 Prognoositav tagajärg on oluline oht, sest selle realiseerumisega kaasneb oluline varaline kahju tarbijale. Finantsinspektsiooni krediidiandjate sektori 2022. aasta I kvartali ülevaatest nähtub, et keskmine tarbimisläenu jääk on ligikaudu 2540 eurot. Tuleb arvesse võtta, et tarbijakrediidi hulka arvestatakse ka eluasemelaenu, mille krediidi jääk on märkimisväärselt suurem, kuid mida mahult on vähem kui tarbimisläene.
 164 Finantsteenuste, eriti tarbijakrediidi reklaami tehakse palju, mistõttu jõuab reklaam suure hulga tarbijateni. Vastutustundetu ning ebapiisavat hoiatusteavet sisaldav finantsteenuse reklaam loob tarbijale mulje finantsteenusest kui lihtsast viisist rahaliste murede lahendamiseks. Tarbija võib langetada laenuotsuse kergekäeliselt tajumata sellega kaasnevat kohustusi, mis võivad viia makseraskustesse sattumiseni. 2022. aastal avaldatud krediidituru uuringu lõpparuandest selgub, et kiirlaenu ja järelmaksu puhul nõustamisprotsess kas puudus või oli väga lühike. Seega ei järgne reklaamis kõlavatele vastutustundetutele sõnumitele laenu võtmise protsessis ka põhjalikku nõustamist, mis kergekäelisi laenuotsuseid vähendada aitaks. Laenamine on tõusutrendis, iseäranis just tarbimisläenu. Krediidituru uuringust nähtub, et viimase kuue aasta jooksul on tarbimisläenu laenu jääk kasvanud umbes 8% aastas, absoluutväärtustes on tarbimisläenu laenu jääk kasvanud perioodil 2015–2020 415 miljonilt eurolt 615 miljoni euroni. Samuti on tõusutrendis füüsilisest isikutest võlgnike arv 2020. aastal 65 804, 2021. aastal 73 623), kelle osas täitemenetlus algatatud. Inkassoettevõtete andmetel on võlglaste

arv veelgi suurem, ligi kolmandiku võrra. Vastutustundetu laenamise ja võlgadesse sattumise tagajärjel võivad tekkida ka vaimse tervise probleemid.

165 Realiseerumise tõenäosus: suur

166 2021. aastal oli palju rikkumisi ja need jätkusid ka 2022. aastal vaatamata finantsteenuste reklaami praktilise juhendi väljatöötamisele koostöös sektoriga, videojuhendi ja *one-pageri* koostamisele ning mitmetele märgukirjadele finantsteenuse osutajatele.

15.3. Kontrolli ulatus

167 Kontrollitakse kõiki finantsteenuste osutajaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik) ja avalikustajaid (sh meediateenuse osutajad, trükimeedia väljaanded, *online* meedia väljaanded, sotsiaalmeedias mõjuisikud).

15.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

168 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab reklaamiseadus.

169 Järelevalve teostamiseks võib kohaldada riikliku järelevalve üldmeetmeid ning KorS §-des 30 ja 50 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid.

16. Meediateenuste programmi struktuuri ja kõrvaltingimuste nõuete rikkumine: 2

keskmine-tavaline oht

16.1. Ohuolukorra kirjeldus

170 Iga aasta esitavad meediateenuse osutajad aastaaruanded. Aruannetest on nähtunud, et alati ei vasta eetris olnud programm programmi struktuurile või kõrvaltingimustele. Peamiselt on varasemalt tuvastatud sõnasaadete ja Eesti autorite teoste osakaalu nõuete rikkumisi. Aastaaruannete põhjal on tuvastatud Euroopa päritolu audiovisuaalteoste enamusosa (2021. aastal tuvastatud üks rikkumine) ja omatoodangu nõuete rikkumisi (2020. aastal tuvastatud kolm rikkumist, 2021. aastal üks rikkumine).

16.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *tavaline oht*

171 Prognoositav tagajärg on tavaline oht, sest nõuete eiramine moonutab konkurentsi meediateenuste turul. Eesti ja Euroopa päritoluga tootjad jäävad vajaliku finantstoeta, mis ei toeta Eesti ja EL-i kultuuripoliitilisi eesmärke. Kui on täitmata Euroopa päritoluga audiovisuaalsete teoste või Euroopa sõltumatute tootjate poolt loodud teoste osakaalu nõuded, võib Euroopa Komisjon alustada rikkumismenetluste Eesti Vabariigi vastu.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

172 Toetudes varasematele aastaaruannetele, järelevalvemenetlustele ning asjaolule, et meediateenuse osutajatele kehtestatud nõuded muutusid oluliselt 09.03.2022, on sellise rikkumise esinemise tõenäosus keskmine. Meediateenuste osutajad lähtuvad programmi struktuuri puhul pigem majanduslikest huvidest, kui riigi ja EL-i kultuuripoliitilistest eesmärkidest.

16.3. Kontrolli ulatus

- 173 Kontrollitakse kõiki meediateenuse osutajaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik). Seejuures kontrollitakse statistilisi andmeid iga kalendriaasta kohta. Eelkõige küsitakse dokumentatsiooni ja salvestisi. Kui programmile kehtivad teatud erandid programmi struktuuri nõuetest (nt teemaprogrammile tehtud erand uudistesaadete miinimumnõudest), siis on need koos Kultuuriministeeriumi või TTJA sätestatud kõrvaltingimustega välja toodud tegevusloal ning kontrollitakse tegevuse vastavust neile eranditele ja kõrvaltingimustele.

16.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 174 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab meediateenuste seadus (MeeTS).
- 175 Järelevalve teostamiseks võib kohaldada riikliku järelevalve üldmeetmeid ja KorS §-des 30, 32, 50 ja 51 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid. Rikumise kõrvaldamiseks võib teha ettevõtjale ettekirjutuse MSÜS § 42 alusel. Kui leiab aset majandustegevuse keelamise ning tegevusloa kehtetuks tunnistamise aluseks olev majandustegevuse nõude ja tegevusloa kõrvaltingimuse rikkumine, on võimalik meediateenuse osutaja tegevusluba kehtetuks tunnistada (MSÜS § 37) või kohaldada majandustegevuse keeldu (MSÜS § 36).

17. Meediateenuse osutaja kohta teabe avaldamata jätmine: 1-**väike-tavaline oht**

17.1. Ohuolukorra kirjeldus

- 176 Meediateenuse osutaja kohta teabe avaldamise kohustus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2010/13/EL (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), mis on riigisisesse õigusesse üle võetud meediateenuste seadusega (MeeTS), uued kohustused lisandusid 2022. aasta seadusmuudatustega. Varasemate järelevalvemenetluste käigus on tuvastatud puuduseid meediateenuse osutaja kohta avaldatud teabes. Reeglina on kohustuslik teave avaldatud osaliselt.

17.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *tavaline oht*

- 177 Prognoositav tagajärg on tavaline oht, sest meediateenuse tarbijatel puudub info, kes on vastutav antud teenuse sisu eest ning kellele nad saavad esitada vajadusel oma küsimused ja pretensioonid, samuti puudub neil võimalus õigesti hinnata meediateenuse kui infoallika usaldusväärsust. Kasutajatel puudub info, milline riigiasutus teostab riiklikku järelevalvet.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *väike*

- 178 Meediateenuste osutajate koduleheküljed on pidevas arengus, nende eest vastutavad inimesed muutuvad ning uued töötajad ei ole tihti teadlikud kehtivatest nõuetest. Arvestades asjaolu, et avaldamisele kuuluvate andmete hulk suurenes 09.03.2022 jõustunud MeeTS muudatustega, on suur tõenäosus, et meediateenuse osutajad ei ole uut regulatsiooni teadvustanud ega täida teabe avaldamise nõuet korrektselt. TTJA kontrollis 2022. aastal 41 audiovisuaalmeedia teenuse ja 37 raadioteenuse osutajat, neil kõigil esines veebilehel puudusi kohustusliku teabe esitamisel. Kontrolli tulemusena viisid kõik kontrollitud meediateenuse osutajad veebilehel avaldatud teabe meediateenuste seadusega vastavusse. Seega on rikkumise tõenäosus 2023. aastal väike.

17.3. Kontrolli ulatus

- 179 Kontrollitakse kõiki meediateenuste osutajaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

17.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

- 180 TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab meediateenuste seadus.
- 181 Järelevalve teostamiseks võib kohaldada riikliku järelevalve üldmeetmeid ja KorS §-des 30, 32, 50 ja 51 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid. Vajadusel tehakse ettekirjutus MSÜS § 42 alusel.

18. Videoblogijad ei täida meediateenuste nõudeid: 6- **suur-oluline oht**

18.1. Ohuolukorra kirjeldus

Videoblogijaid loetakse meediateenuse osutajateks pärast Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/13/EL (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) muutmist, mis on riigisisesse õigusesse võeti üle meediateenuste seadusega (MeeTS). Meediateenuse osutaja skoop laines ning nüüdsest kuuluvad ka videoblogijad, kelle tegevus vastab meediateenuse tunnustele, meediateenuste seaduse kohaldamisalasse. Seega kehtivad videoblogijatele programmi struktuuri, alaealiste kaitse ja seasuslikkuse nõuded. Hetkel ei ole ükski videoblogija ennast meediateenuse osutajana registrisse kandnud. Seega ei ole videoblogijad endale teadvustanud, et neile kehtivad samad nõuded, mis meediateenuse osutajale.

18.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

Prognoositav tagajärg on oluline oht. Videoblogijana tegutsemisest teavitamata jätmisel puudub TTJA-l terviklik ülevaade meediateenuse osutajatest (sh nende kontaktid), kes langevad Eesti jurisdiktsiooni alla. Videoblogijad ei järgi alaealiste kaitse, äriteadete, sponsorluse, tootepaigutuse ja ligipääsetavuse nõudeid. Samuti ei pruugi nad hoiduda vihakõne levitamisest ja riigi julgeoleku ohustamisest. Vihakõne ning üleskutsed vägivallale võivad päädida füüsiliste konfliktidega tänavatel ja kaasa tuua ohu isiku tervisele või varalisele hüvele.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

Meediateenuse osutajate skoop laienes Eestis alates 09.03.2022, mil jõustusid meediateenuste seaduse muudatused. Arvates sellest hetkest ei ole ükski videoblogija esitanud majandustegevuse teadet selle kohta, et osutatakse meediateenuseid. Samas nähtub *Social Blade*'i veebilehelt, et Eestis tegutseb rohkem kui 100 *Youtube* kanalit, kelle jälgijaskond on suurem kui 10 000, nendest suurimate jälgijaskond ületab 3 miljoni piiri. Seega on Eestis videoblogijaid, kes kvalifitseeruvad meediateenuse osutajaks, kuid ei ole oma tegevusest meediateenuse osutajana teavitanud.

18.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki videoblogijaid, kel üle 10 000 jälgija (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

18.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab meediateenuste seadus.

Järelevalve teostamiseks võib kohaldada riikliku järelevalve üldmeetmeid ja KorS §-des 30, 32, 50 ja 51 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid. Vajadusel tehakse ettekirjutus MSÜS § 42 või MeeTS § 51 alusel.

19. Veebipõhiste vahendusteenuste õiglased ja läbipaistvad tingimused ärikasutajatele: 2-keskmine-tavaline oht

19.1. Ohuolukorra kirjeldus

Läbipaistvate ja õiglaste tingimuste kohaldamine ärikasutajatele tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2019/1150. Vahendusteenuse pakkujad peavad sätestama vahendusteenuse osutamise tingimused ja tegema need ärikasutajatele lihtsasti kättesaadavaks, nägema ette selged alused, mille tõttu saab teenuste vahendamist platvormil piirata, kuidas toimub platvormil teenuste järjestamine (sh turunduskanalite tutvustus, omatoodete turundamisel kohaldatavad eelised), kuidas toimib ettevõttesisene kaebuste lahendamine. Vahendusteenuse pakkujad peavad ärikasutajatele tingimuste muutmisest 15 päeva ette teatama.

19.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: tavaline oht

Prognoositav tagajärg on tavaline oht. Veebipõhised vahendusteenused oleksid ärikasutajatele, iseäranis VKE-dele, raskemini ligipääsetavad, veebiplatvormide kasutatavad algoritmid läbipaistmatumad, tüüptingimuste muutmine toimuks etteteavitamiseta, puuduks teave ettevõttesisese kaebuste lahendamise mehhanismi kohta.

▪ Realiseerumise tõenäosus: keskmine

Arvestades, et regulatsiooni kohaldatakse alates 12.07.2020 on suur tõenäosus, et veebipõhise vahendusteenuse pakkujad ei ole uut regulatsiooni teadvustanud ega täida

19.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki vahendusplatvorme (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

19.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab infoühiskonna teenuse seadus (InfoTS) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/1150, mis käsitleb õigluse ja läbipaistvuse edendamist veebipõhiste vahendusteenuste ärikasutajate jaoks.

Järelevalve teostamiseks võib kohaldada riikliku järelevalve üldmeetmeid ja KorS §-s 30 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid. Vajadusel tehakse ettekirjutus KorS § 28 alusel.

20. Meedia – ja infoühiskonnateenuste sisu seaduslikkus: 5- *keskmine-oluline oht*

20.1. Ohuolukorra kirjeldus

Tele- ja raadioprogrammides pole lubatud edastada saateid, mis õhutavad vihkamist, vägivalda või diskrimineerimist või kujutavad ohtu ühiskonna turvalisusele või riigi julgeolekule. Infoühiskonna teenustes on keelatud vihkamisele, vägivallale ja diskrimineerimisele kihutamine, sõja õhutamine ning sõjakuritegude õigustamine kui sellega kujutatakse ohtu riigi julgeolekule. Varasemad järelevalvemenetlused näitavad, et mõningatel juhtudel on meediateenustes rikutud vihkamisele, vägivallale või diskrimineerimisele õhutamise keeldu või kujutatud meediateenustes avaldatuga ohtu ühiskonna turvalisusele, riigi julgeolekule. Samuti näitab varasem järelevalvepraktika, et infoühiskonna teenustes on kihutatud vihkamisele, õhutatud sõda ning õigustatud sõjakuritegusid.

20.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

Prognoositav tagajärg on oluline oht, sest vihkamisele, vägivallale või diskrimineerimisele õhutamise keelu rikkumine võib kaasa tuua ohu isiku tervisele või varalisele hüvele. Süstemaatilised üleskutsed meedias võivad põhjustada füüsilisi konflikte tänavatel, nt sarnaselt pronksiööga. Vaenu õhutamine eri ühiskonnagruppide vahel võib ohustada tervikuna ühiskonna turvalisust ning kujutada lõpuks ohtu ka riigi julgeolekule. Kui tegemist on teadlike süstemaatiliste inforünnakutega, mille eesmärk on (pikemas perspektiivis) kahjustada Eesti Vabariigi põhiseaduslikku korda, siis on tegemist kõrgendatud ohuga. Kui aga tegu on üksikute ja nn juhuslike üleastumistega, on võimalik saabuv tagajärg kindlasti vähemkaalukas. Kokkuvõttes saab hinnata siiski võimalike ebaseaduslike inforünnakute tagajärge oluliseks.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Sellise ohu realiseerumise tõenäosus on keskmine. Varasemad järelevalvemenetlused näitavad, et mõningatel juhtudel on meediateenustes rikutud vihkamisele, vägivallale või diskrimineerimisele õhutamise keeldu või kujutatud meediateenustes avaldatuga ohtu ühiskonna turvalisusele või riigi julgeolekule (21.11.2022 seisuga on TTJA piiranud seitsme telekanali taasedastamist ja 15 domeeninime kättesaadavust). Alates Venemaa sõja alustamisest Ukrainas veebruaris 2022 on julgeoleku olukord muutunud, samuti on intensiivistunud Eestit puudutavad Vene inforünnakud.

20.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki meediateenuse ja infoühiskonna teenuse osutajaid, sh teisest riigist pärit Eestis taasedastatavaid meediateenuseid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

20.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel meediateenuste puhul sätestab meediateenuste seadus.

Järelevalve teostamiseks meediateenuse osutajate üle võib kohaldada riikliku järelevalve üldmeetmeid ja KorS §-des 30, 32, 50 ja 51 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid. Vajadusel tehakse ettekirjutus taasedastamise ajutiseks piiramiseks. Euroopa Liidust pärit meediateenuse osutaja puhul, tuleb piirangu kohaldamisest teavitada Euroopa Komisjoni, kes

peab piirangu kohaldamise kooskõlastama (MeeTS § 51). Kui leiab aset majandustegevuse keelamise ning tegevusloa kehtetuks tunnistamise aluseks olev majandustegevuse nõude ja tegevusloa kõrvaltingimuse rikkumine on võimalik meediateenuse osutaja tegevusloa kehtetuks tunnistada (MSÜS § 37) või kohaldada majandustegevuse keeldu (MSÜS § 36). Järelevalve teostamiseks infoühiskonna teenuse osutajate üle võib kohaldada riikliku järelevalve üldmeetmeid, KorS §-s 30 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid ning InfoTS §- 13¹ sätestatud infoühiskonna teenuse piiramist.

21. Puuetega inimestele ligipääsetavus audiovisuaalmeedia teenustele: 3-suur-tavaline oht

21.1. Ohuolukorra kirjeldus

Puuetega inimestele audiovisuaalmeedia teenustele ligipääsu tagamise kohustus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2010/13/EL (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), mida muudeti direktiiviga nr 2018/1808, mis on riigisisesele õigusesse üle võetud meediateenuste seadusega .

Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus nägemis- ja kuulmispuudega inimestele pole tagatud audiovisuaalmeedia teenusele juurdepääs ning meediateenuse osutaja pole võtnud järk-järgult kasutusele proportsionaalseid meetmeid juurdepääsu tagamiseks (sh koostanud ligipääsetavuse tegevuskava). Varasemad järelevalvemenetlused näitavad, et esineb puudusi puuetega inimestele meediateenustele juurdepääsu tagamises.

21.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *tavaline oht*

Prognoositav tagajärg on tavaline oht, sest rikkumise korral puuetega inimesed ei ole kaasatud ühiskonnaellu, neil puudub ligipääs vajalikule (mõnikord kriitilisele) infole ning ka meelelahutusele. Euroopa Komisjon võib alustada rikkumismenetluse Eesti Vabariigi vastu, kui puuetega inimeste ligipääs audiovisuaalmeedia teenustele ei ole mõistlikus ulatuses tagatud.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

Sellise ohu realiseerumise tõenäosus on suur. Vajalikud tehnilised lahendused on kulukad ning tihti ei ole selliste võimaluste pakkumine meediateenuse osutaja esmane prioriteet. Arvestades asjaolu, et puuetega inimeste ligipääsetavuse nõuded muutusid oluliselt (sh lisandus ligipääsetavuse tegevuskava esitamise nõue) 09.03.2022 jõustunud MeeTS muudatustega, on suur tõenäosus, et meediateenuse osutajad ei täida ligipääsetavuse tagamise nõudeid korrektselt.

21.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki meediateenuste osutajaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

21.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab meediateenuste seadus.

Järelevalve teostamiseks võib kohaldada riikliku järelevalve üldmeetmeid ja KorS §-des 30, 32, 50 ja 51 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid. Vajadusel tehakse ettekirjutus MSÜS § 42 alusel.

22. Äriteadetele sätestatud nõuete rikkumine: 2-keskmise-tavaline oht

22.1. Ohuolukorra kirjeldus

Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus meediateenustes edastatakse lubatust suuremas mahus reklaami ja otsepakkumisi, tootepaigutusi saadetes, kus see pole lubatud (nt uudistesaadetes) või varjatud reklaami. Igale äriteate liigile kehtestab seadus teatud piirangud.

Varasemad järelevalvemenetlused näitavad, et mõningatel juhtudel esineb äriteadete nõuete rikkumisi (nt tootepaigutus uudistesaadetes, reklaami ja otsepakkumise mahu ületamine).

22.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: tavaline oht

Nõuete rikkumine mõjutab negatiivselt meediateenuse osutaja toimetuslikku sõltumatust. Tarbijad ei ole kaitstud liigse reklaamitulva eest, muuhulgas ei ole lapsed kaitstud neid mõjutavate (mõnikord ebatervislikku eluviisi propageerivate) äriteadete eest. Ei võeta arvesse saadete loomulikke pause, vormi ja kestust ning sellega kahjustatakse õiguste valdajate õigusi ja saadete terviklikkust.

▪ Realiseerumise tõenäosus: keskmine

Sellise ohu realiseerumise tõenäosus on keskmine. Erameedia jaoks on äriteated peamiseks sissetuleku allikaks ning otsuste tegemisel lähtutakse tihti pigem majanduslikust kasust, kui seaduse nõuetest. *Prime time*-i ajal edastatavatele äriteadetele on suur nõudlus ning kuna reklaami maht on piiratud, otsitakse äriteadete paigutamiseks eetrisse alternatiivseid võimalusi, mis pole kooskõlas meediateenuste seaduse nõuetega. Varasemad järelevalvemenetlused näitavad, et mõningatel juhtudel esineb äriteadete nõuete rikkumisi (nt tootepaigutus uudistesaadetes, reklaami ja otsepakkumise mahu ületamine).

22.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki meediateenuse osutajaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik), kuid eelkõige televisiooniteenuse osutajaid.

22.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab meediateenuste seadus.

Järelevalve teostamiseks võib kohaldada riikliku järelevalve üldmeetmeid ja KorS §-des 30, 32, 50 ja 51 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid.

23. Infoühiskonna teenuse osutaja kohta teabe avaldamata jätmine: 3-suurtavaline oht

23.1. Ohuolukorra kirjeldus

Infoühiskonna teenuse osutaja kohta teabe andmise kohustus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2000/31/EÜ (elektroonilise kaubanduse direktiiv), mis on riigisisesele õigusesse üle võetud infoühiskonna teenuse seadusega.

Infoühiskonna teenus on teenus, mida osutatakse majandus- või kutsetegevuse raames teenuse kasutaja otsesel taotlusel ja mille puhul andmeid töödeldakse, säilitatakse ja edastatakse digitaalkujul andmete töötlemiseks ja säilitamiseks mõeldud elektrooniliste vahendite abil, kusjuures osapooled ei viibi üheaegselt samas kohas. Infoühiskonna teenus peab olema

täielikult üle kantud, edastatud ja vastu võetud elektrooniliste sidevahendite abil. Infoühiskonna teenus ei ole faksi ega telefonikõne abil edastatud teenus ega televisiooni- või raadioteenus.

Infoühiskonna teenuse osutajale kehtestatud nõuded on ellu kutsutud eelkõige selleks, et teenuse kasutaja saaks õiget teavet selle kohta, kes on teenuse osutaja. Oluline aspekt on infoühiskonna teenuse osutaja poolse jälgimiskohustuse puudumine (teenuse kasutaja ja sisu suhtes), kuid saades teada ebaseaduslikust teabest või tegevusest, peab ta selle kõrvaldama või takistama juurdepääsu.

Varasemad isikute pöördumised ja järelevalvemenetlused näitavad, et esineb puudusi infoühiskonna teenuse osutaja kohta teabe avaldamises, näiteks ei selgu veebilehelt teenuseosutaja nimi või kontaktandmed.

23.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *tavaline oht*

Prognoositav tagajärg on tavaline oht. Kui infoühiskonna teenuse osutaja ei avalikusta oma andmeid, siis ei ole tarbijal või järelevalveasutusel võimalik saada teavet teenuse osutaja kohta. Tarbijal puudub võimalus võtta teenuseosutajaga ühendust näiteks kaebuse esitamiseks, järelevalveasutusel puudub võimalus teatada ebaseaduslikust sisust ja kohustada seda eemaldama.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

Ohu realiseerumise tõenäosus on suur. Arvestades infoühiskonna teenuste rohkust (20.11.2022 seisuga on ainuüksi .ee lõpuga domeene registreeritud 154 757), võib rikkumine aset leida suure tõenäosusega. Varasemad isikute pöördumised ja järelevalvemenetlused näitavad samuti, et puudusi (kogu teave esitamata, teave esitatud osaliselt) teenuseosutaja kohta teabe andmises esineb rohkesti.

23.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki infoühiskonna teenuse osutajad (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

23.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab infoühiskonna teenuse seadus.

Järelevalve teostamiseks võib kohaldada infoühiskonna teenuse seaduse § 13, 16 ja riikliku järelevalve üldmeetmeid ning KorS §-s 30 sätestatud riikliku järelevalve erimeedet.

24. Avaliku sektori digiligipääsetavuse nõuete täitmata jätmine: 3-suur-tavaline oht

24.1. Ohuolukorra kirjeldus

Kohustus avalikule sektorile tagada enda veebilehtedele ja mobiilirakendustele juurdepääs tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2016/2102 (avaliku sektori asutuste veebisaitide ja mobiilirakenduste juurdepääsetavuse direktiiv) ja Komisjoni rakendusotsusest (EL) 2018/1524, mis on riigisisesele õigusele üle võetud avaliku teabe seadusega (AvTS) ning selle alusel antud ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 28.02.2019 määrusega nr 20 „Veebilehe ja mobiilirakenduse ligipääsetavuse nõuded ning ligipääsetavust kirjeldava teabe avaldamise kord.“

Komisjoni rakendusotsuse nr 2018/1524 lisa 1 sätestab miimumnõuded veebilehtede ja mobiilirakenduste iga-aastasele seirele.

Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus avaliku sektori asutuse veebilehe külastaja või mobiilirakenduse kasutaja ei saa oma erivajaduse tõttu avalikule teabele ja teenustele ligi, sest avaliku sektori asutus on jätnud täitmata digiligipääsetavuse nõuded.

Varasemad asutuste pöördumised, 2021. ning 2022. aastal läbi viidud veebilehtede ja mobiilirakenduste seire näitavad, et esineb puudusi digiligipääsetavuse nõuete täitmisel.

24.2. Ohuolukorra hinnang

▪ **Tagajärje kaalukus: tavaline oht**

Prognoositav tagajärg on tavaline oht. Kui avaliku sektori asutus ei täida digiligipääsetavuse nõudeid, siis ei pääse märkimisväärne osa ühiskonnast ligi avalikule teabele ja e-teenustele. Sotsiaalkindlustusameti andmetel elab 30.09.2022 seisuga Eestis kokku 126 335 puudega inimest. Halveneb erivajadustega inimeste, samuti eakate võime iseseisvalt igapäevatoimingutega hakkama saada ja aktiivselt ühiskonnaelus osaleda.

▪ **Realiseerumise tõenäosus: suur**

Ohu realiseerumise tõenäosus on suur. Varasemad asutuste pöördumised, 2021. ja 2022. aastal läbi viidud veebilehtede ja mobiilirakenduste seire näitavad, et puudusi digiligipääsetavuse nõuete täitmisel esineb rohkesti. Peamiselt esineb olukordi, kus digiligipääsetavuse nõuded on täidetud osaliselt, kuid samas võib ühe nõude täitmata jätmine tuua kaasa olukorra, et kogu veebileht või rakendus ja pakutav avalik teenus on ligipääsmatu, nt broneerimissüsteem, mis ekraanilugejale ei anna teavet parajasti kasutajal fookuses oleva kuupäeva kohta.

24.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki teabevaldajaid AvTS § 5 tähenduses (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik), välja arvatud AvTs § 32 lg-s 6 toodud erisused, mille kohaselt ligipääsetavuse nõudeid ei kohaldata teabevaldajaga võrdsustatud isikutele, meediateenust osutavale teabevaldajale ning koolidele ja koolieelsetele lasteasutustele. Viimaste puhul on siiski kohustus ligipääsetavaks muuta üldinfo, sh vastuvõtuinfo, asukoht ja kontaktandmed.

24.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab avaliku teabe seadus.

Järelevalve teostamiseks võib kohaldada riikliku järelevalve üldmeetmeid ja KorS §-des 30, 32, 49, 50 ja 51 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid. TTJA ettekirjutuse täitmisele kohalduvad AvTS § 53⁴ nõuded.

TEHNIKAOSAKOND

1. Lastele suunatud toodete nõuetelevastavus: 8-keskmise-kõrgendatud oht

1.1. Ohuolukorra kirjeldus

Lastele suunatud tooted ei tohi seada ohtu ega kahjustada laste tervist. Lastetoodete märgistus ei tohi olla eksitav ja peab vastama nõuetele, et tagada toote sihipärane ja ohutu kasutamine. Pidades silmas laste käitumist, ei tohi lastele mõeldud tooted k.a nendes sisalduvad kemikaalid, kahjustada laste jt isikute ohutust ning tervist kui neid kasutatakse ettenähtud või eeldataval viisil.

Mänguasjad on jätkuvalt ELi ohtlike toodete kiirhoiatussüsteemis RAPEX (edaspidi RAPEX) üks enim teavitatud tooteliigist. Peamine oht mänguasjades on seotud ohtlike väikeste osade eraldumisega (lõhbumisoht) ja kemikaalide sisaldusega mänguasjades. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti testimistulemused ning turult leitud läbi RAPEX süsteemi teavitatud ohtlikud tooted kinnitavad asjaolu, et ka Eesti turule jõuab jätkuvalt laste tervisele tõsiselt ohtu kujutavaid mänguasju, mistõttu kõrgendatud tähelepanu ohtlike toodete tuvastamisele ning info vahetus liikmesriikide vahel on oluline.

2. Mänguasjade ohutuse tagamisel on oluline osa ka hoiatustel, selleks et lapsevanem oskaks näha mänguasjast tuleneda võivaid ohte ning neid vältida. Eestis müüdavad mänguasjad peavad olema varustatud nõuetekohase eestikeelse märgistusega (s.h hoiatustega), et tagada kasutajale vajaliku teabe kättesaadavus. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti järelevalvetulemused näitavad, et jätkuvalt on probleemiks mänguasjade varustamine eestikeelse teabega. Tihtipeale on võõrkeelsed hoiatused, kasutusjuhised tõlgitud osaliselt eesti keelde, mis aga ei taga kogu olulise teabe kättesaadavust tarbijale.

3. Samuti ei tohi hoiatused mänguasjal olla eksitavad ega valed s.t mänguasjal ei tohi olla hoiatust, mis on vastuolus mänguasja ettenähtud kasutusega, mis määratakse kindlaks tema funktsioonide, mõõtude ja tunnuste alusel. Teostatud järelevalve tulemusena on turult leitud mitmeid väikelastele mõeldud mänguasju, mis kannavad eksitavaid hoiatusi ning millede ohutus seetõttu küsitav on.

1.2. Ohuolukorra hinnang

■ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Nõuetele mittevastavate või ohtlike lastele suunatud toodete tõttu võib nende kasutamisel juhtuda olenevalt toodete omadustest ja parameetritest mitmesuguseid õnnetusi või sündmusi, mis tähendab ohtu eelkõige laste elule, tervisele, aga ka varale ning kahju keskkonnale (nt sisalduvad toodetes keskkonnale ohtlikud ained). Näiteks võib tõsine oht tekkida olukorrast, kus toote kasutusjuhend või ohutusala teave on esitatud Eesti kodanikule vaid võõrkeeles, mida isik (nt lapsevanem) ei mõista ning seetõttu ei arvesta ohutusalase teabega, seades seeläbi ohtu lapse elu ja tervise. Samuti võivad tõsiselt ohtu laste tervisele kujutada ohutusunõuetele mittevastavad mänguasjad, millede lapse kätte sattumisel võivad olla tõsised tagajärjed.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

1.3.Sõltuvalt toodete otstarvetest, omadustest ja parameetritest võib mittevastavate või ohtlike lastele suunatud toodete esinemise tõenäosus olla suur.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki isikuid (eelkõige ettevõtjaid), kes lasevad lastele suunatud tooteid turule ja teevad neid turul kättesaadavaks. Seejuures kontrollitakse toodete nõuetekohasust ka tollipiiril ning teistes müügikohtades sh e-kauplustes ja sotsiaalmeediaplatformidel. Samuti võetakse lastele suunatud tooteid testimisele, et kontrollida nende vastavust kehtestatud nõuetele. Kontrollitakse läbi RAPEX süsteemi teavitatud ohtlike mänguasjade ja lastetarvete müüki Eesti turul ning jagatakse liikmesriikidega asjakohast infot ohtlike toodete osas.

1.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab toote nõuetele vastavuse seadus (TNVS).

Turujärelevalveasutusena on TTJA volitatud kohaldama riikliku järelevalve üldmeetmeid ning KorS §-des 30–32, 49–52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid (TNVS § 54 lg 2), samuti tegema kontrollteingu (TNVS § 56¹), avalikustama toote ohte puudutava teabe (TNVS § 55) ning nõudma toote märgistamist, hoiatuse avaldamist, turult kõrvaldamist, tagasinõudmist või keelata toote turule laskmine (TNVS § 56 lg 2) ja võtma näidiseid (TNVS § 56 lg 7). Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on kohtuväline menetleja TNVS § 59–61 sätestatud väärtegudes.

2. Isikukaitsevahendite nõuetelevastavus: 7- väike-kõrgendatud oht

2.1.Ohuolukorra kirjeldus

Isikukaitsevahendid peavad olema nõuetekohaselt märgistatud ja ohutud, et nende kasutusega ei tekiks kahju inimese tervisele ega varale. Isikukaitsevahendite kasutamisel peavad olema tagatud tervisekaitse- ja ohutusnõuded. Kui õigusaktis sätestatakse tootele nõue sh vastavushindamine, ei või sellele nõudele mittevastavat toodet turule lasta ega kasutusele võtta.

Isikukaitsevahendeid liigitatakse kategooriatesse vastavalt ohtudele, mille eest isikukaitsevahend on ette nähtud isikut kaitsma:

- I kategooria hõlmab üksnes minimaalseid ohte, näiteks pindmine mehaaniline vigastus, kontakt nõrgatoimeliste puhastusvahenditega, pikaajaline kontakt veega või kontakt kuumade pindadega, mille temperatuur on kuni 50 °C, silmade kahjustus päikesevalgusega kokkupuutumise tõttu, mitteäärmuslikud keskkonnatingimused
- II kategooria hõlmab muid kui I ja III kategoorias loetletud ohte
- III kategooria hõlmab üksnes ohte, millel võivad olla väga tõsised tagajärjed, nagu surm või pöördumatu tervisekahjustus, näiteks kõrgelt kukkumine, uppumine, ioniseeriv kiirgus, tervisele ohtlikud ained ja segud, kahjulik müra, elektrilöögid jms.

Isikukaitsevahendi eesmärk on kaitsta isikut ohtude eest, seega peavad isikukaitsevahendid, selleks, et nad täidaks eesmärki, olema nõuetele vastavad.

2.2.Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Nõuetele mittevastavate isikukaitsevahendite kasutamise tõttu võib tekkida oht kasutaja elule ja tervisele. Näiteks, kui toode ei vasta kehtestatud nõuetele, siis ei pruugi see tagada ohuolukorras ka asjakohast arvestatavat kaitset ning seeläbi satub ohtu kasutaja elu ja tervis. Eriti suurt tähelepanu tuleb pöörata siinkohal III ohukategooria isikukaitsevahenditele, mis peavad tagama kaitse ohtude eest, millel võivad olla väga tõsised tagajärjed, nagu surm või pöördumatu tervisekahjustus. Lisaks tuleb tähelepanu pöörata isikukaitsevahendite eestikeelse teabe sh kasutusjuhendite olemasolule, kuna isikukaitsevahendi eesmärgipäraseks toimimiseks on vajalik täielik ohutus ja kasutusjuhiste järgimine. Kui teave on võõrkeelne, ei pruugi kasutaja vajalikest juhistest aru saada ning vales või mitte eesmärgipärasest kasutusest tekib tõsine oht kasutaja elule ja tervisele.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

2.3.Sõltuvalt toodete otstarvetest, omadustest ja parameetritest võib mittevastavate isikukaitsevahendite esinemise tõenäosus olla keskmine, võttes arvesse sealhulgas nii järelevalvetulemusi kui ka läbi RAPEX süsteemi ohtlike isikukaitsevahendite kohta avaldatud teateid. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki isikuid (eelkõige ettevõtjaid), kes lasevad isikukaitsevahendeid turule ja teevad neid turul kättesaadavaks. Seejuures kontrollitakse toodete nõuetekohasust ka tollipiiril ning teistes müügikohtades sh e-kauplustes ja sotsiaalmeediaplattformidel.

2.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab toote nõuetele vastavuse seadusning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/425 mis käsitleb isikukaitsevahendeid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/686/EMÜ.

Turujärelevalveasutusena on TTJA volitatud kohaldama riikliku järelevalve üldmeetmeid ning KorS §-des 30–32, 49–52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid (TNVS § 54 lg 2), samuti tegema kontrollteingu (TNVS § 56¹), avalikustama toote ohte puudutava teabe (TNVS § 55) ning nõudma toote märgistamist, hoiatuse avaldamist, turult kõrvaldamist, tagasinõudmist või keelata toote turule laskmine (TNVS § 56 lg 2) ja võtma näidiseid (TNVS § 56 lg 7). Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on kohtuväline menetleja TNVS § 59–61 sätestatud väärtegudes.

3. Tarbekaupade nõuetelevastavus: 5- *keskmine-oluline oht*

3.1.Ohuolukorra kirjeldus

Tooted peavad olema nõuetekohaselt märgistatud ja ohutud, et nende kasutusega ei tekiks kahju inimese tervisele, varale ja keskkonnale. Toode on ohutu, kui see mõistlikel kasutustingimustel, arvestades kasutusega ning asjakohastel juhtudel kasutuselevõtu-, paigaldus- ja hooldusnõuete järgimist, tagab inimese ohutuse ja tervise kaitse ega ohusta ümbritsevat keskkonda. Kuivõrd tarbekaupade liigitused on üpris laiad, siis ei ole neid võimalik kõiki välja tuua, kuid siia kuuluvad muuhulgas kogukonnamaskid (riidest näomaskid), moeetmed, nahktooted,

tekstiiltooted, tulemasinad jms. . Tarbekaupade oht võib tekkida ka volest või puudulikkust märgistusest/kasutusjuhendist.

3.2.Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

Nõuetele mittevastavate või puuduliku märgistuse/kasutusjuhendiga tarbekaupade kasutamine võib seada ohu inimese elu, tervise ja vara. Samuti võivad mõned tarbekaupad sisaldada ohtlike keemilisi aineid (nt moehetes sisalduv nikkel, kaadmium, plii-allergilised reaktsioonid; nahktoodetes sisalduv kroom VI-allergiline reaktsioon), mis mitte ainult ei kahjusta inimese tervist, vaid ka seavad ohu meid ümbritseva keskkonna. Nende tagajärgede kaalukus on tavalise ohuga.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Sõltuvalt toodete otstarvetest, omadustest ja parameetritest võib mittevastavate tarbekaupade esinemise tõenäosus olla keskmine, võttes sealjuures arvesse läbi RAPEX süsteemi laekunud teateid ohtlike tarbekaupade kohta.

3.3.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki isikuid (eelkõige ettevõtjaid), kes lasevad tarbekaupasid turule ja teevad neid turul kättesaadavaks. Seejuures kontrollitakse toodete nõuetekohasust ka katsetuste läbiviimisega ning erinevates müügikohtades sh e-kauplustes ja sotsiaalmeediaplatformidel.

3.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab toote nõuetele vastavuse seadus ning tarbijakaitse seadus.

Turujärelevalveasutusena on TTJA volitatud kohaldama riikliku järelevalve üldmeetmeid ning KorS §-des 30–32, 49–52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid (TNVS § 54 lg 2, TKS § 62 lg 1), samuti tegema kontrollteingu (TNVS § 56¹), avalikustama toote ohte puudutava teabe (TNVS § 55) ning nõudma toote märgistamist, hoiatuse avaldamist, turult kõrvaldamist, tagasinõudmist või keelata toote turule laskmine (TNVS § 56 lg 2) ja võtma näidiseid (TNVS § 56 lg 7), tagada tarbijatele antud õiguste täitmine (TKS § 61 lg 1). Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on kohtuväline menetleja TNVS § 59–61 sätestatud väärtegudes.

4. Elektri- ja raadioseadmed ei vasta nõuetele: 5- *keskmine-oluline oht*

4.1.Ohuolukorra kirjeldus

Seadme kasutamine peab olema ohutu ega tohi kahjustada selle kasutaja ja kolmanda isiku elu, tervist ja vara ning kodulooma elu ja tervist. Kui õigusaktis sätestatakse tootele nõue sh vastavushindamine, ei või sellele nõudele mittevastavat toodet turule lasta ega kasutusele võtta. Seadmed peavad olema nõuetekohaselt märgistatud.

Raadioseade tuleb kavandada, projekteerida ja toota nii, et oleks tagatud elektromagnetilise ühilduvuse nõuete täitmine. Raadioseade peab olema valmistatud viisil, mis välistab raadiohäire tekkimise ning tagab raadiosageduse efektiivse kasutamise. Raadioseadmed peavad olema konstrueeritud selliselt, et need kasutaks raadiospektrit (raadiosagedusi) otstarbekalt ja toetaksid selle otstarbekat kasutamist, et vältida kahjulike häirete tekkimist (raadiohäirete

tekitamine on keelatud). Raadioseade ei tohi kahjustada võrku ega selle tööd ega kuritarvitada võrgu ressursse, mis halvendaks lubamatult teenuste kvaliteeti.

Elektriseadmetest tulenevad ohud jagunevad peamiselt kolmeks: elektriohutus ehk võimalik elektrilöögi- ja põlenguohut; elektromagnetiline ühilduvus ehk seadme omadus mitte teisi seadmeid häirida ja samas ka tavapärasel elektromagnetilises keskkonnas ettenähtud viisil toimida; ohtlike ainete sisaldus (RoHS) ehk seadmed võivad sisaldada mürgiseid raskemetalle ja ftalaate.

4.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

Elektri- ja/või raadioseadmed, mis ei vasta nõuetele või mille märgistus/kasutusjuhend on puudulik võib seada ohtu kasutaja elu, tervise ja vara. Sellised seadmed võivad mittenõuetekohasuse korral tekitada elektrišokki, sädet (millest tekib tuleoht) jms.

Suuremaks ja massilisemaks kitsaskohaks on elektri- ja raadioseadmete importimisel osutunud RoHS direktiivi nõuete täitmine, kuid otsest ohtu kasutamisel ei ole. Sellised seadmed võivad sisaldada ohtlike keemilisi aineid (nt plii, elavhõbe, ftalaadid), mis mitte ainult ei kahjusta inimese tervist, vaid seavad ohtu keskkonnale. Selliste tagajärgede kaalukus on olulise ohuga, kuivõrd elektri- ja raadioseadmete maht turul on väga suur ning kasutajate hulk, kes selliste seadmetega kokku puutuvad on samuti suur.

Elektromagnetilise ühilduvusega seotud probleemid võivad segada nt seadmete vahelist andmete edastust ja seadmete toimimist, millega võib põhjustada ohtlikke olukordi (nt seadmete iseeneslik käivitumine ja peatumine, ohutust tagavate süsteemide häirimine ja elutähtsa raadioside jms häirimine). Näiteks on mitmesugused AC/DC toiteplokid peamised probleemtooted elektromagnetilise ühilduvuse tõttu, seetõttu on toiteplokid ka kõrgendatud tähelepanu all.

Raadioseadmete puhul on kõrgendatud tähelepanu all seadmed, mille eesmärk ongi tekitada raadiohäireid. Selliseks seadmeks on nt levi segaja ehk „jammer“. Seade kiirgab kindlatel sagedustel raadiolaineid, mis takistavad teiste seadmete toimivat sidepidamist. Segajad võivad häirida ka GPSi ja WLANi tööd. Levinuim on GSM segaja, mille puhul on peamisteks sihtmärkideks GSM terminalid (nt häireseadmed, mis kasutavad GSM sidet). Eriti kõrged turvariskid kaasnevad GPS seadme häirimisel, kuna seadet kasutatakse navigeerimisel, pääste- ja jälgimisteenustel.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Sõltuvalt seadmete otstarvetest, omadustest ja parameetritest võib mittevastavate seadmete esinemise tõenäosus olla keskmine, võttes arvesse tollipiiril läbiviidud kontrollitulemusi, kus elektriseadmete puhul oli nõuetele mittevastavaid seadmeid 15% kõikidest toodetest ning raadioseadmete puhul 5,6% kõikidest toodetest.

4.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki isikuid (eelkõige ettevõtjaid), kes lasevad seadmeid turule ja teevad neid turul kättesaadavaks. Seejuures kontrollitakse toodete nõuetekohasust erinevates müügikohtades sh e-kauplustes, oksjoniportaalides, samuti ka katsetuste läbiviimisega.

4.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab toote nõuetele vastavuse seadus.

Turujärelevalveasutusena on TTJA volitatud kohaldama riikliku järelevalve üldmeetmeid ning KorS §-des 30–32, 49–52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid (TNVS § 54 lg 2), samuti tegema kontrollteingu (TNVS § 56¹), avalikustama toote ohte puudutava teabe (TNVS § 55) ning nõudma toote märgistamist, hoiatuse avaldamist, turult kõrvaldamist, tagasinõudmist või keelata toote turule laskmine (TNVS § 56 lg 2) ja võtma näidiseid (TNVS § 56 lg 7). Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on kohtuväline menetleja TNVS § 59–61 sätestatud väärtegudes.

5. Ehitustoodete nõuetelevastavus: 5- *keskmine-oluline oht*

5.1. Ohuolukorra hinnang

Tagamaks tervise ja ohutuse kaitse ehitustooteid kasutavate töötajate ja ehitiste kasutajate jaoks, peab tootja tagama, et ehitustoote turul kättesaadavaks tegemisel on toode korrektselt märgistatud ning sellega on kaasas juhised ja ohutusala teave asjaomase liikmesriigi poolt määratletud keeles, mis on kasutajatele kergesti arusaadav. Arvestades tavalist hooldust, peavad ehitustooted vastama ehitistele esitatavatele põhinõuetele majanduslikult otstarbeka kasutusaja jooksul. Ehitised peavad tervikuna ja eraldi osadena sobima kavandatud kasutusotstarbeks, võttes eelkõige arvesse ehitiste olelusringi kestel neis viibivate inimeste tervist ja ohutust. Eelnimetatu täitmiseks peavad ehitustooted vastama neile kehtestatud nõuetele. Reaalse ohuga tooteliigid on nt tuleohutuse ja evakutsiooniga seotud tooted, konstruktsioonilised elemendid, kinnitusvahendid jm.

■ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

Ehitustooted, mis ei vasta nõuetele või mille märgistus/kasutusjuhend on puudulik võib seada ohtu inimene elu, tervise, vara kui ka keskkonna. Kui toodete toimivus ei ole tagatud võib tekkida oht elule ja tervisele eelkõige tuleohutus ja evakutsiooni toodete puhul. Lisaks võib ehitis muutuda kasutuskõlbmatuks. Selliste tagajärgede kaalukus aga on olulise ohuga.

■ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Sõltuvalt toodete otstarvetest, omadustest ja parameetritest võib mittevastavate toodete esinemise tõenäosus olla keskmine. Enamjaolt kasutavad ehitustooteid professionaalid ning tegemist ei ole üldjuhul lõpptootega ehk toode on mõeldud püsivaks paigaldamiseks ehitisse. Järelevalve tulemused näitavad, et enamus mittevastavusi on vormilised, samas on ka aastate jooksul olnud tõsisemaid mittevastavusi, mis on katsetuste läbi kinnitatud. Aastate 2016-2020 vahemikus viidi läbi mitmeid müürikividega survetugevuse katsetusi ning enamus kordadel ei vastanud müürikivid deklareeritud survetugevuse näitajale. Kuna tegemist on tootega, mis on ehitise kandva konstruktsiooni osa, võib kahjustuda terve ehitise konstruktsioon ning ehitis muutuda kasutuskõlbmatuks.

5.2. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse eelkõige ettevõtjaid ja tootjaid, kes lasevad tooteid turule ja teevad neid turul kättesaadavaks. Seejuures kontrollitakse toodete nõuetekohasust vajadusel ka katsetuste läbiviimisega ning erinevates müügikohtades sh e-kauplustes jms.

5.3. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab toote nõuetele vastavuse seadus (TNVS).

Turujärelevalveasutusena on TTJA volitatud kohaldama riikliku järelevalve üldmeetmeid ning KorS §-des 30–32, 49–52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid (TNVS § 54 lg 2), samuti tegema kontrollteingu (TNVS § 56¹), avalikustama toote ohte puudutava teabe (TNVS § 55) ning nõudma toote märgistamist, hoiatuse avaldamist, turult kõrvaldamist, tagasinõudmist või keelata toote turule laskmine (TNVS § 56 lg 2) ja võtma näidiseid (TNVS § 56 lg 7). Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on kohtuväline menetleja TNVS § 59–61 sätestatud väärtegudes.

6. Tehniliste seadmete ja paigaldiste nõuetelevastavus: 9- suur-kõrgendatud oht

6.1.Ohuolukorra kirjeldus

Avalikus kasutuses või avalikku huvi omavate tehniliste seadmete ja paigaldiste (masinad, liftid ja köisteed, elektripaigaldised, surveseadmed ja gaasipaigaldised) näol on tegu hoonetesse või eraldi rajatisse paigaldatud tehniliste seadmete ja paigaldistega, mida kas otseselt kasutavad või mille kasutamisest on mõjutatud selliste seadmetest ja paigaldistest tekkida võivaid ohte mitte tundvad tavaisikud. Avalikus kasutuses või avalikku huvi omavate tehniliste seadmete ja paigaldiste puhul on oluline kuidas nad on ehitatud ja paigaldatud ning kuidas on neid kasutuses olles hooldatud ja kontrollitud. Nõuetele mittevastava tehnilise seadme ja paigaldise tulemusel võib elektrilöögi, mehaaniliste vigastuste või eralduvate ainete või tekkiva tulekahju tagajärjel tekkida õnnetus või avarii, mille tulemusel tekib oht nii inimese tervisele, varale kui ka keskkonnale. Aastas juhtub keskmiselt 50 elektriõnnetust (kaasneb isikute tervisekahjustus), 50 õnnetust surveseadmete, 1-2 õnnetust masinate ja 1-2 õnnetust liftidega. Häirekeskuse andmetel saabub 450-500 gaasiga seotud ohuteatist aastas. Aastas juhtub ka keskmiselt 200 elektrist põhjustatud hoone tulekahju. Tagamaks taoliste tehniliste seadmete ja paigaldiste ohutus ja nõuetekohasus on seadme ohutuse seaduses ja selle alusel kehtestatud määrustes kehtestatud neile nende kasutusele võtmiseks ja kasutamiseks nõuded. Neis õigusaktides kehtestatud nõuete järelevalve pädevus on TTJA-l.

6.2.Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Avalikus kasutuses või avalikku huvi omavate tehniliste seadmete ja paigaldiste ohuolukorra realiseerumisel võib võimalike tagajärgedena esineda ohtu kas üksikisiku või inimgrupi elule või tervisele (elektrilöök, põletused, kehavigastused, lämbumine). Samuti võivad tekkida varalised kahjud (hävinud vara ja hooned, kahjunõuded) ja oht keskkonnale (maapinna, õhu või vee reostus mittetöötavate või kahjustatud seadmete või paigaldiste tõttu).

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

Riikliku järelevalve käigus on eelnevatel aastatel tuvastatud avalikus kasutuses või avalikku huvi omavate tehniliste seadmete ja paigaldiste nõuetele mittevastavusi ja sellest tulenevalt ohtu põhjustavate olukordade esinemisi. Arvestades avalikus kasutuses või avalikku huvi omavate tehniliste seadmete ja paigaldiste laialdasest kasutamist, otstarvet, omadusi ja parameetreid, siis sellest tulenevalt on mittevastavate või ohtlike seadmete ja paigaldiste esinemise tõenäosus suur.

6.3.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse isikuid, kes (sh ettevõtjaid), kes paigaldavad, võtavad kasutusele või kasutavad avalikus kasutuses või avalikku huvi omavaid tehnilisi seadmeid ja paigaldisi või teevad seoses sellise seadmega seadmetööd (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik).

Seejuures kontrollitakse seadmete sh paigaldiste, tehtavate seadmetööde ja auditite ning isikute kompetentsuse nõuetekohasust ja ohutust.

6.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab seadme ohutuse seadus (SeoS).

SeOS-s sätestatud nõuetele üle riikliku järelevalve teostamisel võib TTJA kohaldada KorS §-des 30—32 ja 49—53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid KorS-s sätestatud alusel ja korras ning kasutada tehnilisi tõkkeid (SeOS § 15 lg-d 1 ja 2). TTJA võib selgitada välja seadme, seadmetööde või seadmega seotud protsesside tõttu toimunud avariide ja õnnetusjuhtumite tehnilisi tekkepõhjusi (SeOS § 15 lg 3). TTJA on SeOS-s sätestatud väärtegade kohtuväline menetleja (SeOS § 18).

7. Mõõtevahendite ja mõõtetevgevuse nõuetelevastavus: 5- keskmise-oluline oht

7.1. Ohuolukorra kirjeldus

Tagamaks mõõtevahendi, mõõtetulemuse ja kinnispaki mõõteseadusest tulenevatele nõuetele vastavust peavad mõõtevahendid, nende kasutamine ja kinnispakid ning nende käitlemine vastama seaduses kehtestatud nõuetele. Mõõtevahendite nõuetele vastavuse tagamiseks rakendatakse mõõtevahendeid reguleerivates EL õigusaktides mõõtevahendite turule laskmisel ja kasutusele võtmisele vastavaid vastavushindamise protseduure. Mõõtevahendite kasutamisel peab neid mõõteseaduses ettenähtud juhtudel taatlema või kalibreerima. Mõõtetulemuse nõuetele vastavuse tagamiseks tuleb kasutada taadeldud või kalibreeritud mõõtevahendit ning tõendatud jälgitavuse nõude korral peab pädev mõõtja olema akrediteeritud või erialaselt pädevaks mõõtjaks tunnistatud ning järgima asjakohast (sh õigusaktis toodud) mõõtemetoodikat. Tagamaks kinnispakkide täitekoguse nõuetele vastavust peab järgima kinnispakkidele ja nende käitlemisele kehtestatud nõudeid.

Eestis on igapäevaselt kasutusel miljonid mõõtevahendid ja toodetakse või müüakse miljoneid kinnispakke. Nõuetele mittevastava mõõtevahendi, mõõtetevgevuse või kinnispakkide käitlemise tagajärjeks on reeglina majanduslik või õiguslik kahju. Kahju suurus võib varieeruda suures ulatuses. Üksikisikule ei pruugi kahju olla suur, küll aga ettevõtte, kes nõudeid rikub (näiteks jätab tarbearvestid taatlemata ja need võivad mõõta tarbija kahjuks), võib see tekitada suurele hulga üksikisikutele märkimisväärse kahju.

7.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: oluline oht

Mõõtevahendite, mõõtetevgevuse ja kinnispakkide käitlemise mille nõuetele mittevastavuse korral põhjustatakse üldiselt majanduslik kahju, sh saadakse tegelikust mõõteveast või kohustuste mittetäitmisest tulenevalt põhjendamatult kasu (taatlustegevuse nõuete rikkumisega majandusliku kahju tekitamine). Erinevat liiki nõuete rikkumisega kaasneva majanduslikult kahjulike tagajärgede raskus võib olla erinev. Üksiku nõuetele mittevastava mõõtevahendi ühekordne taatlemine, vastavushindamine, kasutamine või kinnispaki käitlemine ei põhjusta reeglina küll suurt majanduslikku kahju, kuid pika aja jooksul või paljude samasuguste mõõtevahendite samaaegsel kasutamisel või kinnispakkide käitlemisel võib kahju suurus olla väga suur. Riikliku järelevalve käigus on näiteks tuvastatud suures mahus taatlemata metroloogilistele nõuetele mittevastavate tarbearvestite kasutamist, millega hoiti kokku ja põhjustati kokkuvõttes väga suures mahus majanduslikku kahju. Vastavushindamisasutuse poolt nõuete rikkumisega põhjustatav paljude nõuetele mittevastavate mõõtevahendite turule laskmine ja kasutamine tooks kaas suure majandusliku kahju paljudele osapooltele. Samas

formaalsete kohustuste mittetäitmisega ei kaasne mõõtetulemusest või muul moel osapooltele üldjuhul suurt majanduslikku kahju. Kokkuvõttes võib siiski hinnata tagajärje tekkimise kaalukust oluliseks.

▪ **Realiseerumise tõenäosus: *keskmine***

Ohuolukorra hinnangu ja realiseerumise tõenäosuse määramisel võetakse arvesse eelmiste perioodide taatlusstatistikat ja eelmise perioodi menetluste tulemusi. Selle põhjal võib järeldada, et erinevat liiki nõuete rikkumise tõenäosus võib olla erinev. Kõrgendatud ohtu kujutavate juhtumite näol on tegemist harvaesinevate juhtumitega ehk realiseerumise tõenäosus on madal. Formaalsete kohustuste mittetäitmise, millega ei kaasne mõõtetulemusest või muul moel osapooltele kahju, realiseerumise tõenäosus on seevastu suur. Kokkuvõttes võib hinnata mõõtevahendite, mõõtetegevuse ja kinnispakkide käitlemise nõuete rikkumise tõenäosust keskmiseks.

7.3.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse turule lastavaid mõõtevahendeid müügikohtades ja tollis. Kontrollitakse võrguettevõtjate, kauplejate, kokkuostjate või järelevalveasutuste kasutatavaid mõõtevahendeid ja nende taatluskohustuse täitmist. Kinnispakkide tootjaid ja importijaid. Pädevate mõõtjate, taatluslaborite ja vastavushindamisasutuste tegevuse nõuetele vastavust.

7.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab mõõteseadus (Mõõts). Järelevalve teostamiseks võib kohaldada riikliku järelevalve üldmeetmeid ja korrakaitseaduse §-des 30–32 ja 49–52 sätestatud erimeetmeid. Korrakaitseorgan võib korrakaitseaduse §-s 50 sätestatud tingimustel siseneda ruumi ja territooriumile, kus kasutatakse kohustusliku metrooloogilise kontrolli alla kuuluvat mõõtevahendit, samuti kohta, kus taadeldakse või hoitakse turule laskmiseks või kasutusele võtmiseks mõeldud mõõtevahendi, tehakse mõõtevahendi vastavushindamist, käideldakse kinnispakke või mõõtemahutina kasutatavaid pakendeid. Vajadusel tehakse ettekirjutus või viiakse läbi vääртеomenetlus.

8. Kaevandamise ohutusnõuete rikkumine: 7- väike-kõrgendatud oht

8.1.Ohuolukorra kirjeldus

Maavarade kaevandamisega kaasnevad mitmed riskid. Kõige levinumad ennetatavad ohuolukorrad on näiteks põlengud turbatootmisaladel ning varisemis- või kukkumisohtlikud piiramata ja/või märgistamata nõlvad karjäärides. Täiendavalt võib valede töövõtete või juhendamata töötajate rakendamisel esineda õnnetusi rasketehnikaga või varinguid. Kaevandajatel on kohustus rakendada parimat võimalikku tehnoloogiat ja meetmeid riskide maandamiseks. Seejuures tuleb ka keskkonnamõjud minimeerida. Metoodika ja ohutust tagavad meetmed määratakse kaevandamisprojekti, mis on koostatud erialateadmistega isiku poolt. Siinkohal on oluline, et kaevandamine toimuks projekti kohaselt. Kaevandatavaid objekte on Eestis mitusada, millest paljud töötavad perioodiliselt vastavalt kohalikule nõudlusele. Mitmete tegurite (ajaline surve, kulude kokkuhoid jms) tõttu võib esineda kõrvalekaldeid projektist.

8.2.Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Kaevandamise ohutusnõuete eiramisega võidakse tekitada ulatuslikku keskkonnakahju (nt turbatootmisala põleng) tervisekahjustusi ning inimelude kaotusi (õnnetused rasketehnikaga, kukkumised nõlvadelt ja varingud). Täiendavalt võib esineda kahju kolmandate isikute varale.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *väike*

Ohutusnõuete eiramisel ei kaasne ilmtingimata õnnetus, küll aga tõuseb õnnetusjuhtumi esinemise tõenäosus ja tagajärgede kaalukus. Seniste kontrollide põhjal esineb väiksemaid rikkumisi ja kõrvalekaldeid võrdlemisi sageli, kuid reaalsete õnnetuste esinemise sagedus on madal.

8.3.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kavandamisega seotud tegevuste kohustuslikku dokumentatsiooni (sh projekt ja ohutusjuhised) ning teostatakse kohapealseid kontrole kaevandamisega tegelevates ettevõtetes. Seejuures on kõrgendatud tähelepanu all suurte tootmismahutudega objektid, hiljuti tegevust alustanud ettevõtted ja hiliskevadel (tootmishooaja alguses) turbatootmisalad.

8.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab maapõueseadus (MaaPS).

Korrakaitseorgan võib MaaPS-s sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseeaduse §-des 30, 31, 32, 45, 49, 50 ja 51 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseeaduses sätestatud alusel ja korras (MaaPS § 108).

9. Ohtliku kemikaali käitlemisnõuete rikkumine: 8-keskmine tõenäosus-kõrgendatud oht

9.1.Ohuolukorra kirjeldus

Käitlemisnõuete rikkumise ohtlikes ja suurõnnetuse ohuga ettevõttes saab jagada nelja gruppi:

- 1) seadmete käitamisest tulenevad riskid - kemikaalide pihkumised, põlengud, lekked, mittesooovitavad kemikaalide segunemised, mille põhjuseks võivad olla seadmete tehnilised rikked, valed töövõtted, inimlik eksitus ja hooletus;
- 2) vead organisatsiooni juhtimises - ohutuse tagamise süsteemi kirjelduses (OTSK) ei kajastu ettevõtte tegelik toimimine, ilustab olukorda või annab tulevikuvisioni, või ohtlikke kemikaale käitleb ettevõtte, kellel puudub selleks pädevus ja vastavad load. Organisatsioonis puudub väljatöötatud suurõnnetuse vältimise poliitika, sh puudub juhtkonnapoolne ülevaatus ning OTSK-i tõhususe ja sobivuse perioodiline hindamine, selle rakendamine ja süstemaatiline auditeerimine;
- 3) puudulikult teostatud riskide hindamine/hädaolukorraks valmisolek - ettevõtte poolt koostatud ja esitatud dokumentides ei kajastu kõik riskid, mis võib tähendada, et ettevõtte ei ole endale kõiki riske teadvustanud, mis omakorda tingib ohuolukorda ennetavate ja õnnetusjuhtumit leevendavate meetmete puudulikkuse. Kindlasti on üheks faktoriks ka valesti arvutatud ohualad (kaardid) või käideldavate ohtlike kemikaalide kogused teabelehel ei vasta tegelikkusele (sh tegelikud kogused on suuremad);
- 4) inimlikud eksimused - töötajate puudulik ohutusalane koolitus, osaline või puudulik kontroll, märgistamisnõuete rikkumine.

9.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Kemikaalide sattumisel keskkonda võib kaasneda keskkonnareostus, tulekahju, plahvatus, mürgipilvede levik. Kui nimetatud protsesse ei suudeta kontrolli alla saada, siis õnnetuse tagajärjed võivad olla väga ulatuslikud. Nõuetekohase ohumärgistuse puudumine võib kaasa tuua valede kemikaalide kokkusattumise, millele võib järgneda tulekahju, plahvatus, keskkonnareostus. Riskide ainult osaline teadvustamine ja ennetavate meetmete puudulik rakendamine, võib viia tõsise õnnetuseni. Õnnetuseni võib viia ka olukorra ilustamine OTSK-is. Valed ohualad võivad eksitada õnnetuse korral, eelkõige evakuatsiooni ja päästetööde teostamist. Lisaks loa puudumine võib tähendada, et ettevõtte ei ole teadvustanud võimalikke riske. Teabelehel tegelikkusest väiksemad kogused võivad kaasa tuua valesti määratletud ettevõtte ohtlikkuse kategooria ja sellest tulenevalt koostatakse valed KemS-i dokumendid ja toimub puudulik/ mittetäielik riskide käsitlemine (maandamine).

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Kemikaalide käitlemisel juhtub väikeseid lekkeid, pihkumisi sageli (avariiklapid, vananenud tihendid, toodete laadimine), kuid nendega on tehnoloogilises protsessis arvestatud ja ettevõtte suudab need protsessid hoida kontrolli all. 2010.-ndatel aastatel on toimunud mõned põlengud, mis pole väljunud ettevõtte territooriumilt. Igal aastal leidub suurõnnetuse ohuga ja ohtlike ettevõteteid, kes pole oma dokumente ajakohastanud või on jäänud sellega hiljaks. Ohumärgistuse puudumist esineb paaris ettevõttes aastas, on juhtumeid, kus teabelehes toodud kogused ei vasta tegelikule olukorrale.

9.3. Kontrolli ulatus

Ohuproгноosi põhjal koostatakse koostöös Päästeametiga iga-aastased tööplaanid pidades silmas viie aasta intervalli. Regulaarse järelevalve käigus kontrollitakse ettevõtete poolt esitatud dokumentide vastavust tegelikule olukorrale, vaadatakse, kuidas ettevõtte enda poolt kehtestatud reegleid täidab ning tagab üldist töökultuuri ja heakorda territooriumil. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/18/EL (nn SEVESO III direktiiv) artikkel 20 lg 4 annab A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtte kontrolli sageduseks minimaalselt 1 kord aastas ja B-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõttele minimaalselt 1 kord 3 aasta jooksul. Lisaks tehakse koostööd teiste riiklike järelevalveasutustega (ühiskontrollid) ja vahetatakse infot. Olulisel kohal on ka rahvusvaheline koostöö ja teabe vahetamine teiste riikide pädevate asutuste ning rahvusvaheliste organisatsioonidega. Täiendavalt koostatakse infomaterjale (sh juhendeid) ja korraldatakse teabepäevi ettevõtjatele teadlikkuse tõstmiseks. JVIS-esse kantud järelevalve tulemuste osas teostatakse analüüsi ning hinnatakse järelevalve käigus tuvastatud probleemseid kohti, millele oleks vaja järgmisel järelevalve perioodil suuremat tähelepanu pöörata.

9.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab kemikaaliseadus (KemS).

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on volitatud riikliku järelevalve teostamisel kohaldama riikliku järelevalve üldmeetmeid, KorS §-des 30, 31, 32, 44, 45, 49, 50, 51, 52 ja 53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid ning täitma Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1907/2006 (REACH-määrus) art 20 tulenevaid kohustusi (KemS § 39 ja § 40 lg 2). TTJA on KemS §-des 43, 44, 47 ja 49 sätestatud väärtegade kohtuväline menetleja (KemS § 50 lg 1 p 3). Ettekirjutuse täitmata jätmisel on õigus määrata sunniraha (KemS § 30 lg 3).

10. Lõhkematerjali käitlemisnõuete rikkumine: 7- väike-kõrgendatud oht

10.1. Ohuolukorra kirjeldus

Tsiviilotstarbelisi lõhkematerjale kasutatakse laialdaselt kaevandamistegevuses ja ehitiste varistamiseks. Lõhkematerjali käitlemisega kaasnevad paratamatult mitmed riskid. Riskide maandamiseks on valdkond ulatuslikult reguleeritud. Lõhkematerjalide hoiustamisega tuleb tagada kindlad hoiustamistingimused. Täiendavalt tuleb tagada julgeoleku kaalutlusel lõhkematerjali käibe jälgitavus – tuleb välistada kõrvaliste isikute ligipääs lõhkematerjalile ning pidada arvestust lõhkematerjalide üleandmise kohta. Muuhulgas peavad kasutatavate lõhkematerjalide omadused olema tootja poolt tõendatud tootmisohje ja selle alusel väljastatud dokumentidega.

Lõhkematerjalide kasutamisel karjäärides tehtavatel lõhketöödel tuleb tagada minimaalne mõju ümbritsevatele ehitistele (sh ka seismiline mõju) ning välistada oht inimestele. Lõhketöö teostamise eelduseks on lõhketöö projekt, milles määratakse lõhketöö ohutud parameetrid ja leevendusmeetmed riskide maandamiseks. Lõhketööd võib teha ainult projekti kohaselt. Järelevalve seisukohast on oluline jälgida, et projektis ei esineks valearvestusi ja lõhketööde teostamisel järgitakse projektis sätestatud

10.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Lõhkematerjali käitlemisnõuete rikkumisel on õnnetusjuhtumi korral inimeste kaotus tõenäoline. Täiendavalt võib esineda ulatuslik kahju varale ja keskkonnale. Lõhkematerjalide sattumine kõrvaliste isikute valdusesse kujutab endast ka julgeolekuriski.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *väike*

Senise kogemuse põhjal on õnnetuse esinemise tõenäosus võrdlemisi väike. Ettevõtted on ise motiveeritud igasuguseid õnnetusi vältima ning regulatsioone järgitakse üldiselt hoolikalt. Lõhketöödest tuleneva vibratsiooni tõttu esitatakse TTJA-le aeg-ajalt kaebusi, ent kaebused esinevad juba piinormist tunduvalt madalama vibratsiooni intensiivsuse juures. Vibratsiooni piinormide ületamise seisukohast rikkumisi tuvastatud ei ole.

10.3. Kontrolli ulatus

Ohtlikuma lõhketöö (lõhketööd, mille vahetus läheduses on kolmandate isikutele kuuluvad ehitised) projektid tuleb kooskõlastada TTJA-ga ohtlikuma lõhketöö loataotluse menetluse käigus. Projektis seatud tingimuste ja lõhketööde ohutuse nõuete täitmist kontrollitakse pisteliselt paikvaatluste ja dokumentatsiooni kontrollimisega. Kaebuste kontrollimiseks hinnatakse lõhketöödel kasutatud parameetreid lõhkamiskaartide ja seismograafiliste mõõdistamiste põhjal. Vajadusel teostatakse täiendavaid mõõtmisi. Kontrollitakse pürotehniliste toodete ja lõhkematerjali nõuetele vastavust, dokumentatsiooni, isikute pädevustunnistusi, ettevõtetele väljastatud lubasid ja hoiukohtadele sätestatud nõudeid ja müügile kehtestatud piirangutest kinnipidamist.

10.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab lõhkematerjaliseadus (LMS).

LMS § 43 lg 1 ja 2 kohaselt võib TTJA riikliku järelevalve tegemiseks kohaldada KorS § 30, 31, 32, 37, 38, 44, 47, 49, 50, 51 ja 52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid ning teha

kontrolltehtingu TNVS § 54 tingimustel ja korras. Samuti on TTJA kohtuväliseks menetlejaks LMS § 44–51 nimetatud väärtegudes.

11. Pürotehnilise toote käitlemisnõuete rikkumine: 7- väike-kõrgendatud oht

11.1. Ohuolukorra kirjeldus

Pürotehniliste toodete käitlemine tähendab selle võõrandamist, omandamist, valdamist, hoidmist, vedu, kasutamist ja hävitamist. Pürotehnilise toote valmistamist loetakse lõhkematerjaliseaduse kohaselt lõhkematerjali käitlemiseks. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/29/EL pürotehniliste toodete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 178, 28.06.2013, lk 27–65), jaotab pürotehnilise toote tootja direktiivi kohaldamisalas olevad pürotehnilised tooted kategooriatesse nende kasutusviisi, otstarbe, ohu- ja mürataseme järgi. Kategooriatesse jaotamise kinnitab pürotehniliste toodete vastavushindamisega tegelev teavitatud asutus. Eelnevast tulenevalt on pürotehniliste toodete käitlejale kehtestatud tegevusloa omamise kohustus ning käitlemiskoha käitamisloa kohustus, kui need on nõutavad lõhkematerjaliseaduse §-de 12 ja 25 alusel. Täiendavalt on pürotehniliste toodete võõrandamisele nende kategooriate lõikes kehtestatud erinevad vanuselised piirangud. Teatud kategooriaga (F4, T2) pürotehniliste toodete käitlemiseks peab isik omama pürotehniku kutse- või pädevustunnistust, P2-kategooria puhul peab isik olema läbinud asjakohase koolituse.

Pürotehnilise toote käitlemisel võivad ohuolukorrad tekkida järgmistel viisidel:

- 1) võõrandamisel on suurem ohu tekkimise võimalus, kui tooted on müügikohas paigutatud selliselt, et need on kõrvalisele isikule kättesaadavad, kui ei järgita vanuse- ja müügipiirangu nõuet (väga oluline ka võõrandamisel e-poodide ja sotsiaalmeedia kanalite kaudu), võõrandatav toode ei vasta nõuetele (puudub vastavushindamine / CE-märgistus, eestikeelne kasutusjuhend, toode on defektne või aegunud);
- 2) hoidmise puhul tekib oht, kõrvuti asetsevad mitu müügikohta, kui laole ei ole väljastatud käitlemiskoha käitamisluba, ladu ei ole tähistatud ohumärkidega, ei ole kinni peetud tuleohutusnõuetest, hoitakse koos omavahel mittesobivate ohuklassidega tooteid, ei ole täidetud tootja poolt ettenähtud tingimused (temperatuur, niiskus), puudub pädev personal;
- 3) veo puhul on oht, kui ei täideta ohtliku veose autoveo reegleid ehk ADR nõudeid (vale sõiduk, kogused), omavahel mittesobivate ohuklasside kooshoidmine;
- 4) ilutulestiku tegemisel (kasutamine) tekib oht, kui toodet ei käidelda tootja poolt ettenähtud viisil, toote vale kasutamine (maapinnale paigaldamine, mitte toestamine, toote käes süütamine, toodete ühendamine, jne.);
- 5) valmistamise puhul tekib oht, kui segatakse kokku valesid komponente, kasutatavaid komponente ei hoita nõuetele vastavalt, puudub pädev personal.

11.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Pürotehniliste toodete käitlemisnõuete rikkumisel on õnnetusjuhtumi korral tõenäoline inimesele raskete kehaliste vigastuste tekitamine, suures koguses pürotehniliste toodete massplahvatuse korral ka lisaks inimeste kaotus. Täiendavalt võib esineda ulatuslik kahju varale ja keskkonnale.

■ Realiseerumise tõenäosus: väike

Viimase 10 aasta sees puuduvad teated suurematest õnnetustest kas hoiustamisel või vedamisel. Üldiselt saab väita, et ettevõtted on teadlikud võimalikest ohtudest ning tulenevalt eeltoodust on ohu tekkimise tõenäosus madal. Küll aga juhtub igal aastal õnnetusi tavakasutajatega ilutulestiku tegemisel. Ennekõike on need tingitud toote valest kasutamisest (kasutusjuhendi mitte läbilugemine). TTJA-d on teavitatud ka defektsetest toodetest, mis peale süütamist lagunesid koost ning põhjustasid ohuolukordi, kuid need lõppesid kannatanuteta. Samas tuvastab TTJA igal aastal sotsiaalmeedias müügikuulutusi, kus eraisikud pakuvad müügiks pürotehnilisi tooteid, mistõttu tuleb selle valdkonna järelevalvele pöörata senisest suuremat tähelepanu.

11.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse pürotehnilise toote nõuetele vastavust, dokumentatsiooni, isikute pädevustunnistusi, ettevõtetele väljastatud lubasid ja hoiukohtadele sätestatud nõudeid ning müügile kehtestatud piirangutest kinnipidamist.

11.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab lõhkematerjaliseadus (LMS).

LMS § 43 lg 1 ja 2 kohaselt võib TTJA riikliku järelevalve tegemiseks kohaldada KorS § 30, 31, 32, 37, 38, 44, 47, 49, 50, 51 ja 52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid ning teha kontrollteingu TNVS § 54 tingimustel ja korras. Samuti on TTJA kohtuväliseks menetlejaks LMS § 44–51 nimetatud väärtegudes.

12. Vabaajateenuste ohutusnõuete rikkumine: 9- suur-kõrgendatud oht

12.1. Ohuolukorra kirjeldus

Teenuse pakkuja vastutab teenuse ohutuse eest. Teenuse pakkumisel ja osutamisel on teenuse pakkuja kohustatud rakendama teenuse eripäraga vastavuses olevaid meetmeid (sh riskihindamine tulenevalt teenuse eripärast). Tagatud peab olema vajaliku ja tõese teabe saamine teenuste kohta teadliku valiku tegemiseks ning õigeaegset teavet teenusega seotud riskide kohta.

TTJA on kaardistanud erinevad pakutavad vabaajateenused ning võib selle tulemusena öelda, et turul pakutakse hinnanguliselt ca 70-80 erinevat vabaajateenust – erinevad veega seotud tegevused, ronimisatraksioonid, erinevate sõidukitega pakutavad teenused, erinevad taktikalised mängud, muud teenused.

Vabaajateenuste valdkonda iseloomustab pidev muutumine - tekib järjest uusi teenuseid st valdkond on pidevas arengus ja muutumises. Tihti peale on pakutavad teenused ekstreemsed ning nõuavad teenuse kasutaja erilist ettevalmistust ja eneseületust. Järjest enam hakatakse nn ekstreemteenuseid suunama laiale kasutajagrupile sh lastele.

Kõrgendatud ohuga on eelkõige lastele suunatud teenused (mängutoad, õhkbatuudid, ronimisatraksioonid jne), kuid ka talveteenused nagu nt suusa- ja tuubimäed. Selliste teenuste pakkumisel (ohutus)nõuete eiramine ning mittejärgmine sh tehniliste seadmete/masinate tehniline seisukord võib seada ohu teenuste kasutajate elu ja tervise. Samuti juhul kui teenuse kasutajad ise ei järgi selliste teenuste kasutamisele seatuid (ohutus)reegleid, riskivad nad nende eiramisel oma elu ja tervisega.

12.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Vabaajateenuste ohutusnõuete mittejärgimine võib seada ohtu inimese elu, tervise ja vara. On olnud juhtumeid, kus vabaajateenuse kasutamine on lõppenud kasutaja tõsiste vigastuste või surmaga, seega on teenuse ohutuse mittetagamisel ja ohutusnõuete mittejärgimisel tõsised tagajärjed.

Teenuseid võidakse pakkuda viisil, kus ei järgita ohutusnõudeid, sh ei järgita seadme või kasutatava isikukaitsevahendi tootja kasutus-, hooldus- ja paigaldusjuhiseid, läbi mõtlemata on teenuse ohutusega seotud riskid ning nende maandamine, ei anta piisavalt teavet teenuse ohutuks kasutamiseks ning esitatakse eksitavaid lepingutingimusi. Eelkõige on seatud ohtu riskirühmad (nt lapsed), kelle kogemus ei ole piisav, et kõiki riske hinnata. Lisaks võib teenuse osutamisel kasutatava tehnilise seadme õigeaegselt läbiviimata audit seada ohtu nii teenuse kasutaja kui ka ettevõtte töötaja elu ja tervise.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

Sõltuvalt teenuse omadustest võib ohutusnõuetele mittevastavate teenuste esinemise tõenäosus olla suur, kuna ettevõtjate teadlikkus valdkonna ohutusnõuetest on vähene ning ei osata hinnata teenuse ohte (vajalik riskihindamine, puuduvad konkreetset ohutust käsitlevad sätted), ei järgita tootja seadmete kasutus-, hooldus- ja paigaldusjuhiseid ning ei tajuta riski tõsidust ja ettevõtja vastutust. Turg on pidevas muutumises s.t tekib uusi teenuseid ja uusi teenuse pakkujaid. Amet saab iga-aastaselt teateid vabaaja teenuste tarbimise käigus saadud tõsiste vigastuste kohta.

12.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki ettevõtjaid, kes pakuvad inimestele vabaajateenuseid (eelkõige lastele suunatud teenused ja talveteenused). Muuhulgas kontrollitakse teenuse osutamisel kasutatavate tehniliste seadmete korrasolekut ning õigeaegset auditi läbiviimist (kui see on nõutud).

12.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab tarbijakaitseseadus ja toote nõuetele vastavuse seadus.

Turujärelevalveasutusena on TTJA volitatud kohaldama riikliku järelevalve üldmeetmeid ning KorS §-des 30–32, 49–53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid (TKS § 62 lg 1, TNVS § 54 lg 2), samuti tegema kontrollteingu (TKS § 63), teostama teenuse pakkumiseks kasutatava toote ohutuse ja nõuetele vastavuse kontrolli (TNVS § 54 lg 1). Tarbijakaitsese ja Tehnilise Järelevalve Amet on kohtuväline menetleja TKS § 68 sätestatud väärtegudes.

Ehitus- ja raudteeosakond

1. Kasutusest välja langenud ja peremehetud ehitised: 8- *keskmine-kõrgendatud oht*

1.1.Ohuolukorra kirjeldus

Eestis on märkimisväärsel arvul hooneid (enamasti nõukogude aegsest perioodist), mida nende omanikud ei kasuta ega hoolda regulaarselt või mille omanikud ei ole teada. Kasutusest välja langenud hooned ja muud ehitised tekivad eelkõige põhjusel, kuna nendel ehitistel puudub täna asjakohane funktsioon ja kasutamise vajadus ning nende korrashoiuks vajalik investering oleks kordades suurem kui tulu, mida antud ehtis omanikule tooks. Samuti ei ole sellistesse hoonetesse või rajatistesse juurdepääs takistatud, mille tõttu neid võivad omavoliliselt kasutada kodutud või neis võivad viibida lapsed ja noorukid või muud isikud, kes ei suuda hinnata hoone või rajatise ohutust. Ehtis peab olema ohutu selle püstitamisest lammutamiseni. Kuna ehitise suhtes avaliku korra eest vastutaval isikul puudub huvi avaliku korra tagamiseks või selline isik on teadmata, siis on sellised ehitised tavalisest ohtlikumad ja nendest võib võrreldes teiste ehitistega esineda rohkem ehitisele esitatavate nõuete rikkumisi. Seetõttu tuleb tõhustada ehitiste kasutusjärgset riiklikku järelevalvet ja tagada selliste ehitiste esmane ohutus.

1.2.Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Kasutusest välja langenud ehitise puhul on tõenäoliselt selle projekteeritud eluiga läbi saanud ning nende puhul ei ole teostatud ka vajalikku rekonstrueerimist, lisaks võib esineda keskkonnast tulenevaid kahjustusi (niiskus, mädanemine). Selletõttu on võimalik hoone varisemine või süttimine, sh põrandate/lagede läbivajumine vms. TTJA-le on laekunud iga-aastaselt paarkümmend kaebust selliste hoonete kohta, lisaks teavitatakse katmata ja tähistamata kaevudest. Lisaks on antud probleemile juhtinud tähelepanu Riigikontroll oma 2016.aasta aruandes „Järelevalve ohtlike ehitiste üle valdades ja linnades“, milles tõdeti, et kohalikud omavalitsused ei tegutse selliste ehitistega seaduses ettenähtud määral. Antud olukord ohustab inimeste elu ja tervist, kes varingu, süttimise või muu juhtumi ajal juhuslikult hoones või selle vahetus läheduses viibivad. Seega esineb kõrgendatud oht (oht inimeste elule ja tervisele), asulas ka oht lähedal asuvatele ehitistele (suur varaline oht) ning oht keskkonnale (suur keskkonnaoht).

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Kasutusest välja langenud ehitistel ei ole teada avaliku korra eest vastutavat isikut või ei ole see isik huvitatud ehitisega seotud avaliku korra tagamisest. Arvestades ka TTJA-le iga-aastaselt laekuvaid kaebusi nimetatud ehitiste kohta, tuleb pidada ohu realiseerumise tõenäosust keskmiseks, kui ehitistes viibitakse või neid kasutatakse. 2021. aastal TTJA poolt läbi viidud ohtlike ehitiste teavituskampaania käigus kaardistati omakorda 215 kodanikele ohtlikuna tunduvat ehitist.

1.3.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse avalikus kohas asuvaid hooneid, mille puhul võib esineda oht hoone varisemiseks või mõneks muuks õnnetuseks, mis tuleneb hoone halvast seisukorrast. Kasutusest välja langenud hoonete puhul kontrollitakse, kas a) avaliku korra eest vastutav isik on olemas ja teada; b) kas kõrvaliste isikute ehitisele juurdepääs on tõhusalt takistatud ning c)

kas ehitis vastab minimaalsetele ohutusnõuetele määral, et sellest tingitud süttimise, varisemise vms oht on tõrjutud.

1.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab ehitusseadustik (EhS) § 130 lg 3 p 2

Ohu esinemisel alustab TTJA järelevalvet, sätestades ohu likvideerimiseks asjakohaseid nõudeid. Kuni asja sisulise lahendamiseni võib taotleda politseilt/päästeametilt ametiabi korras viibimiskeelu kohaldamise otsustamist ja selle tagamist, ning kohaliku omavalitsuse üksuselt hoones viibivate isikute suhtes sotsiaalteenuste osutamise või eestkostetasutuse kohustuste täitmist.

2. Möödunud või lähiajal lõppeva kasutuseaga korterelamud: 9- suur-kõrgendatud oht

2.1.Ohuolukorra kirjeldus

Üldjuhul on korterelamu projektijärgne kasutusiga 30–50 aastat. Tavapärase kasutusea möödumine ei tähenda, et hoone ei vastaks nõuetele või oleks ohtlik, kuid on tavalisest suurem tõenäosus, et mõned hoone konstruktsioonid võivad olla nõrgenenud ning hoone seisukord vajab täiendavat kontrolli. Muutused korterelamu konstruktsioonides sõltuvad sellest, kui kvaliteetne on olnud ehitus, millised muudatused on toimunud hoonet ümbritsevas keskkonnas (sh maapinna muutumine) ja kuidas on hoonet hooldatud, sh kas hoone on läbinud vahepealsel ajal tervikliku rekonstrueerimise. Kortерelamud, mis on ehitatud enne 1990-ndaid võivad olla ohtlikumad ka selletõttu, et on suurem tõenäosus, et neid on hiljem ümber ehitatud (lammutatud korterites (mitte)kandvaid vaheseinu, tehtud avasid kandvatesse vaheseintesse, ehitatud rõdusid kinni või rõdude arvelt laiendatud tubasid ja muud sellist) nõuetele mittevastavalt. Paljud sellised ümberehitused toimuvad ilma eel- ja järelkontrollita. Kui eraldi võetuna ei pruugi sellised ümberehitused olla hoone püsivuse seisukohalt ohtlikud, siis paljud sellised muudatused koostoimes hoone konstruktsioonide tugevuse vähenemisega võivad tuua kaasa ohu hoone püsivusele.

2.2.Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Hoone seisukorda hindamata (ehitise auditit tegemata) on võimalik, et hoone või mõni selle konstruktsioon annab järgi (puruneb) ning see võib põhjustada inimes(t)e surma, tervisekahjustuse või suure varalise kahju (nt kukub rõdu alla, kuid välistatud ei ole ka hoone tervikuna või püstaku varing). 2009.aastal viidi Tallinna Tehnikaülikooli Ehitusteaduskonna poolt läbi uuring „Eesti eluasemefondi suurpaneel-korterelamute ehitustehniline seisukord ning prognoositav eluiga“, millest toodi välja, et suurpaneelilamute renoveerimine nende energiatõhususe, sisekliima ja tarindite olukorra parandamiseks on hädavajalik. 2012. aastal viidi Tehnilise Järelevalve Ameti tellimusel läbi uuring „1960...1990 ehitatud korterelamute rõdude esipiirdepaneelide tüüpide kaardistamine“, kus toodi välja, et rõdupiirete kinnituste puhul on amortisatsioon teinud oma töö, paljudel hoonetel on need avariilises seisukorras ning mitmekümne aasta pärast ei ole neid piirdeid enam mõistlik ka tugevdada ja renoveerida. Nõukogudeaegse hoonefondi renoveerimine on edenenud pigem aeglases tempos ning probleem on jätkuv. Näiteks 2020.aasta maikuus kukkusid Kivi-Vigala külas Sääla tee 8 korterelamul küljest rõdud, tõmmates endaga kaasa osaliselt kandva välisseina.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

Nõukogudeaegsed suurpaneel lamute projekteeritud elueaks on üldjuhul 50 aastat (teatud juhtudel ka 30 aastat). Antud suurpaneel lamuid on Eestis ehitatud perioodil 1960 kuni 1990, millest tulenevalt on suuremal osal sellistest paneel lamutest projekteeritud eluiga kas juba saanud läbi või kohe läbi saamas. Lisaks on nende korterelamute ehitamisel tehtud optimeerimise eesmärgil palju ehitustehnilist praaki (kasutatud nõuetele mittevastavaid tooteid või on jäetud mõned tööd tegemata, nt toodud välja 2009.aasta uuringus „Eesti eluasemefondi suurpaneel-korterelamute ehitustehniline seisukord ning prognoositav eluiga“, aga ka Tehnilise Järelevalve Ameti poolt tellitud 2018.aasta jätku-uuringu aruandes „Kohtla-Järve kolme kortermaja erakorraline audit“). Sellele lisanduvad kõikvõimalikud (eba)seaduslikud ümberehitused hoonetes. Enamus korterelamuid, mille tavaline kasutusiga on möödunud või lähiajal saabumas, mis on läbinud mitmeid ümberehitusi, samas kui kapitaalremonti on läbinud üksnes väike osa selliseid ehitisi, võivad olla nõrgenenud konstruktsioonidega.

2.3.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse hooneid, mille kohta on TTJA-le laekunud kaebus, mille projekteeritud kasutusiga on möödunud, või, kui tavalist kasutusiga ei ole võimalik kindlaks määrata, mille kasutusele võtmisest on möödunud 50 aastat ning hoone ei ole läbinud viimase 20 aasta jooksul kapitaalremonti ning hoonel esinevad ohuilmingud (nt praod). Kontrollitakse korterites tehtud ümberehituste ohutust ning konstruktsioonide ja -elementide püsivust.

2.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab ehitusseadustik (EhS).

Kontrollimisel kasutatakse kõiki riikliku järelevalve üldmeetmeid ning EhS § 131 (sh valdusesse sisenemine ja valduse läbivaatus) ja § 132 nimetatud riikliku järelevalve erimeetmeid, sh ehitise lammutamise ettekirjutuse tegemise võimalust ja selle asendustäitmist (TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis). Kui kontrollimise käigus tuvastatakse vahetu kõrgendatud oht, siis keelatakse hoone või selle osa kasutamine ohu kõrvaldamiseni, politseilt/päästeametilt võib taotleda ametiabi korras viibimiskeelu kohaldamise otsustamist ja selle tagamist, ning kohaliku omavalitsuse üksuselt hoonetes viibivate isikute suhtes sotsiaalteenuste osutamise või eestkostetasutuse kohustuste täitmist.

3. Raudtee ohutu ületamise rajatiste nõuetelevastavus: 9- suur-kõrgendatud oht

3.1.Ohuolukorra kirjeldus

Raudteeseaduse kohaselt võib raudteed ületada selleks ettenähtud ja tähistatud raudteeülesõidu- või raudteeülekäigukohas. Muudes kohtades raudteel viibimine ei ole lubatud. Ülekäigu- ja ülesõidukohtade raudteerajatiste ülesanne on tagada liiklejate ohutu raudteeületamine. Selleks rajatakse sõidutee ja raudtee ühetasandilistele lõikumistele raudteeülesõidukohad (reguleeritud erinevalt vastavalt raudteeülesõidu kategooriale) ning jalakäijatele raudtee ületamiseks spetsiaalselt tähistatud ametlikud raudteeülekäigukohad. Kohtades, kus inimesed võivad juhuslikult sattuda raudteele või kus inimesed sageli ületavad raudteed selleks mitte ettenähtud (ebaseaduslikus) ülekäigukohas, saab ehitada piirdeaiad. Raudteeülesõidukohad tähistatakse vastavate märkidega ning nendele lisatakse vajadusel foorid, tõkkepuud ja tõkised, kui see on liiklustihedusest, nähtavusest ning muudest asjaoludest (nt sageli aset leidunud õnnetused) tõttu

vajalik. Süstemaatilisele raudteeülesõidu- ja ülekäigukohtade järelevalvele vaatamata leiab iga-aastaselt aset ligi 20 juhtumit kuus (sh tõkkepuude maha sõidud) ja raskete tagajärgedega orienteeruvalt 2–5 juhtumit aastas. Viimasel ajal on saagenud probleemid jalgratastel ja elektrilistel tõukeratastel liiklejatega, kes nõ põikavad rongi eest läbi ning ei tule oma liikumisvahendilt maha, ning eriti suur probleem on tekkinud nutitelefonide ja kõrvaklappide kasutamisega, mis hajutab inimeste tähelepanu ületuskohtades. Nt on aastatel 2019 ja 2021 esinenud raudteeülekäigukohas 2 inimese surmaga lõppenud juhtumit, kus jalgrattur ei andnud rongile teed. Lisaks on ohtlikud ebaseaduslikud raudteeülekäigukohad, kus inimesed oma teekonna lühendamiseks „lõikavad“ distantsi üle raudtee. Veel tuleb eraldi tähelepanu pöörata raudtee läheduses olevate elamupiirkondade arendamisele, et inimeste liikumistee üle raudtee oleks ohutult tagatud.

3.2.Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Nõuetekohaselt planeerimata, välja ehitamata ja hooldamata raudteeülesõitude ja -ülekäikude puudumisel on suurem oht, et jalakäija või sõidukijuht ei pane lähenevat rongi aegsasti tähele või hindab valesti ohtu, mis võib lõppeda inimes(t)e surmaga. Aastas juhtub keskmiselt 2-4 juhtumit, kus inimene saab vigastada või surma kuna viibib rongile enese teadmata liiga lähedal. (siia alla ei lähe suitsiid). Eesti Liinirongide AS (ELRON) poolt 2021.aastal statistika kohaselt oli rongidega seotud napilt välditud õnnetusi 60. Samuti tuvastati 2021.aastal läbi viidud Viimsi vallas asuval raudtee infrastruktuuri järelevalve käigus 15 isetekkelist raudteeülekäigukoha pealishitust ning ebaseaduslikke raudteeülekäigukohti avastati kokku ca 50.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

Iga-aastaselt juhtub raudteeülesõidu või -ülekäigukohtades 2-5 raskete tagajärgedega juhtumit. Õnnetuse realiseerumise tõenäosus on suur.

3.3.Kontrolli ulatus

Raudteeülesõidud ja -ületuskohad, mis paiknevad uute elamurajoonide, kaubanduskeskuste või muude tihedalt kasutatavate ehitiste läheduses või need ristuvad muu tiheda liiklusega teega (maantee, aktiivse kasutusega kergliiklustee). Hinnatakse, kas raudteeülesõidu või ülekäigukoht vastab seaduses kehtestatud nõuetele ning kas seda on korrapäraselt hooldatud, kas selle kasutussagedus on suurenenud või kas suurema liikluskooormuse korral võib olla raudtee ülesõidukoha ületamise lõpetamine takistatud.

3.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestavad raudteeseadus (RdtS) ja ehitusseadustik. Kontrollimisel kasutatakse kõiki riikliku järelevalve üldmeetmeid ning EhS § 131 ja § 132 nimetatud riikliku järelevalve erimeetmeid (TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis). Kui kontrollimise käigus tuvastatakse oht, siis tehakse ettekirjutus raudteeülesõidu või -ülekäigu ümberehitamiseks ning vajadusel tagatakse see sunniraha või asendustäitmise teel.

4. Allmaakaevanduste kohale ehitatud ehitised:

7- väike-kõrgendatud oht

4.1.Ohuolukorra kirjeldus

Kohtla-Järve Lõuna mikrorajoon on rajatud endise Kukruse kaevanduse kohale katse-eesmärgil. Lisaks on Ida-Virumaal teisi piirkondi, kuhu on hooned ehitatud endisele kaevandusalale, kuid enamasti on nende puhul tegemist ühepereelamutega. Hüljatud allmaakaevanduste varistatud ning nende kohal asuv maapind võib olla kohati ebastabiilne, mis võib tuua kaasa nende peal oleva maapinna vajumise, mis omakorda võib põhjustada maapinnal paiknevate ehitiste vajumist. Maapinna vajumist on täheldatud Kohtla-Järve Lõuna mikrorajooni korterelamute all. Altkaevandatud alade puhul on oluline aru saada, kas ja mis osas võib esineda nendes piirkondades maapinna järelevajumisi ning kas nendes piirkondades asub kaevanduste kohal hooned ja rajatisi. Kuigi hoonete ehitamisel allmaakaevanduste kohale tuleb järgida täiendavaid nõudeid (jäigastavad konstruktsioonid jms), siis isegi selle nõude järgimisel võib jäigastavate konstruktsioonide mõju tavalise kasutusea möödumisel väheneda. Peamisteks teguriteks on pragude tekkimine vundamenti ja seintesse ning sellega kaasnev paneelide nihkumine ja lõpuks ka varisemisohu.

4.2.Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Tehnilise Järelevalve Ameti tellimusel viidi 2018.aastal Kohtla-Järve Lõuna mikrorajoonis läbi auditid „Kohtla-Järve linnas asuvate korterelamute, aadressiga Katse tn 7, Sinivoore tn 7 ja Sinivoore tn 13, erakorraline audit“ ning „Jätku-uuring tööle nr 1712-018 „Kohtla-Järve kolme kortermaja erakorraline audit““, mis tuvastas, et Lõuna mikrorajooni korterelamute puhul esineb keskmiste piki kandvaid seina keskmisest suuremat vajumist ning olukorda ei saa pidada maapinna prognoosimatu vajumise tõttu rahuldavaks. Maapinna järsul või ulatuslikul vajumisel võib pinge vundamendile ja seintele olla niivõrd suur, et ohustab kandekonstruktsioonide püsivust ja võib tuua kaasa varisemise. Varingu korral on oht inimeste elule ja tervisele ning suur oht varale.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *väike*

Kohtla-Järvel ja Ida-Virumaa teisteski piirkondades on juba täheldatud ehitiste aluse maapinna vajumist. Aastatel 2018 kuni 2021 on piirkonnas viidud läbi erinevaid korterelamute auditeid, samuti hoonete vajumise mõõtmisi ning kaardistatud hoonete all paiknevaid tühimikke. Tuginedes vastavatele uuringutele ja audititele tundub, et käesoleval hetkel võib vajumine olla stabiliseerunud, kuid olukord vajab pidevat jälgimist ning vajadusel täiendavate ohutusmeetmete kasutuselevõtmist.

4.3.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse regulaarselt hooned, mis on ehitatud allmaakaevanduste maa-alale käikude kohale. Kontrollitakse maapinna vajumist, pragude tekkimist vundamenti ja seintesse ning selle mõju hoone püsivusele.

4.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab ehitusseadustik.

Kontrollimisel kasutatakse kõiki riikliku järelevalve üldmeetmeid ning EhS § 131 ja § 132 nimetatud riikliku järelevalve erimeetmeid, sh ehitise lammutamise ettekirjutuse tegemise võimalust ja selle asendustäitmist (TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis). Kui kontrollimise käigus tuvastatakse vahetu kõrgendatud oht (hoone on hakanud varisema või see võib iga hetk juhtuda), siis keelatakse hoone või selle osa kasutamine ning ohu kõrvaldamiseni. Samuti võib taotleda politseilt/päästeametilt ametiabi korras viibimiskeelu kohaldamise otsustamist ja selle tagamist, ning kohaliku omavalitsuse üksuselt hoones viibivate isikute suhtes sotsiaalteenuste osutamise või eestkostetasutuse kohustuste täitmist.

5. Raudtee kaitsevööndi nõuete rikkumised: 8-

keskmine-kõrgendatud oht

5.1.Ohuolukorra kirjeldus

Ohutõrjeliselt relevantne on raudtee läheduses toimuv ehitustegevus ning ehitised, mis paiknevad raudtee kaitsealas. Sellega seoses liigub tavalisest rohkem inimesi raudtee vahetus läheduses, samuti võivad läbiviidavad ehitustööd ning ka selle tulemusena kerkivad ehitised ohustada raudtee infrastruktuuri või raudtee ja ümbruskonna nähtavust vedurijuhtidele. Eelkõige on oluline tagada, et veeremi valdaja oleks teadlik raudtee läheduses toimuvast ehitustegevusest ning sellega kaasnevast võimalikust liikumisest raudteel, samuti eritehnika liikumisest ning teistest võimalikest mõjutustest.

5.2.Ohuolukorra kirjeldus

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Prognoositav tagajärg on kõrgendatud oht, sest õnnetuse toimumise korral võivad tagajärjed olla väga suured (nt rongi ja inimese/auto kokkupõrge) ja ohustatud on inimese elu ja tervis. TTJA on iga-aastaselt tuvastanud 1-2 raudtee kaitsevööndi rikkumist. Näiteks 2021.aastal oli ebaseaduslikult rajatud raudteekaitsevööndisse kõrge vall, mis piiras rongide nähtavust ning samuti takistas vee ärajuhtimist raudteelt.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Ohu realiseerumise tõenäosus on keskmine. TTJA on iga-aastaselt tuvastanud 1-2 raudtee kaitsevööndi rikkumist. Õnneks on rikkumised avastatud õigel ajahetkel, mistõttu ei ole nendest tulenevalt õnnetusi juhtunud.

5.3.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse objekte, mille suhtes esitatakse kaebus, et on rikutud ehitise kaitsevööndi nõudeid. Lisaks jälgitakse raudtee kaitsevööndi nõuete järgimist raudteeinfrastruktuuri järelevalve läbiviimisel.

5.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab ehitusseadustik ja raudteeseadus (RdtS). Kontrollimisel kasutatakse kõiki riikliku järelevalve üldmeetmeid ning EhS § 131, § 132 ja RdtS §152 nimetatud riikliku järelevalve erimeetmeid (TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis).

6. Raudtee infrastruktuuri nõuetelevastavus: 8-

keskmine-kõrgendatud oht

6.1.Ohuolukorra kirjeldus

Käesoleval hetkel on suurem osa Eesti raudteevõrgustikust kaetud 1520 mm rööpmelaiuse raudteega ning raudtee on kas avalikus (valdaja kas Eesti Raudtee AS või Edelaraudtee AS) või erakasutuses. Ka on rakenduses 750 mm rööpmelaiusega muuseumraudteede teed, millel teostatakse turistide sõite muuseumrongidega (Lavassaare, Naissaare ja Avinurme 750 mm raudteed). Raudtee omaniku kohustus on hoida oma raudtee korras ning nõuetele vastavana. Raudteeinfrastruktuuri korrashoid on olulise tähtsusega, kuna infrastruktuuri veast tuleneva õnnetuse juhtumisel võivad olla väga suured tagajärjed – reisirongi rööbastelt maha sõitmisel võivad paljud inimesed saada surma või raskeid kehavigastusi, kaubaveorongi puhul võib sellise õnnetuse tagajärjeks olla väga suur keskkonnareostus (kui kaubarongiga veetakse nt kütust, kemikaale vms). Eesti arengukava „Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021-2035“ näeb ette raudtee reisitranspordi tõstmist kiirustele kuni 160 kilomeetrit tunnis, mis tähendab tulevikus reisirongide kiiruste olulist kasvu ning sellega seoses suureneb infrastruktuuri korrasoleku tähtsus veelgi. Avalikel raudteede raudteevõrgustikul on osaliselt kasutuses tehniliselt vananenud liiklusjuhtimine analoogseadmetega, millele on lisatud digitaalne täiendus, mis võimaldab kaugjuhtida ja kontrollida raudteejaama liiklust. Raudteeinfrastruktuurirajatiste kasutuselevõtmine ilma (vajadusel) nõuetekohase vastavushindamiseta ja kasutusloata suurendab riski, et ehitatud rajatis ei vasta ehitusprojekti nõuetele ning võib olla kasutamisel ohtlik (iseeneselik lagunemine, valed ehitusgabiidid, elektrilühis, uitvoolude kanaliseerimise puudumine, elektromagnetväljade kahjulik mõjud ja häired olulistes liiklusjuhtimise ja kontrollimise seadmetes jne).

6.2.Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Iga-aastaselt fikseeritakse talveperioodil keskmiselt 6-10 korda rööpamurdude esinemine, mis võib tuleneda mittekvaliteetsest keemisest või temperatuuri suurest kõikumisest, samuti on Valga-Koidula raudteeliinil täheldatud ka raudteeinfrastruktuuri raudtee nominaalse laiuse kitsenemist minimaalsesse lubatud mõõtu ning seisukorra halvenemist, mis on tekitanud vajaduse piirata rongide liikumiskiirust. Õnnetuse juhtumisel raudteel, nt rongi maha sõitmine rööbasteedelt, võivad olla rasked tagajärjed – inimeste surm või raskete kehavigastuste tekkimine, aga ka suure keskkonnareostuse tekkimise võimalus. Muuseumraudteedel on oht rööbastee lagunemisel rongi all, kasutatava muuseumi-veeremi tehniline rike või õnnetuse toimumine muuseumirongi ebapädeva käitlemise tulemusel. Ohuallikateks on ka avalikel raudteedel liiklusjuhtimisel kasutatavad tehniliselt vananenud analoogseadmete rikked ning digiseadmete töötõrked, mis takistavad asjakohast ja ohutut rongiliikluse korraldamist. Rajatise kasutuselevõtmine ilma kasutusloata võib tuua kaasa hukkunute ja vigastatutega rongiõnnetuse või rajatise kahjustuse ning ohu ümbritsevale elukeskkonnale ja varale.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Eestis ei ole raudteeinfrastruktuuri mittevastavusest tulenevalt suuri raudteeõnnetusi juhtunud. Avaliku raudtee seisukorda kontrollitakse igakuiselt teemõõduvaginiga ning vajadusel on rakendatud probleemsetel lõikudel kiiruse piiramist. Oht on suurem mitteavaliku raudtee puhul, kus nt laetakse ja liigutatakse kütuseid, kemikaale jms, kuid mille korrasolekut ei kontrollita avaliku raudteega võrdsel tasemel.

6.3.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse regulaarselt avaliku raudtee teemõõduvaguni aruandeid ning viiakse järelevalve käigus läbi avalike ja mitteavalike raudteede infrastruktuuride seisukorra ja nõuetele vastavuse hindamist.

6.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab raudteeseadus.

TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis. Kui kontrollimise käigus tuvastatakse oht, siis tehakse ettekirjutus raudteefrastruktuuri puuduste kõrvaldamiseks ja/või raudteeliikluse kiiruse piiramiseks ning vajadusel tagatakse see sunniraha või asendustäitmise teel.

7. Avalikud ja lasteasutuste territooriumile ehitatud mänguväljakud ja seikluspargid: 9- suur-kõrgendatud oht

7.1.Ohuolukorra kirjeldus

Viimasel aastakümnenndil on ehitatud väga palju uusi mänguväljakuid, kuid samas on säilinud ka palju nõukogudeaegseid mänguväljakuid, mis ei vasta tänapäevastele nõuetele. Ohutõrjeliselt relevantid on mänguväljakud, mis on avalikud või ehitatud lasteasutuste territooriumile ning mida võivad kasutada lapsed ilma vanemate või teiste täiskasvanute pideva järelevalveta. Eestis ei ole mänguväljakutel kohustuslikku sertifitseerimise nõuet, kuid avaliku mänguväljaku rajamiseks peab olema projekt ning ehitusluba.

Omanik võib paigaldada ükskõik millise mänguväljaku, kui see on tootja vastavusdeklaratsiooni järgi ohutu. Mänguväljakute ja seiklusparkide omanikud, sh kohaliku omavalitsuse üksused, ei suuda igakord ise hinnata nende ehitiste ohutust. On palju mänguväljakuid, mis on ebaseaduslikult ilma ehitus- ja kasutusloata ning korraliku kasutuseelse ohutuse kontrollita ehitatud ja kasutusele võetud. Lisaks mänguväljakutele võivad olla ohtlikud ka seikluspargid, kus liigutakse kõrgustes ning on kukkumise ja/või takerdumise oht. Eelpool nimetatud asjaolude koosmõjus on suur oht õnnetuste tekkeks.

7.2.Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Valesti ehitatud ja ohtliku mänguväljaku või seikluspargi puhul on oht, et selle kasutaja kukub või vigastab ennast, lisaks võib mänguväljaku seadmetel esineda poomisoht. Kuigi ei ole ka välistatud kõrgendatud oht, on selliste kukkumiste ja vigastuste tavapäraseks tagajärjeks valu ja kergemad kehavigastused. Näiteks hukkus 2011. aastal mänguväljaku seadme poomise tõttu Tallinna lasteaias laps, 2019. aastal juhtus Alutaguse seikluspargis ränk õnnetus, kus kõislaskumise teostamisel katkes kõit toetav post ning inimene kukkus suurel kiirusel laskumisel vastu maapinda ning sai raskeid kehavigastusi. 2021. aastal juhtus aga õnnetus Saku lasteaias, kus lasteaialaps sattus liivakastis lämbumisohtu ning sai pöördumatuid vigastusi.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

Viimastel aastatel on ehitatud palju mänguväljakuid, mille ohutust ei ole tõenäoliselt kasutuseelselt kontrollitud. Ohutuse eelkontrollita mänguväljakud ei pruugi olla täielikult

ohutud ja õnnetused võivad juhtida suurema tõenäosusega. TTJA viis aastatel 2018 ja 2019 läbi avalike mänguväljakute ohutuse kontrollimise projekti, mille käigus kontrolliti 126 mänguväljakut, kokku 756 mänguväljaku seadet. Kontrolli tulemusena tuvastati ainult 9 väga heas seisukorras olevat mänguväljakut, samas mitterahuldavas (avariilises) seisukorras oli 25 mänguväljakut. Toetudes varasematele andmetele, on jätkuvalt mänguväljakute ohtlikkuse tase kõrge ja vajab sisulist tähelepanu probleemi lahendamiseks.

7.3.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki avalikke mänguväljakuid ja seiklusparke, mille kohta laekub kaebus või info, et teatud tootja tooted ei pruugi olla nõuetele vastavad või kus mänguväljaku või seikluspargis on täheldatud võimalikku ohuolukorda. Hinnatakse eelkõige, kas mänguväljaku seadmed ja atraktsioonid tagavad tavalise kasutusea jooksul mänguväljaku ohutu kasutamise.

7.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab ehituseadustik.

Kontrollimisel kasutatakse kõiki riikliku järelevalve üldmeetmeid ning EHS § 131 ja § 132 nimetatud riikliku järelevalve erimeetmeid, sh ehitise lammutamise ettekirjutuse tegemise võimalust ja selle asendustäitmist (TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis). Erandlikel juhtudel, kui kontrollimise käigus tuvastatakse vahetu kõrgendatud oht (mänguväljakul on teravaid detaile või vigasid, mis võivad tuua kaasa surma või raske tervisekahjustusega õnnetuse), siis keelatakse mänguväljaku või seikluspargi või selle osa kasutamine ning ohu kõrvaldamiseni võib taotleda politseilt/päästeametilt ametiabi korras viibimiskeelu kohaldamise otsustamist ja selle tagamist.

8. Ehitise kaitsevööndi nõuete rikkumine: 6-suur- oluline oht

8.1.Ohuolukorra kirjeldus

Liinide, kaablite, trasside ja teiste tehnosüsteemide kaitsevööndis tegutsemine (ehitus- ja kaevetööd, ehitise ehitamine trassi peale) võib tuua kaasa olukorra, kus liin, trass või muu kommunikatsioon lõhutakse. Sageli esineb juhtumeid, kus ehitustegevuse või muu tegevusega lõigatakse läbi elektri- või sidekaablid, kuid on ka juhtumeid, kus kanalisatsiooni ja vee kollektorid on läbi lõigatud või on hakatud püstitama kõrget ja rasket ehitist trassi peakollektori kohale. Näiteks peatas 2018. aastal Tehnilise Järelevalve Amet ühe ehitusobjekti tegevuse Tallinnas Kadriorus, kuna sellega ohustati Tallinna kesklinna peakollektorit, mis oleks võinud tuua kaasa kogu Tallinna kesklinna veevarustuse katkemise. Kooskõlastamata või ohutusnõudeid eirates lõhutakse kaevetööde käigus gaasitoru, mis lisaks gaasivarustuse katkemisele võib tekitada ka plahvatusohu. Selle tagajärjel kaob piirkonnas vesi, elekter, gaas, side või katkeb muu üldhuviteenuse osutamine, samuti võib kaasneda oht looduskeskkonnale (nt ühiskanalisatsiooni läbilõikamisel satub reovesi pinnasesse). Suurtes linnades peakollektori kahjustamisel võib pikemaks ajaks tiheasustusega piirkondadest kaduda vesi ja/või küte, või tekkida oluline reostus kanalisatsiooni reoveest. Enamus liine ja tehnosüsteeme on kantud Maa-ameti kaardile, kuid ehitustööde käigus ei selgitata välja trassi täpset asukohta. Samuti esineb vanemaid trasse, mille täpne asukoht ei ole tänaseni teada. Riiklik järelevalve toimub valdavalt kaebuse põhisel, kui trassi valdaja annab TTJA-le teada, et tema trassi on kahjustatud.

8.2.Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

Tehnosüsteemi rikkumisega võib kaasneda üldhuviteenuse osutamise katkemine, lisaks võib kaasneda suur varaline kahju (nt gaasi või veetrassi remont) ning ka suur kahju keskkonnale (nt ühiskanaliseerimise läbikaevamisel).

▪ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

Ehitustegevus toimub peamiselt tiheasustusega aladel, kus on paigaldatud ka palju liine ja muid tehnosüsteeme. Tõenäosus, et mõni tehnosüsteem paikneb tegelikult teises kohas võrreldes kaardi andmetega, või ehitus-, kaeve- või muid töid tehakse loas määratud erinevalt, on suur, seda nii teadmatuse, raha kokkuhoiu kui ka hooletuse tõttu. Näiteks esineb raudtee-ehituste puhul igakuiselt kaablite läbilõikamisi, kuna eelmised raudtee-ehitused on teostatud niivõrd ammu, millest tulenevalt need on halvasti dokumenteeritud.

8.3.Kontrolli ulatus

Kontrollitakse objekte, mille suhtes esitatakse kaebus, et on rikunud ehitise kaitsevööndi nõudeid. Juhtumite korral kontrollitakse asjasse puutuvate ehitustööde tegevate isikute tegevuse nõuetekohasust.

8.4.TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab ehitusseadustik.

Kontrollimisel kasutatakse kõiki riikliku järelevalve üldmeetmeid ning EhS § 131 ja § 132 nimetatud riikliku järelevalve erimeetmeid (TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis). Kaebuse saamisel hinnatakse esmalt, kas ja mis ulatuses tuleks tööd peatada. Erandlikel juhtudel, kui kontrollimise käigus tuvastatakse vahetu kõrgendatud oht (nt kaevetööde jätkamisel võib saada kahjustatud elutähtsa teenuse osutamine), siis keelatakse ehitus- ja kaevetööd ohu kõrvaldamiseni, lisaks võib taotleda politseilt/päästeametilt ametiabi korras viibimiskeelu kohaldamise otsustamist ja selle tagamist.

9. Avalike hoonete nõuded seoses puuetega inimeste erivajadustega: 6- suur-oluline oht

9.1.Ohuolukorra kirjeldus

Eesti ratifitseeris ÜRO puuetega inimeste õiguse konventsiooni 2012. aastal. Sellega on Eesti riik võtnud endale kohustuse, mis eeldab seadusandlikke ja poliitilisi muudatusi, et anda puuetega inimestele võimalus iseseisvaks eluks ja täielikuks osalemiseks kõigis eluvaldkondades, tagades võrdsetel alustel juurdepääs füüsilisele keskkonnale, avalikele ehitistele ja teenustele. Eeltoodust tulenevalt peavad uued ja oluliselt rekonstrueeritavad ehitised, kus pakutakse avalikkusele suunatud teenuseid, olema ligipääsetavad erinevatele sihtgruppidele. Vastav järelevalve on alates 2019. aastast TTJA pädevuses ja teostatud igaaastaste vaatluste alusel võib järeldada, et puudusi esineb tihti. Ehitiste omanikud suhtuvad reeglina vajalikesse tähelepanekutesse positiivselt, kuid hoonete projekteerijate ja arhitektide teadmiste tase vajab käesolevas valdkonnas täiendamist ja paikvaatluste järjekindel teostamine aitab antud valdkonda edasi viia.

2019. aasta valimisse võetud hoonete (kokku 69 hoonet) kontrollimistulemused näitasid, et kõigil hoonetel esines puuduseid. Probleeme esines kõigis kategooriates, sealhulgas hoone sissepääsud, liftid, hoonesisesed liikumisteed. Halb oli olukord treppide, panduste ja käsipuude nõuete täitmise osas. Mitterahuldav on olukord invatualettide osas. Aruande kohaselt igas kümnendas hoones invatualetid puudusid.

9.2. Ohuolukorra hinnang

■ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

Esineb oluline oht tervisele. Kuigi enamiku puuduste korral otsest ohtu elule ja tervisele ei esine, tuleb nõuetele mittevastavaid treppe, panduseid ja käsipuid, markeerimata klaaspiirdeid, lubatust kõrgemaid uksepakkusid jne käsitleda kõrgendatud riski allikana, mis võivad põhjustada trauma või raske kehavigastusega lõppevaid õnnetusi inimestele, sh erinevat puuet omavatele isikutele (kukkumine trepil, ratastooli ümberminek jne). Lisaks esineb oht vaimsele tervisele, kuna liikumis-, nägemis- või kuulmispuudega inimesed ei saa tavapärasel kombel ühiskonnaelus osa võtta. Lisaks põhjustab mitteligipääsetav keskkond suuremaid kulutusi sotsiaalteenustele, kuna inimesed ei pääse iseseisvalt kodunt välja ja vajavad erinevate teenuste kättesaamiseks isiklikku abistajat.

■ Realiseerumise tõenäosus: *suur*

Ohu realiseerumise tõenäosus on suur. Vähesese teadlikkuse ja puuduliku loamenetluse tõttu ei vasta ükski TTJA poolt aastatel 2019-2022 kontrollitud hoone ligipääsetavuse nõuetele.

9.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse paikvaatlusega olulisuse määra alusel vastavalt osakonna aastasele tööplaanile. Tööplaani koostamisel võetakse arvesse objekti tajutavat mõju erinevatele sihtrühmadele, suurt avalikku huvi, valdkondlikku jaotust ja võimalikke riskitegureid.

9.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab ehitusseadustik.

Kontrollimisel kasutatakse kõiki riikliku järelevalve üldmeetmeid ning Ehs § 131 ja § 132 nimetatud riikliku järelevalve erimeetmeid (TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis). Kui kontrollimise käigus tuvastatakse oht, mille kõrvaldamises ei jõuta omanikuga kokkuleppele, siis koostatakse ettekirjutus puuduste kõrvaldamiseks ning vajadusel tagatakse see sunniraha või asendustäitmise teel.

10. Ehitamine avalikus veekogus: 7- väike- kõrgendatud oht

10.1. Ohuolukorra kirjeldus

Ohutõrjeliselt relevantne on ehitamine avalikus veekogus, kui sellega võidakse kahjustada veekogus olevaid teisi ehitisi (nt liine või trasse) või ohustada keskkonda. Avalikus veekogus ehitamine toob kaasa vajaduse täpselt selgitada välja ehitamise ja kavandatud ehitise võimaliku mõju keskkonnale, muinsuskaitse pärandile ja veekogus paiknevatele liinidele, trassidele ja teistele tehnosüsteemidele.

Veekogusse ehitamisel ei pruugi selle mõju keskkonnale olla ilmne ning seetõttu on vajalik eraldi analüüsida selle mõju keskkonnale (nt kuidas ehitise mõjutab vee ja kalade liikumist edaspidi), aga ka keskkonna mõju ehitisele (nt jää liikumine ja rüüsimine). Avalikus veekogus paikneb vee all ehitisi (torud, kaablid jms), mille täpne asukoht ning mille omanik ei pruugi olla teada ning mis võidakse teadmatusel ehitustegevuse käigus lõhkuda. Meres on palju asju, mida ei teata ega ole kantud kaartidele, nt laevavrakke, aga kui muid vallasasju, mis on või peaksid olema kaitse alla või on ohtlikud (nt meremiinid). On trasse, mis lähevad majandusvööndist läbi, aga ei kuulu Eesti riigi jurisdiktsiooni alla. Ohutuks ehitamiseks tuleb eelnevalt avaliku veekogu põhja uurida.

10.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Teadmatusel või hooletusest valitud ebasobivad ehitusvõtted avalikus veekogus võivad tuua kaasa suure kahju keskkonnale, pöördumatult kahjustada mälestist või vrakki, mis tuleks võtta kaitse alla mälestisena, ning – arvestades, et igal aastal teeb merevägi kahjutuks mitukümmend meremiini – pole välistatud ka oht ehitajate elule ja tervisele, samuti suure varalise kahju oht.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *väike*

Enamus avalikku veekogusse ehitamisega seotud ohtusid on teada ja neid saab võtta abstraktselt arvesse, kuid mõju keskkonnale, mälestistele (muinsuskaitsealustele objektidele), meremiinidele ja ehitamise ohutusele tuleb üksikjuhtudel kontrollida.

10.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse avalike veekogudega seotud hoonestuslubade ja ehituslubade menetluse käigus kõigi võimalike mõjudega arvestamist ning samuti teostatakse pistelist ehitustegevuse järelevalvet.

10.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab ehitusseadustik.

Kontrollimisel kasutatakse kõiki riikliku järelevalve üldmeetmeid ning EHS § 131 ja § 132 nimetatud riikliku järelevalve erimeetmeid, sh majandustegevuse peatamine või keelamine MSÜS § 36 ja § 43 alusel ja korras (TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis). Erandlikel juhtudel, kui kontrollimise käigus tuvastatakse vahetu kõrgendatud oht (nt suur oht keskkonnale), siis keelatakse ehitustööde jätkamine ohu kõrvaldamiseni ning võib taotleda politseilt/päästeametilt ametiabi korras viibimiskeelu kohaldamise otsustamist ja selle tagamist.

11. Energiamärgiste kontrollimine: 5- *keskmine-oluline oht*

11.1. Ohuolukorra kirjeldus

Tagamaks energiamärgiste olemasolu ja nende kvaliteeti Eesti ja Euroopa Liidu poolt seatud kliima-eesmärke täitmiseks, näeb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi (EL) 2018/844, millega muudetakse direktiivi 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta ja direktiivi 2012/27/EL energiatõhususe kohta, ette, et TTJA poolt aasta jooksul kontrollitud energiamärgiste hulk peab olema piisav, et kalendriaasta jooksul antud energiamärgiste

nõuetele vastavuse hinnang põhineks esinduslikul valimil. Lisaks näeb regulatsioon ette, et energiamärgiste info tuleb kuvada kinnisvara müügi- ja üürikuulutustes ning energiamärgise infot tuleb kuvada avalikes hoonetes nähtaval kohal

Eestis väljastatakse aastas keskmiselt 2000-4500 energiamärgist, ehk aastas tuleb esindusliku valimi saamiseks kontrollida 322-357 märgist. Arvutuse aluseks on Euroopa Komisjoni hinnang esinduslikule valimile.

11.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

Suurima osa energia lõpptarbimisest moodustab energiatarbimine kodumajapidamistes osakaaluga 40%. Transpordi ja tööstuse sektor annavad mõlemad 21% energia lõpptarbimisest. Äri- ja avaliku teeninduse sektori lõpptarbimine moodustab 15% kogutarbimisest.² Energiamärgise puudumine või nende kehv kvaliteet ei aita kaasa Eesti ega Euroopa Liidu kliimaeesmärkide saavutamisele – tagajärg oluline oht (oht keskkonnale).

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Uutel hoonetel on tavapäraselt energiamärgis olemas (kohustuslik osa ehitusloa ja kasutusloa saamiseks, kontrollib mh. ka KOV), samas kvaliteet on kõikuv, kuna arvutusmetoodika on uute tehnoloogiliselt keerukate hoonete puhul keerulisem. Olemasolevatel hoonetel energiamärgise olemasolu on suurem probleem, samas kvaliteet on seal kõrgem, kuna arvutusmetoodika on lihtsam. Näiteks avastas TTJA aastatel 2016 kuni 2021 kohalike omavalitsuste avalike hoonete energiamärgiste kontrollimisel, et ca 100 hoonel puudus energiamärgis. 2021 kuvasid suuremad kinnisvaraportalid (city24.ee, kv.ee ja kinnisvara24.ee) 67% juhul kinnisvarakuulutustes energiamärgise infot (sh. info „energiamärgis“ puudub, sest kõigil hoonetel ei ole kohustust energiamärgist omada (EhS § 62 lg 2)), seega rikkumise tõenäosus on keskmine.

11.3. Kontrolli ulatus

Järelevalve läbiviimisel lähtub TTJA eelkõige kaebustest, aga ka olukordadest, kus konkreetse spetsialisti või ettevõtte lõikes on avastatud samalaadsed puudused mitmes märgises. Samuti monitoorib TTJA energiamärgiste osakaalu müügi- ja üürikuulutustes. Kõige lihtsam on kontrollida energiamärgise olemasolu (on/ei ole), keerulisem on kvaliteedi ehk arvutuste õigsuse kontroll. Ka arvutuste kontrolli saab kaheks jagada: tarbimisandmetel põhinev arvutust on lihtsam kontrollida kui ehitusprojektil arvutusliku energiamärgise arvutuse õigsust (lähteandmete kontroll, st. õigusaktidest ja standarditest tulenevad väärtused, põhiväärtused projektist) – uut mudelarvutust või projekteerimist TTJA ei teosta, vajadusel tellitakse ekspertiis.

11.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab ehitusseadustik.

Kontrollimisel kasutatakse kõiki riikliku järelevalve üldmeetmeid ning EhS § 131 ja § 132 nimetatud riikliku järelevalve erimeetmeid (TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis). Vigaste energiamärgiste väljastamisel teeb TTJA koostööd

² Hoonete rekonstrueerimise pikaajaline strateegia. Arvutivõrgus:

https://www.mkm.ee/sites/default/files/hoonete-rekonstrueerimise-pikaajaline-strateegia_eeesti_loppraport_2020-07-09.pdf

energiaaudiitorite kutseandjaga (TTJA esindaja on kutsekomisjoni liige), vajadusel saab teha kutseandjale ettepaneku kutse ära võtmiseks.

12. Suurettevõtete energiaauditite kontrollimine:

5- *keskmise-oluline oht*

12.1. Ohuolukorra kirjeldus

Suurettevõtete energiaauditikohustuse kehtestamises leppisid EL liikmesriigid kokku Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2002 (nn. energiasäästu direktiivi) vastuvõtmisel, kuna nendes ettevõtetes võib energiasääst olla märkimisväärne. Auditi peamine positiivne tulem ettevõtte jaoks peaks olema võimalus leida üles kulutõhusad energiasäästu meetmed. Suurettevõtete energiatõhusus on oluline samm Eesti ja Euroopa Liidu seatud kliimaeesmärkide saavutamisel.

Kulutõhusus ettevõtte jaoks tähendab, et pärast auditit ja meetmete rakendamist kasvab ettevõtte energiatarbimise tõhusus ja parimal juhul saavutatakse ka märkimisväärne energiasääst, mis vähendab ettevõtte kulusid. Mõistlik energiakasutus aitab suurendada ettevõtte kasumlikkust ja energiasäästu teemaga regulaarselt tegelemine aitab viia säästlikku mõtteviisi ka teistesse ettevõtte protsessidesse. Kui energiaaudit vastavalt energiasäästu direktiivile ei koostata, on oht keskkonnale ja kliimaeesmärkide saavutamisele

12.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

Auditite eesmärk on juhtida ettevõtete tähelepanu võimalikele energiasäästumeetmetele, esialgne analüüs juba tehtud ja esitatud energiaauditite pealt näitab, et keskmine säästu potentsiaal on 7% ettevõtte kohta, on ka sektoreid, kus see on ka ligi 15%. Kokkuvõtvalt on tagajärg kliimaeesmärkide saavutamisel keskmine kuni suur, kuna siin kaasneb mastaabiefekt, seega esineb oluline oht.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmise*

Tõenäosus, et energiaauditit ei ole, on keskmine (tuleviku suundumus pigem vähese poole) – nõude üle on järelevalvet teostatud alates 2017. a-st. Suurettevõtted on üldjuhul teadlikud ning nende jaoks on ka kuvand oluline (seaduskuulekas, roheline ettevõtte, kliimanutraalne ettevõtte). 2021. aastal oli vastavate auditikohustuslike suurettevõtete arv ca 150, kuid TTJA-le oli info energiaauditite kohta esitanud 107 ettevõtet. See ei välista, et ülejäänud ettevõtetel võivad energiaauditid olemas olla.

12.3. Kontrolli ulatus

Ettevõtete hulk kõigub aastate jooksul, kuna ettevõtte kuulumine suurettevõtte katefooriasse sõltub nii ettevõtte suurusest, kui ka majandustulemustest. Hetkel on selliseid ettevõtteid aastate jooksul olnud 120 kuni 150. TTJA on võtnud eesmärgiks 4a perioodi jooksul kontrollitakse üle kõigi suurettevõtete energiaauditid, so aastast u 30 ettevõtet. 2023.a. möödub 4 aastat neil ettevõtetel, kes on teinud energiaauditi 2019. aastal. Seega tekib neil kohustus auditit korrata. Riigi vaatest selgub, kas ja milliseid säästumeetmeid on ellu viidud.

12.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab energiamajanduse korralduse seadus (EnKS).

Kuna ettevõtetel on kohustus kanda energiaauditid ja -aruanded TTJA infosüsteemi, väheneb tulevikus päringute hulk energiaauditite olemasolu kohta, vaid järele jääb energiaauditi kvaliteedi kontroll. Kontrollimisel kasutatakse kõiki riikliku järelevalve üldmeetmeid ja EnKS § 33 alusel KorS §-s 30 sätestatud erimeedet (küsitlemine ja dokumentide nõudmine). TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis.

13. Raudteeveeremi nõuetelevastavus: 5-keskmine- *oluline oht*

13.1. Ohuolukorra kirjeldus

Raudteeveoettevõtja ja muu raudteeveeremi omanik või valdaja on kohustatud tagama raudteeveol raudteeohutuse ja kasutatava raudteeveeremi vastavuse kehtivatele ohutus-, hooldus- ja muudele nõuetele. Raudteeveeremite korrasolek ja ohutus on olulise tähtsusega, kuna veeremi veast tuleneva õnnetuse juhtumisel võivad olla väga suured tagajärjed – nt pidurdusprobleemidel otsasõit või rööbastelt maha sõitmine, mille tagajärjel võivad inimesed saada surma või raskeid kehavigastusi, kaubaveorongi puhul võib sellise õnnetuse tagajärjeks olla väga suur keskkonnareostus (kui kaubarongiga veetakse nt kütust, kemikaale vms), aga ka näiteks võib veerem põlema minna. Eesti rööbasteedel liikuv veerem peab olema autoriseeritud ning kantud registrisse, samuti peavad tehnohoolde ja remondipunktidel, aga ka raudteeveeremi ehitusega tegelevatel ettevõtetel olema tegevusluba.

13.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: *oluline oht*

Eestis ei ole veeremi rikke tagajärjel suuri õnnetusi juhtunud. Kõige suurem on vanade veeremite puhul oht keskkonnale, mis võib tuleneda veeremi õlileketest ja teistest vigadest. Kuid kui peaks toimuma raudteel õnnetus seoses veeremi rikkega, võivad õnnetuse tagajärjeks olla nii inimese surm, raskete kehavigastuste tekkimine, lisaks esineb ka suur keskkonnareostuse oht.

▪ Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Eestis ei ole raudteeveeremi mittevastavusest tulenevalt suuri raudteeõnnetusi juhtunud. Raudteeveeremi korrasolekut kontrollitakse regulaarselt ning teatud punktides Eestis on paigaldatud *hotbox* seadmed, mis fikseerivad jooksvalt veeremi pidurite seisukorda. Igakuiselt fikseeritakse mitmeid pidurite ülekuumenemisi *hotbox* seadmega, kuid tulenevalt vastavate seadmete kasutamisest on suudetud suuremad tagajärjed ära hoida. 2021. aasta suvel toimus Eesti Liinirongide AS Stadler veeremis kaks põlengut seoses muunduri tehnilise rikkega.

13.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse regulaarselt Eestis autoriseeritud veeremit vastavalt TTJA tööplaanile või laekunud infole (mõne juhtumi kohta).

13.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab raudteeseadus.

TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis. Kui kontrollimise käigus tuvastatakse oht, siis tehakse ettekirjutus raudteeveeremi või selle remondi ja tehnohoolduse korraldamise puuduste kõrvaldamiseks ning vajadusel tagatakse see sunniraha või asendustäitmise teel.

14. Ehitusvaldkonna ettevõtja ja pädeva isiku nõuetelevastavus: 2- keskmise-tavaline oht

14.1. Ohuolukorra kirjeldus

Ehitusvaldkonnas peavad EhS § 24 kohastel tegevusaladel toimetavad pädevad isikud omama kutsetunnistust ning vastavate tegevusalade ettevõtjad peavad enda majandustegevuse ning enda jaoks töötavad pädevad isikud registreerima majandustegevuse registris (MTR). Majandustegevuse registris korrektse info kuvamine on oluline tellijatele õigete valikute ja otsuste tegemiseks ehitustööde läbiviija valimisel. Vale info põhjal tehtud otsused võivad ühelt poolt tuua kaasa olukorra, kus töid teostavad isikud, kes selleks vastavat pädevust tegelikult ei oma, võib mõjutada ehitise ohutust või püsivust, kuid mis võib kaasa tuua ka majandusliku kahju, mis seisneb tööde ümbertegemises või järgmise pädeva isiku palkamises.

14.2. Ohuolukorra hinnang

▪ Tagajärje kaalukus: tavaline oht

Ehitusvaldkonna ettevõtjatele ja pädevale isikule esitatud nõuete täitmise nõuete rikkumise tagajärjel võivad ehitustööde tellijad saada eksliku infot ehitusettevõtja ja tema heaks töötavate pädevate isikute kvalifikatsiooni kohta. Kaasneda võib eelkõige majanduslik kahju, kuid halvemal juhul võib tekkida mittevastavusi ehitise nõuetele vastavuses (sh ohutus).

▪ Realiseerumise tõenäosus: keskmise

Käesoleval hetkel teostab majandustegevuse register automaatkontrolli Eesti riiklikust kutseregistrist ning ei ole võimalik registreerida isikud, kes ei oma vastavat pädevust kutseregistri andmetel. Lisaks peavad pädevad isikud temaga tehtud registreeringud kinnitama. Probleem esineb eelkõige vanemate registrikannetega, mis on tehtud enne vastavate automaatkontrollide rakendamist, mille osas laekub TTJA-le igakuiselt kaebusi erinevate ettevõtjate pädevuste mittevastavuse kohta MTR-s.

14.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kaebusepõhiselt MTR-s tehtud kandeid ning ettevõtjate ning nende heaks töötavate isikute pädevusi.

14.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab ehitusseadustik § 130.

TTJA poolt rakendatavad erimeetmed on toodud sissejuhatavas osas olevas tabelis. Kui kontrollimise käigus tuvastatakse nõuetele mittevastavus, siis tehakse ettekirjutus ning vajadusel tagatakse see sunniraha või asendustäitmise teel.

Sideosakond

1. Raadiosageduste kasutamise nõuetelevastavus: 8-keskmine-kõrgendatud oht

1.1. Ohuolukorra kirjeldus

Raadiosageduste kasutamise reeglite eiramisel võivad tekkida raadiohäired. Ka tahtlikul raadiohäirete tekitamisel võivad olla väga tõsised tagajärjed olenevalt sellest, milliseid sidesüsteeme tulemusena mõjutatakse. Ohuolukorra ilmnemine võib takistada sideseadmete ja -süsteemide, sealhulgas navigatsiooniseadmete tööd või mingil teisel viisil katkestada, takistada või oluliselt moonutada muud seaduslikult toimivat raadiosidet või meediateenuse osutamist. Elektroonilise side seaduse (ESS) § 23 kohaselt on raadiohäirete tekitamine keelatud.

Üldjuhul pannakse rikkumisi toime, kui kasutatakse TTJA poolt kasutamiseks mitte lubatud sagedusi ning sellega tekitatakse häireid teistele seaduslikult töötavatele sidesüsteemidele. Rikkumist toime pannes üldjuhul ei teata, millise riski tasemega sidesüsteemile probleemi tekitatakse. Nt kasutatakse internetist soetatud raadiosaatjaid, ei peeta kinni piiriäärsetest kasutustingimustest, aga ka jäetakse sagedusload pikendamata. Esineb juhtumeid kus raadiohäiret põhjustav allikas asub väljaspool Eesti territooriumi, sellisel juhul tehakse naaberriigile rahvusvaheline teavitus häireallika likvideerimiseks. Alati ei garanteeri see kiiret reageerimist ja kasutusele tuleb võtta muud meetmed häire mõju vähendamiseks. Aastas laekub TTJA-le 50 kuni 100 raadiohäireteadet.

1.2. Ohuolukorra hinnang

Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Sagedusloa nõuete rikkumine, loata raadiosageduse kasutamine või raadiohäirete tekitamine võib kaasa tuua erinevaid ohte, sh nii kõrgendatud, olulise kui ka tavalise ohu. Kõrgendatud oht kaasneb häiretega sidesüsteemides, mille teenuse katkemisel võib tekkida oht inimesele või mõjutada riigi julgeolekut. Sellised sidesüsteemid puudutavad lennunavigatsiooni, lennuohutust, merepäästet, hädaabi numbrit 112, operatiivteenistusi, riigikaitset ja sisejulgeolekut. Oluline oht kaasneb häiretega sidesüsteemides, mille teenuse katkemisega kaasneb oht inimese tervisele, majanduslik kahju riigi- või erasektoris. Siia kategooriasse kuuluvad raudtee, transport, mobiilside kui elutähtis teenus, ringhääling (FM, TV) ning muud era ja avalikud sidevõrgud. Tavalise ohuga on tegu, kui aset leiavad rikkumised, millega ei kaasne mõju teistele sidevõrkudele või teenuse katkemine sidevõrgus, millega ei kaasne otsest majanduslikku kahju. Siia kategooriasse kuuluvad vabalt kasutavad raadiosagedused, mida käsitletakse lähitoimeseadmetena (WiFi, Bluetooth kaugjuhtimispuldid jne). Kuna kokkuvõttes võivad häired sidesüsteemides põhjustada Eesti ühiskonnas suuri negatiivseid ja ebasoodsaid tagajärgi, siis tuleb tagajärje kaalukuse skaalal hinnata ohtu tervikuna kõrgendatuks.

1.3. Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Ohu realiseerumise tõenäosus on keskmine. Esineb nii tahtlikke kui ka tahtmatuid rikkumisi. Enamik on tahtmatud rikkumised. Raadiohäireteateid laekub TTJA-le aastas kuni 100. Sagedusloa tingimuste rikkumisi avastatakse plaanilise järelevalve ja kaebuste kaudu.

1.4. Kontrolli ulatus

Kontrollitavate isikute ringi kuulub potentsiaalselt iga isik. Rikkumiste ja nendega kaasnevate ohtude tuvastamiseks ja vältimiseks kasutatakse üle Eesti paiknevaid statsionaarseid või mobiilseid monitooringuajaamasid, millega kontrollitakse raadiosageduste kasutajate sagedusloa olemasolu ning tingimuste järgimist või raadiohäirete allikaid. Teiseks ja kõige

enam kasutatakse intsidendi- või kaebusepõhist järelevalvet. Seejuures sõltub reageerimiskiirus ohu tasemest.

1.5. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab elektroonilise side seadus.

TTJA võib riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51, 52 ja 53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras.

2. Numeratsiooni kasutamise tingimuste rikkumine: 4-väike-oluline oht

2.1. Ohuolukorra kirjeldus

Numeratsiooni kasutamise tingimused on sätestatud elektroonilise side seaduses ja ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 21.05.2018 määruses nr 25 „Eesti numeratsiooniplaan“ (ENP). Numeratsiooni kasutamisel tekivad peamiselt ohuolukorrad järgmiste all toodud ESS-i ja ENP nõuete rikkumiste realiseerumisel.

Numbrite loata või numbri broneerimise andmekogus (NBA) broneerimiseta kasutamise korral ei ole võimalik tuvastada numbri kasutajat, mis võib soodustada kelmusi või kuritegusid telefonikõnede kaudu (investeeringuspettus, identiteedivargused jne).

Praktika on näidanud, et numbrite valitavuse nõude tagamata jätmine, numbrite efektiivselt kasutusele võtmata jätmine või teisele sideettevõtjale kasutamiseks edasi andmine viitab riskile, et numbrid on kasutusel mõne (võimalik, et mittelegaalse) teenuse pakkumiseks hoopis muus riigis ja ei ole Eestist tahtlikult muudetud valitavaks.

Teenusnumbri vahendusel eritariifse teenuse hinnast teavitamata jätmine rikub tarbija õigusi saada teavet teenuse hinnast ja võib tekitada talle suurt majanduslikku kahju, kuna kõneminutite hinnad võivad ulatuda kümnete eurodeni.

2.2. Ohuolukorra hinnang

Tagajärje kaalukus: oluline oht

Prognoositav tagajärg on oluline oht. Numeratsiooni kasutamise tingimuste rikkumisest ei tulene ohtu keskkonnale ja isikute tervisele või elule, peamiseks tagajärjeks võib olla oht olulise väärtusega varalisele hüvele või süüteo toimepanemise oht.

Realiseerumise tõenäosus: väike

Ohu realiseerumise tõenäosus on väike. Numeratsiooni kasutajad on enamuses seaduskuulekad, teadlikud numeratsiooni kasutamise tingimustest ning kasutavad numeratsiooni sihipäraselt. Kaebuseid numeratsiooni kasutamise tingimuste rikkumise kohta on laekunud vähe. Siiski ei saa alahinnata ohtu, et kas teadmatusest või teadlikult, näiteks materiaalse kasu saamise eesmärgil rikutakse numeratsiooni kasutamise tingimusi. TTJA on pidevas koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga telefonide vahendusel tehtavate kuritegude avastamisel. Numeratsiooni kasutamise nõuete rikkumisi avastab TTJA ka rutiinse järelevalve käigus.

2.3. Kontrolli ulatus

Oht realiseerub, kui rikutakse ESS § 29, § 32, § 38 või Eesti numeratsiooniplaani nõudeid. Vastava rikkumise ohust tulenevalt kontrollitakse, kas isikul on õigus numeratsiooni kasutada, kas isikul on kehtiv numbriluba, kas kasutatavad numbrid on broneeritud NBA-s, kas broneeritud numbrid on valitavad, kas numbreid kasutatakse ettenähtud numeratsiooniväljas,

lubatud otstarbel ja pikkuses ning lubatud teenuse osutamiseks, kas numbrid võetakse efektiivselt kasutusele 6 kuu jooksul pärast numbriloo saamist ning numbreid ei anta edasi teisele sideettevõtjale kasutamiseks. Teenusnumbri vahendusel eritariifse teenuse osutamisel kontrollitakse hinnateavituse olemasolu kõne alguses.

2.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab elektroonilise side seadus.

Ohu või rikkumise korral rakendatakse võidakse peatada numbrilooaga antud numeratsiooni kasutamine (ESS § 37 lg 1) või numbriluba kehtetuks tunnistada (§ 37 lg 3). KorS § 28 lg 1 ja 2 alusel tehtud ettekirjutuse täitmata jätmisel võib kohaldada sunniraha. Võimalik on karistada ka väärteto korras – numeratsiooni numbriloo või broneeringuta kasutamise eest (rahatrahviga kuni 300 trahviühikut, juriidilise isiku korral kuni 3200 eurot – ESS § 162); numeratsiooni kasutamise tingimuste rikkumise eest (rahatrahviga kuni 100 trahviühikut, juriidilise isiku korral kuni 3200 eurot – ESS § 163).

3. Lepingueelse teabe ebakorrektna andmine (side- ja üldhuviteenused): 5-keskmine-oluline oht

3.1. Ohuolukorra kirjeldus

Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus leiab aset lepingueelse teabe ebakorrektna andmine ja tüüptingimustele viitamata jätmine (side- ja üldhuviteenused).

Ametisse varasematel perioodidel laekunud tarbijate pöördumistest ja kaebustest nähtub, et lepingueelset teavet antakse puudulikult. Tarbijad ei ole sageli teadlikud, millised lepingutingimused neile täpselt kohalduvad. Varem läbi viidud järelevalvemenetluste põhjal saab järeldada, et hinnakiri ja lepingutingimused ei ole alati sideettevõtja või üldhuviteenuse osutaja veebilehelt lihtsasti leitavad ega märgatavad. Samuti on selgunud, et suuremad mobiilsideoperaatorid ei viita alati lepingut sõlmides täiendavatele lepingutingimustele ega taga kõikide lepingutingimuste kättesaadavust tarbijatele õigusaktides kirjeldatud viisil. Seetõttu on problemaatiline teenuse lepingutingimuste siduvaks muutumine tarbijatele.

3.2. Ohuolukorra hinnang

Tagajärje kaalukus: oluline oht

Prognoositav tagajärg on tavaline oht ehk lihtoht. Rahaline kahju paljudele tarbijatele, oht tarbija vara ja majandushuvide kahjustamiseks. Tõenditeks on tarbijate pöördumised TTJA-sse.

Realiseerumise tõenäosus: keskmine

Tarbijate pöördumiste jooksva menetluse käigus ilmuvad olukorrad, kus tarbijale on teenuse teatud tingimused tulnud üllatuslikuna. See puudutab ka kampaaniapakkumisi.

3.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse kõiki Eesti side- ja üldhuviteenuse osutajaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik). Seejuures kontrollitakse veebilehtede või muude tõendite alusel ettevõtjate poolt tarbijatele antavat lepingueelset teavet ja lepingu lisaks olevaid tüüptingimusi.

3.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab tarbijakaitseseadus.

TKS § 64 lg 1 kohaselt võib tarbijate kollektiivseid huve kahjustava tegevuse lõpetamiseks ja sellisest tegevusest hoidumiseks TTJA peadirektor või tema volitatud ametiisik teha ettekirjutuse või TTJA võib pöörduda Eesti Vabariigi nimel hagiga maakohtusse. TKS § 65 lõike 1 kohaselt võib TTJA peadirektor või tema volitatud ametiisik teha ettekirjutuse ja nõuda kauplajalt, kes on rikkunud VÕS §-des 14¹, 48, 54 ning 62¹ ja 62² sätestatud teavitamiskohustusi, rikkumise lõpetamist ja edasise rikkumisest hoidumist. ESS § 133 lg 1 alusel teostab ESS-i täitmise üle riiklikku järelevalvet TTJA ESS-is ja TKS-is sätestatud pädevuse piires. TTJA võib rakendada KorS §-des 30–32 ja 49–53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid KorS-is sätestatud alusel ja korras (TKS § 62 lg 1). TTJA-l on õigus nõuda teavet kolmandalt isikult (TKS § 62¹) ja veebilehdele juurdepääsu piiramist (TKS § 62³). TKS § 63 on sätestatud kontrollitehingu pädevus.

4. Ebaausate kauplemisvõtete kasutamine (side- ja üldhuviteenused): 2-keskmine-tavaline oht

4.1. Ohuolukorra kirjeldus

Kauba või teenuse tarbijale pakkumine ja müük ning muul viisil turustamine peab toimuma head kaubandustava arvestades ning tarbija suhtes ausalt. Kauba või teenuse pakkumine peab olema kavandatud ja teostatud nii, et tarbijale oleks selge pakkumise äriiline eesmärk. Kauplemisvõtet peetakse eksitavaks, kui esitatakse ebaõiget teavet või kui faktiliselt õige teabe esitusviis petab või tõenäoliselt petab keskmist tarbijat ja kummalgi juhul teeb või tõenäoliselt teeb keskmine tarbija selle mõjul tehinguotsuse, mida ta muul juhul ei oleks teinud. Teave on ebaõige, kui see sisaldab valeandmeid ühe või mitme alljärgneva asjaolu kohta: kauba või teenuse olemasolu või olemus; kauba või teenuse peamised omadused; hind või hinna arvutamise alused või konkreetse hinnaeelise olemasolu.

4.2. Ohuolukorra hinnang

Tagajärje kaalukus: tavaline oht

Prognoositav tagajärg on tavaline oht ehk lihtoht. Rahaline kahju tarbijale, oht tarbija vara ja majandushuvide kahjustamiseks. Olgugi, et side- ja üldhuviteenuste tarbijaskond on ettevõttel tavaliselt kümnetes või sadades tuhandetes, siis hindame kaalukuse taset „tavaliseks“, kuna kauplemisvõtted üldpildis on pigem ausad, kuid teatud momendid ei pruugi olla. Tõenditeks on tarbijate pöördumised.

Realiseerumise tõenäosus: keskmine

Tarbijate pöördumiste jooksva menetluse käigus ilmevad olukorrad, kus tarbijale on teenuse teatud tingimused tulnud üllatuslikuna. Sageli puudutab see kampaaniapakumisi, kus tõstetakse esile tarbijat meelitavad tingimused ja muud tingimused jäetakse tahaplaanile.

4.3. Kontrolli ulatus

Sideettevõtjate ja üldhuviteenuse osutajate tegevus ja tarbijatega sõlmitavate lepingute tüüptingimused. Kontrollitakse kõiki side- ja üldhuviteenuse pakkujaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik). Seejuures kontrollitakse veebilehete või muude tõendite alusel ettevõtjate poolt tarbijatele antavat lepingueelset teavet ja lepingu lisaks olevaid tüüptingimusi.

4.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab tarbijakaitseseadus.

TKS § 64 lg 1 kohaselt tarbijate kollektiivseid huve kahjustava tegevuse lõpetamiseks ja sellisest tegevusest hoidumiseks võib TTJA peadirektor või tema volitatud ametiisik teha ettekirjutuse või TTJA võib pöörduda Eesti Vabariigi nimel hagiga maakohusse. TTJA võib rakendada KorS §-des 30–32 ja 49–53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid KorS-is sätestatud alusel ja korras (TKS § 62 lg 1). TTJA-l on õigus nõuda teavet kolmandalt isikult (TKS § 62¹) ja veebileidesele juurdepääsu piiramist (TKS § 62³). TKS § 63 on sätestatud kontrolltehtingu pädevus.

5. Tüüptingimuste ebaseaduslikkus (side- ja üldhuviteenused): **2-keskmise-tavaline oht**

5.1. Ohuolukorra kirjeldus

VÕS § 42 lg 1 kohaselt on tüüptingimus tühine, kui see lepingu olemust, sisu, sõlmimise viisi, lepingupoolte huvisid ja teisi olulisi asjaolusid arvestades kahjustab teist lepingupoolt ebamõistlikult, eelkõige siis, kui tüüptingimusega on lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste tasakaalu teise lepingupoole kahjuks oluliselt rikutud. Ebamõistlikku kahjustamist eeldatakse, kui tüüptingimusega kaldutakse kõrvale seaduse olulisest põhimõttest või kui tüüptingimus piirab teise lepingupoole lepingu olemusest tulenevaid õiguseid ja kohustusi selliselt, et lepingu eesmärgi saavutamine muutub küsitavaks. Tüüptingimuse tühisust ja sellega seotud asjaolusid hinnatakse lepingu sõlmimise aja seisuga. VÕS § 42 lõikes 3 on välja toodud tarbijalepingutes eelkõige ebamõistlikult kahjustavate tüüptingimuste loetelu.

Võttes arvesse sideturgu iseloomustavaid näitajaid, selle arengu kiirust ja muudatusi ning senist praktikat, on oht, et sideettevõtjad kasutavad, muudavad või kehtestavad tüüptingimusi, mis võivad olla tarbijaid ebamõistlikult kahjustavad. Elektroonilise side ja üldhuviteenuste valdkonnas tegutsevad suured ettevõtjad, sh märkimisväärse turujõuga ettevõtjad, kellel on ka väga suur kliendibaas. Elektroonilise side ja üldhuviteenuste tarbijateks võib pidada pea kogu Eesti elanikkonda, sõltumata vanusest. Elektroonilise side teenus on elutähtis teenus. Seega on ebamõistlikult kahjustavate tüüptingimuste kasutamise mõju laiaulatuslik ning oht kahjustada tarbija vara ja majandushuve kõrge.

5.2. Ohuolukorra hinnang

Tagajärje kaalukus: *tavaline oht*

Prognoositav tagajärg on tavaline oht (lihtoht). Rahaline kahju tarbijale, oht tarbija vara ja majandushuvide kahjustamiseks. Olgugi, et side- ja üldhuviteenuste tarbijaskond on ettevõttel tavaliselt kümnetes või sadades tuhandetes, siis hindame kaalukuse taset „tavaliseks“, kuna üldtingimused tervikuna on pigem õiguspärased, kuid teatud momendid nendes ei pruugi olla.

Realiseerumise tõenäosus: *keskmise*

Tarbijate pöördumiste jooksva menetluse käigus ilmnevad olukorrad, kus üldtingimused ei ole seadustega kooskõlas.

5.3. Kontrolli ulatus

Sideettevõtjate ja üldhuviteenuse osutajate poolt tarbijatega sõlmitavate lepingute tüüptingimused, mis on avaldatud sideettevõtja veebilehel. Kontrollitakse kõiki side- ja üldhuviteenuse pakkujaid (vastavas ohuolukorras avaliku korra eest vastutav isik). Seejuures kontrollitakse lepingute tüüptingimusi, mis on avaldatud teenuse pakkujate veebilehel.

5.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab tarbijakaitseseadus.

TTJA peadirektor või tema volitatud ametiisik võib TKS § 64 lg 1 kohaselt tarbijate kollektiivseid huve kahjustava tegevuse lõpetamiseks ja sellisest tegevusest hoidumiseks teha ettekirjutuse või pöörduda Eesti Vabariigi nimel hagiga maakohtusse. TTJA peadirektor või tema volitatud ametiisik võib teha ettekirjutuse ja nõuda kauplejalt tarbijat ebamõistlikult kahjustava tüüptingimuse kasutamise lõpetamist vastavalt TKS §-le 65 lg 2. TTJA võib rakendada KorS §des 30–32 ja 49–53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid KorS-is sätestatud alusel ja korras (TKS § 62 lg 1). TTJA-l on õigus nõuda teavet kolmandalt isikult (TKS § 62¹) ja veebiliidesele juurdepääsu piiramist (TKS § 62²). TKS § 63 sätestab kontrolltehtingu pädevuse.

6. Elutähtsa teenuse osutajale kehtestatud nõuete rikkumine: 8- keskmine- kõrgendatud oht

6.1. Ohuolukorra kirjeldus

Sideteenus on ühiskonnas pea sama olulise tähtsusega elutähtis teenus kui elektrivarustuse toimimine. Elutähtsa teenuse osutaja peab täitma õigusaktidest tulenevaid nõudeid, mis aitavad tagada teenuste toimepidevust. Eelkõige koostama teenuste riskianalüüsi, toimepidevuse plaani ning täitma teenuse toimepidevusele kehtestatud nõudeid, mis on toodud ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri 19.02.2021 määruses nr 8 „Elutähtsa telefoni-, mobiiltelefoni- ja andmesideteenuse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded“. Kui need nõuded jäetakse täitmata, siis suureneb elutähtsa sideteenuse katkestuse risk.

6.2. Ohuolukorra hinnang

• Tagajärje kaalukus: *kõrgendatud oht*

Prognoositav tagajärg on kõrgendatud oht. Sideteenus on üks tähtsamaid elutähtsaid teenuseid ning selle katkemine mõjutab oluliselt ühiskonna toimimist. Ohtu võib sattuda inimeste elu ja tervis. Samuti võib tekkida suur majanduslik kahju sideteenustest sõltuvate muude teenuste osutajatel. Varasemaid juhtumeid, nt Jõgeva või Võru piirkonna elektrikatkestus ja sellest tingitud häired sideteenuste kättesaadavuses on laialt meedias käsitletud.

• Realiseerumise tõenäosus: *keskmine*

Suure mõjuga toimepidevuse häire esinemise tõenäosus on tõusnud. Väikeseid toimepidevuse häireid esineb tihti. Üldjuhul mõjutab sideteenuste toimepidevust kõige enam elektrivarustuse toimimine. Ilmastikunähtuste, peamiselt tormi või üleujutuse, esinemisel katkeb elekter ja kui sideettevõtte ei ole sidevõrgu seadmetele paigaldanud õigusaktides nõutud varutoidet, katkeb vastavas piirkonnas side. Torme esineb aastas mitmeid kordi. Seoses energiakriisiga võib olla olukordi, kus elektri tootmisvõimsusi Eestis ei jätku ja on vaja hakata tarbimist piirama. Seetõttu on oluline, et sel ajal saaks sideteenused võimalikult hästi töötada varutoite abil.

6.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse elutähtsat teenust osutava sideettevõtte poolt nõuete täitmist nii ennetavalt kui ka peale intsidenti. Teostatakse järelevalvet vajadusel ka sideettevõtte juures koha peal. Ekstreemsete ilmastikunähtuste ajal jälgitakse olukorda sideteenuste toimepidevuses.

6.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab hädaolukorra seadus (HOS).

HOS § 46 alusel võib rakendada KorS §-des 30–32, 49 ja 50–53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmed.

7. Märkimisväärse turujõuga ettevõtte ei täida talle kehtestatud kohustusi: **[l- väike-tavaline oht]**

7.1. Ohuolukorra kirjeldus

Turul tegutseb märkimisväärse turujõuga sideettevõtja (MTE). Kontrollides olulist vahendit, võib ta oma tegevusega mõjutada sideturgude konkurentsiolukorda halvemuse suunas, mis võib vähendada mh lõppkasutaja juurdepääsu sideteenustele taskukohase hinnaga. Märkimisväärse turujõuga ettevõtja turu mõjuvõimu reguleerimiseks viiakse sideturgudel läbi turuanalüüsid ja tuvastatud probleemide lahendamiseks sätestatakse märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kohustusi.

Ohutõrjeliselt relevantne on olukord, kus märkimisväärse turujõuga ettevõtte rikub tema võrku kasutada sooviva sideettevõtte suhtes juurdepääsu andmise kohustusi, läbipaistvus- või hinnakohustusi. Ka muu võrguteenuseid pakkuv ettevõtte, kes kontrollib juurdepääsu lõppkasutajale, võib takistada läbivõhendumust.

Kuna konkurents on sideturgudel tihe, siis esineb olukordasid, kus võrku kasutada sooviv ettevõtte leiab, et märkimisväärse turujõuga ettevõtte ei täida täiel määral talle pandud kohustusi ja takistab konkurentide juurdepääsu. Oht selliseks olukorraks on pidevalt taustal eksisteeriv.

7.2. Ohuolukorra hinnang

- **Tagajärje kaalukus: tavaline oht**

Turul tegutsevad ettevõtted ei saa vabalt konkureerida. Juurdepääsu teenuse mitte osutamisel ei saa lõppkasutaja valida temale kõige sobivamat teenuse osutajat. Seega ei pruugi lõppkasutajad saada sideteenuseid tarbida kas üldse, võimalikult soodsa hinnaga või prima teenuse kvaliteediga.

- **Realiseerumise tõenäosus: väike**

Sellise ohu realiseerimine on väike. Juurdepääsu kohustust omav sideettevõtja ei osuta talle kohustusega pandud teenuseid või keeldub teenuse osutamisest. Aastas esineb ligikaudu 100 teenuse osutamist keeldumist, üldjuhul on need põhjendatud.

7.3. Kontrolli ulatus

Kontrollitakse märkimisväärse turujõuga sideettevõtjaks (MTE) määratud ettevõtjale kehtestatud kohustuste rakendamist ja täitmist. MTE teavitab regulaarselt TTJA-d juurdepääsukohustuste täitmise seisust (sh keeldumised), mida TTJA analüüsib. Juurdepääsu soovival ettevõtjal on võimalus ka TTJA-le esitada kaebus ESS § 68 alusel. Kontrolli teostamise aluseks võib olla ka kaebus.

7.4. TTJA pädevus ja riikliku järelevalve meetmed

TTJA pädevuse ohuolukorra lahendamisel sätestab elektroonilise side seadus.

TTJA lahendab vaidluseid ESS § 149 alusel. TTJA võib ESS-s sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada KorS §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51, 52 ja 53 sätestatud riikliku

järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras. TTJA on osaliselt ESS-s sätestatud väärtegude kohtuväline menetleja (ESS § 188 lg 3).